

አጥቢያ

ለማስታወስ

© የደራሲው መብት በህግ የተጠበቀ ነው
የሁለተኛ አትም - ሐምሌ 2007 ዓ.ም

የፊት ገፅ ዲዛይን: ዮሐንስ ሰረቀ
የጀርባ ገፅ ዲዛይን: ዓለማዊ ገላጋይ

የደራሲው ቀደምት ስራዎች

- ✓ አጥቢያ
- ✓ ቅበላ
- ✓ ሰብሐት ገብረአግዚአብሔር ሕይወትና ክህሎት
- ✓ ኩርቢት
- ✓ የፍልስፍና አፅናፍ
- ✓ ኢህአዴግን እከሰሳለሁ
- ✓ መልክአ-ሰብሐት
- ✓ የብርሃን ፈለጎች

አዲስ አበባ ላይ እንደ ጭጋ በቀስታ የምንሳፈፍ መሰለኝ። አሥራ አንደኛውን ፎቅ ተፈናጦ አዲስ አበባ ጉተና ላይ ቁቢብ ያለው ኮከብ ፊትፊት ላይ ሳይሆን አይቀርም ስል አሰብኩ። የአዲስ አበባ ከፊል ደቡብ፣ ምዕራብ፣ ሰሜንና ከፊል ምሥራቅ ፍንትው ብሎ ይታያል።

አዲስ አበባ እንደብረት ቀና ዓይን በሚያዳልጥ ግድግዳ የተከበበች ጎድጓዳ ከተማ ነች። ወጨጫ... ጉስቋም... እንጦጦ... አይነምሳ... የካ... የረረ... የተራራ አጥርቶ እንደ ሲኦል አጋፋሪ ደረታቸውን ነፍተው ከሚነፍሩት ጥሬ ነፍሶች አንዱም ተፈናጥሮ እንዳያመልጥ በጭካኔ የሚጠባበቁ ይመስላሉ።

ኮትቻ ቁርበት ላይ የተዘራ ድፍን ምስር የመሰለው ከተማ ላይ የበለጠ አተኮርኩ። አንዱን ከሌላው መለየት ተሳነኝ፤ እንደ አዛባ ማከማቻ ጉድጓድ ተነካክቶና ተቀባብቶ ደህናውም መጥፎ የመሰለበት ከተማ። አፈርን ከምስር መለየት እንደተሳነው አጣሪ ይበልጥ ለመቅረብ ወደታች አሰገግኩ። ከተማዋ እንደተበተነ ልም መስታወት አልፎ አልፎ ብርሃን የሚረጩ ዘመናዊ ቤቶች አሉባት። በተረፈ ሰደድ አዘረከርኮ እንደተወው መስክ ልምላሜ የራቀው፣ አዲስነት የተጣለው፣ ስሜት ደስ የማያሰኝ ዕይታ ይጋረጣል።

የአራት ኪሎን አካባቢ በአይኖቼ ፈለኩ። ድንኩ የሚያዝያ ሃያ ሰባት መታሰቢያ ሐውልት አይታይም። ከቅድስት ማሪያም ቤተክርስቲያን ዝቅ ብሎ የተገነቡት ሁለቱ ሀንፃዎች እንደ ባለፈ ምላስ ሰማይ ላይ ያላገጣሉ። የፓርላማ የሰዓት ማመን እንደ ማጥ ከዋጠው የላይኛው ቤተ-መንግሥት ዳለቻ ደን ጭንቅላቱን ብቅ አድርጓል። አጠገቡ የቅድስት ሰላሌ ቤተክርስቲያን ጉልላት ካባ የለበሰች ሴት ወይዘሮ መስሎ ይታያል። በእውኑ እጅግም የማትርቀው የበላታ ቤተክርስቲያን ወርቃማ የራስ ወርቅ እንደደፋች ፈንጠር ብላ ትታያለች። በተረፈ አርጋጭ፣ ብካች፣ ትቢያ... የከተማ ገላ።

«እዚች ከተማ ውስጥ ህይወትም እንዲሁ ናት» ስል አሰብኩ። የከፋው ከተደሰተው፣ ያልሞላለት ከደላው፣ የተራሰው ቁንጣን ካፍተለተለው... ላይዋሃዱ

የተቀላቀሉበት ከተማ። ይሄ ሃሳብ ጭኔ ላይ ያስቀመጥኩትን ረቂቅ ጽሁፍ አስታወሰኝ። በአጆ ዳሰሰኩት። ደስ የሚያሰኝ ስሜት አሳደረብኝ። እዚህ «ፊት-ፊት» የመጣሁት ስለዚህ ረቂቅ ጽሁፍ ዕጣ ፋንታ በቻዬን እስኬ ለመወሰን ነበር። ይታተም? ከታተመስ አቀራረብ እንዲህ መሆን አለበት? የእኔ ታሪክ እዚህ ረቂቅ ውስጥ መካተቱ ተገቢነት አለው? የአባቴስ?...

በረጅሙ ተንፍሼ ወደ «ፊት-ፊት» ውስጥ አተኮርኩ። አረፋዱ ላይ የመጣሁ ቢሆንም ምሳ ሰዓት ተቃርቦ ነበር። ጭር ያለው የምግብ አዳራሽ በሰዎች ለመመላት ዳር-ዳር እያለ ነው። አየሩ በጥበባ-ጥበብ ሽታ መታወድ ጀምሯል። እርቦኝ እንደሆነ አራሴን ሰለልኩ። አላሰኝኝም።

ያሰኝኝ በረቂቁ ዕጣ ፋንታ ላይ መወሰን ነበር። አሁን የሚያመችበት ሰዓት እያበቃ ነው። «ፊት-ፊት» በሰዎች ሊሞላ ነው። እንደውም እንዳንዶቹ እኔ ወዳለሁበት በመስታወት የተከፈለ በረንዳ እየመጡ መቀመጥ ጀምረዋል። ምግብ ያዛሉ ብዙዎቹ የቀረበላቸው ምግብ ቁልል ውስጥ ተደፍተው መተንፈስ እስኪሳናቸው ብዙዎቹ የቀረበላቸው ምግብ ቁልል ውስጥ ተደፍተው መተንፈስ እስኪሳናቸው ያላምጣሉ። ሰው በእንዲህ ያለ ሁኔታ ሲበላ ሳይ ይጨንቀኛል። ምግብ የቄንጥ አካል ሆኖ አካባቢን ለማድመቅ ሲቀርብ ነው ደስ የሚለኝ። ያኔ መብላት እንደ ማንነራነር፣ እንደማህሌት መቆም፣ እንደ ሽብሸባና እንደቅኔ መዘረፍ ጥበብን የመዘከር ባህርይ ይይዛል ብዬ አስባለሁ። ከዚያ ውጭ መብል እንደ ኩዳሳ ተቆልሎ ፈጣን እጆች ሲተገትጉት ሳይ የሰው ልጅ ካንቀላፋ እንሰሳኑኩ ድንገት የባተተ ይመስለኛል። ለጥቂት ጊዜ ከምግብ ጋር አካረፋለሁ።

ቀልቤን ጭኔ ላይ ላስቀመጥኩት ረቂቅ ሙሉ ለሙሉ ለማውረስ ተናዝዜ ብመጣም የተለያዩ ጉዳዮች እየተቀራመቱ አዳገቱኝ። ረቂቁ በውሃ ሰማያዊ ከላሰር ተለብጧል። እንደ ድንብሽቡሽ ህፃን ቀልብን ለመጥባት በመፍጨርጨር ወደ ላይ የሚያየኝ መሰለኝ።

«ወደድኩህ እንጂ አልወለድኩህ» እንደሚል መሃን አሳዳጊ ያለ ስሜት አደረብኝ። በእርግጥም ይሄን ረቂቅ ከፋኛ ወድጄዋለሁ። ረቂቁ አራት ኪሎ አካባቢ ስላለች ስለእንዲት መንደር በማስታወሻ መልክ የተጻፈልኝን ደብዳቤዎች አካዶ ነው ለህትመት የተዘጋጀው። ላሳትም ማሰቤን የማስታወሻዎቹ ፀሐፊ አያውቅም።

በደፈናው «እንዳሻሽ አድርጊያቸው» የሚል ፈቃድ ነው የሰጠኝ። እኔ ደግሞ የሰማቸውን ወሬ ለማውራት አድማጭ እንዳጣች ሆኜ እስኪታተም አከለፍልጄኛል -- ሆዴን ቆርጠኛል። ትንሽ ቅር ያሰኝኝ ማስታወሻው የተፃፈበትን ምክንያት ለመተንተን ሲባል የተደነገረው የእኔ ታሪክ ነው።

ምን ማድረግ እንዳለብኝ ሳልወሰን የብዙ ዓይኖቼን ወደ ግራ አሸራምሜ ደማቅ ቀይ ቲሽርት ያደረገ ወጣት ላይ አነቃኝታቸው። ወጣቱ ያዘዘው ምግብ እስኪመጣ ብቻ ሳይሆን እኔ እስካየው ሲጠብቅ የቆየ ይመስላል። ያልደመቀ ሪዝ የከበበው ከንፈሩን አሸሽቶ ጥርሶቹን አሳየኝ። ተናደድኩ። ቀልቤን ለማንም ማጋራት አልሻም።

ድንገት «ለምን ይሄን የሚያብራራ አጭር መግለጫ አልጽፍም?» ስል አሰብኩ፣ ሃሳቤ ተገቢ ሆኖ አገኘሁት። ወዲያው ከቦርሳዬ ውስጥ እስከራብቶና ትንሽ የማስታወሻ ደብተር አውጥቼ መሃፍ ጀመርኩ።

በመጀመሪያ ደረጃ ደራሲ አለመሆኔን መናዘዝ ሳያስፈልገኝ አይቀርም። ጥሩ ተራኪ እንዳይደለሁም ይሰማኛል። እኔ የሕብረተሰብ ጥናት ባለሙያ ነኝ። ከዚህ ቀደም ያቀረብኳቸው እንዳንድ ማህበራዊ ጥናቶች ጥሩ ተራኪ አለመሆኔን ከመጠቆማቸው ውጭ እንደ ሒሳብ መረጃዎችን ቁልቁል የሚደምሩና የሚቀንሱ የሒሳብ ሰሌዳዎች ብቻ ነበሩ።

ደግሜ ለማንበብ ተሰናዳሁ። የዘባረቅሁም መስሎኛል። በህሳቤም ልጓም የተጠመዱት ዓይኖቼ አሁንም ወደግራ ተሸራምመው ደማቅ ቀይ ቲሽርት ያደረገው ወጣት ላይ ወጡ። ወጣቱ በፈገግታ ቀለበኝ። ሴት በመሆኔ ብቻ ወንድ ልጅ እንዳልተቀጠቀጠ አውራ በግ ምንጭሩን ሲገሸፈጥብኝ አልወድም። ብዙ ወንዶችን ሳላላምጥ የምተፋቸው ለዚህ ነው። ቀልቤን በወቀሳ ልምጭ አሰባስቤ ጅምር ጽሁፌን እንዴ ተወጣሁትና መሃፌን ቀጠልኩ።

የዚህ መጽሐፍ መነሻ የእንድ ሰው ማስታወሻ ነው። መድረሻውም። መጽሐፉ ውስጥ ስለራሴ ላለመተረክ ተመስጋኝ ጥረት አድርጌ ነበር። አራሴንም እንደ እንድ አጋፋሪ ቆጥሬ የተዘጋጀውን ማስታወሻ ለእናንተ በማቅረብ ላይ ተገድቼ ለመዝለቅም ጥረት አድርጌ ነበር። ነገር ግን

ወደ ማስታወሻ

አንድ

ሐሳብ ተጫውቶኝ ከአልጋዬ ተነሳሁ። እንዲህ ያለ ስሜት ሲያድርብኝ አባቴ ዕድሜ ላይ ሮጮ የደረሰኩበት ይመስል እኩያነት ይሰማኛል። የወትሮው ባህሪ እንደደመና ተገድ ግጥም ያለ እውነት ግንባራ ላይ ይወጣል። ይሄን የአዘብት ባህሪን አባቴ በዘዴ ያልፈዋል። አብዛኛውን ጊዜ ከተጫኬኝ ሐሳብ የሚያወጡኝ የአነጋገር ፈሊጦች አሉት።

«ከአባት ጋር መፋጠጥ ለሴት ዝንጀሮ ማን ሰጣት? የወንድ ዝንጀሮ ድርሻ ነው»

ንግግሮቹ ድንገተኞችና ያልተጠበቁ ስለሚሆኑ የእውነቴን ጨረሮች አቅጣጫ ይሰታሉ። ሳልወድ በግድ ቧልታዊ ንግግሩን የማመናተል ባተሌነት ይጠናወታል።

«እውነቴን እኮ ነው - ታፌ» አለዋለሁ። አባቴን ለምን ታፌ እንደምለው አላውቅም። ስሙን አሳጥሮ መጥራት መቼ እንደጀመርኩም አላስታውስም። ምናልባት ገና ኮልታፋ እያለሁ ለአጠራር ስለማያዳግት ያኔ ጀምሮ በዚያው ቀጥሎ ይሆናል። አንዳንድ ጊዜ ጥሩ ስሜት ሲሰማኝና መቃለድ ሲያምረኝ «ታፈሰ ሀብቱ» ብዬ በሙሉ ስሙ አጠራዋለሁ። ይሄኔ ፊቱ መስመር ሳያወጣ የውስጥ መፍነክነኩን እየገለጸልኝ «እርጥባን ታፈሱ» ሲል ሙሉ ስሜን ጠርቶ ብድሩን ይመልሳል።

«እንዲት ዝንጀሮ ለአባቷ የምታቀርበው እውነት ይኖራታል፤ አቀራረቧ ግን ከወንዱ ዝንጀሮ ይለያል» ይለኝና «መጀመሪያ የሌሊት ልብሷን ትቀይራለች። ብዙ ጊዜ ቤት ውስጥ ቁርስ መብላት አያስኛትም። ስለዚህ «ሬስቶራንት» ሄዳ ብርሃናማ በረንዳ ላይ አባቷን እያጎረሰች ጥያቄዋን ታቀርባለች። አባት ጉርሻውን እየተቀበለ ጥያቄውን ከቻለ ይመልሳል፤ ካልቻለ ብቸኛ የበላዩ ለሆነው ለአግዚአብሔር «ፊር» ይጽፋል»

ቁርስ ላይ እስከንቀመጥ መንገዱ ሁሉ ለዛ ያለው ቀልድ ነው። አልፎ አልፎ ፀጉራም ቀይ እጁን ከመኪናው መሪ ላይ እያነሳ አንገቴን ዳበስ ያደርገኛል። ይሄ የአባቴ ድርጊት ለእኔ ትልቅ መልዕክት አለው። የመመካትና በሰዎች የመታጀብ ስሜት ያሳድርብኛል። እዚህ ባለአስራ አንድ ከፍል መኖሪያ ውስጥ እኔና አሉ ብቻ

ማስታወሻው አንዳንድ አይደለም ታሪኮችን ተነፍጎ ቢቀርብ ብጥሰጣሽ ሃሳብ ይሆንና ግንዛቤ ያጓድላል የሚል ሥጋቴ አየለብኝ። በመሆኑም ከማስታወሻው ጋር ግንኙነት ያላቸውን የእኔን ታሪኮች ብቻ ለማካተት ወሰንኩ። ድግሱ ማስታወሻውን የጻፈው ሰው ብቻ መሆኑን ካለመዘንጋቴም በላይ ታሪኬን ከጽሁፉ ጋር ተዳባይ አድርጌ ማቅረቤ አንደ ድግሱ ኩዴታ እንዳይቆጠርብኝ አለምናለሁ። የተወጠረው አካሌ ሲረግብ ተሰማኝ።

ከሰራተኞቻችን ጋር የመኖር መገለል የሚፈጥርብኝ ነጠላነት በዚህ ሰዓት ፈጽሞ ይወገዳል። ጥያቄዬ የመነጠል፣ የባይተዋርነትና ሰው የመናፈቅ ከሆነ ምላሽ አገኝና ምን እንደምጠይቀው ግራ ይገባኛል። ብዙ ጊዜ ግን ተስፋ መቀረጥ ተጫጭኖኝ ነው አባቴን የማገኘው። አንድ ቀን «ለምንድነው የምሳገረው?» ድንገት ጠየኩት አባቴን። ምንም አይነት ጥያቄዬ አያስደነግጠውም «ለምን አላቆምም?»

አባቴ ምላሽ ከመስጠቱ በፊት አፉን አጉርሼኝ የሚል ምልክት አሳየኝ። ለምን እንዲህ እንደሚያደርግ ያወቅሁት አሁን በቅርብ ነው። ከሱ ምላሽ ይልቅ ለቅርብታችን፣ ለአባትነቱ፣ ለልጅነቱ ከብደት እንድሰጥ ነው። አጎረስኩት፤ ጥያቄዬንም ጉርሻውንም ሲያላምጥ ቆይቶ እንዲህ አለኝ።

«እኔ አባትሽ ነኝ። ልጅነትሽን ብቻ ተመክተሽ ከቀረብሽኝ ከኔ የምታገኘው ነገር የተመጠነ ነው። ማለቴ አባትነቴ የሚያሳድርብኝ ፍቅር እስከሚያስገድደኝ ድረስ። ያ-- አይበቃሽም። ከዚያ በላይ ከኔ ለመውሰድ እውቀት ሊኖርሽ ይገባል። ከልጅነትሽ ይልቅ በመማር ከኔ የምታገኘው ተጨማሪ ነገር ነው ለራስሽ ያለሽን ግምት ከፍ የሚያደርገው። ስለዚህ ከእኔም ጭምር ነፃ ለመውጣት መማር አለሽ።»

ግራ የሚያጋባ ምላሽ ነበር። የአባቴ ፍቅር እስከምን ጥግ ድረስ የሚንጠራራ ነው? ስፍር አለው? ከዚህ በመላስ የሚባል ድንበር አለው? እንደ አገር? እንደ አህጉር? እንደ ዓለም? የአባቴን ፍቅር የሚበቃኝን ያህል ስለማገኝ መጠኑን ለማረጋገጥ ርቄ ተጉዥ አላውቅም። ቀና ብዬ እንዳየሁት ትዝ ይለኛል። እኔን ማየት ትቶ ወደሌላ አቅጣጫ ዓይኖቼን ተከሎ ነበር። አባቴ የከልሰ መልክ አለው። ሰውነቱ ሞላ ያለ ቢሆንም የፊቱ አጥንት ያፈጠጠ ነው። ጉንጮቹ ሲገሩ እንደሚሰብ ሰው ሰምጠው የቀሩ በመሆናቸው ጸሙን አራሱ ከላጨው ብዙ ጊዜ የሚቆረጠው ጉንጩ ላይ ነው። ስለዚህ ፀጉር አስተካካይ ቤት መላጨት ያዘወትራል። በረዥሙ ተገፍሶ--

«እኔ አባቴን የረታሁት ትምህርቴን ሙጥኝ በማለቴና ጠንካራ ሰራተኛ በመሆኔ ነው። እንደምታውቁው፤ በመካከል ድንገት የወለደኝ ስለነበርኩ ካደኩ በኋላ ነው ቤተሰቡን የተቀላቀልኩት። በዚህ ላይ ከትዳሩ ውጭ ወስልቶ ስለወለደኝ እኔን ማየት ወቀሳ ነበር የሚሆንበት። ያም ሆኖ በስተመጨረሻው ዘመን በቶኛ መመኪያው እኔ ሆኜ ነበር። የተቀሩትን ልጆቼን በሰብብ ባስባቡ ከሀብቱ ላይ ገለል ሲያደርጋቸው

የነበረው እኔ ጠንካራ ሰራተኛና የተማርኩ መሆኔ ስለረታው ነበር። እሱ በምስጢር ያስቀመጠልኝን ሀብት የማካካሻ ከፍያ አድርጌ ነው ድርጅቱን ከውርስ መቀራመት ያዳንኩት። ይሄን ሁሉ ያተረፍኩት የአባቴ ልጅ በመሆኔ ብቻ አይደለም። በማወቄ፤ በመማሪያ በጠንካራ ሰራተኛነቴ ነጥቄ ያስቀረሁት ነው።»

ከቅርብ ጊዜ ወዲህ የተረዳሁት የአባቴ እንከን ይሄ ነው። የህይወትን ግብ ከሀብት ጋር ብቻ ማላጠፉ። የኑሮ፣ የደስታ፣ የበላይነትና የአሸናፊነት ልኬቱ በሱ ቤት ሀብት ብቻ ነው። ሀብትን በሚያንቋሽቹና በሚያሳንሱ ክርክሮች ላይ አይታደምም። ከታደመም ፊቱ ተለዋውጦ ኃይለ ቃል ይናገራል። «ሀብትን ዋጋ ቢስ አድርጎ የሚቆጥር መጋዣ ብቻ ነው።» ይላል። ለዚህ ይሆናል ደጋግሞ የጥንት ጓደኛውን፣ የእኔን አስተማሪ ዶክተር ማርቆስን «ያ መጋዣ ደህና ነው?» እያለ የሚጠይቀኝ። ከሀብት ጋር በተያያዘ ክርክር ብገጥመው ሌላው ቀርቶ የሀብት ጥቅም ያልገባኝ ቢመስለው ኃይለ ቃል እንደሚናገረኝ ስለምገምት አጠነቃቃለሁ።

እንደውም አንድ ጊዜ አሥራ ሁለተኛን በጥሩ ውጤት ማለፌን ሲሰማ አራሱ መኪና አለማምዶ ችሎታዬን ካረጋገጠ በኋላ መንጃ ፈቃዱን እቤት ድረስ ይዞልኝ መጣ። በመንጃ ፈቃዱ ተደስቼ ሳልጨርስ አንዲት «ዲ ኤክስ» ቶዮታ መኪና ለትምህርት ቤት መመላለሻ አበረከተልኝ። ይቺን መኪና ለስድስት ወር ያህል በወረት ነዳጌት። አንድ ቀን ዶክተር ማርቆስ ቢሮአቸው አስጠርተው ግሳፄ የተሞላበት ምክር ለገሱኝ። «ጫማ በሌላቸው ጓደኞቻችሁ መካከል መኪና አጉል መከራራት ነው። ቢያንስ እዚያው እውጭ አቀመሽ ግቢ» አሉኝ መኪና መያዙን ተወኩት።

አባቴ ጠየቀኝ። ትምህርቴን እስከጨርስ እንደማያስፈልገኝ ነገርኩት። አሽሚጠጠኝ ልበል?

«የሶሲዮሎጂ ትምህርት ከፍል የኒፎርሙ ድህነት ነው?» አለኝ። ቀይ ፊቱ ላይ ያነበብኩት ደግ ነገር አልነበረም። «ድህነትን ኤክስፒሪያንስ ማድረግ (በልምድ ለማወቅ መሞከር) የሚያስቅ ነገር ነው። የሌብነትን የተዋረደ ስሜት ለማወቅ ለመሰረቅ የመሞከር አይነት የሚያስቅ» ምንም ሳያናግረኝ ስድስት ኪሎ አድርሶኝ ተመለሰ።

ከሰዓት በኋላ ዶክተር ማርቆስ እንደዘበት በአጠገቤ እያለፉ «አባትሽ አብደል፤ በልጄ ጉዳይ ከገባህ አገድልሃለሁ ይላል» አሉኝ። ፍርሃት ያነበብኩባቸው መሰለኝ። ከመደንገጤና ከማሳሰቤ በፊት ሳቄ ነው የመጣው። ከልክ በላይ ቁመት የተሰጠው ሰው ከልክ በላይ ሲፈራ አስቂኝ ይሆናል።

ዛሬ ግን ቁርጥ ጉዳይ መጥቷል። ለዚህ ነው ሐሳብ ተጫጭኖኝ ካልጋዬ የተነሣሁት። አሁን ከአባቴ ጋር ልጋፈጥ የተዘጋጀሁበት ጉዳይ በአባቴ እንዴት እንደሚሰተናገድ አውቃለሁ። ግራ እጁ ላይ እንደሚያስረው ወርቅማ ሰዓት ይግማል፤ ደረቱ ላይ እንዳለው ሀብል አሳት ይደፍቃል... ከዚያ ከታገሠኝ ያሽሚጥጠኛል፤ ካልቻለም ኃይለ ቃል ይናገረኛል። ይመታኛል ብዬ ግን አልጠረጥርም።

ከአባቴ ጋር ያጋፈጡኝ ዶክተር አይነ-ህሊናዬ ላይ ተጋረጠ። የመመረቂያ ጥናቴን ለመስራት በአማካሪነት የተመደቡልኝ ዕለት ቢርሉቸው ሄድኩ። በሩ ላይ «የሶሲያሎጂና የሶሻል አትሮፖሎጂ ትምህርት ከፍል ኃላፊ» የሚል ተለጥፏል። ስገባ ያከረፉ መሰለው «በምን ላይ ለመስራት አሰብሽ?» አሉኝ።

ለምን እንደመጣሁ ሳይጠይቁኝ ማወቃቸው አንድ ነገር እንደጠረጥር አደረገኝ። ነገር-ሽተተኝ «በልመና ላይ» አልኳቸው፤ ለወራት ያንገዋለልኩት ርዕስ ነበር።

«ሐ» ብለው ወደሚያነበት መጽሐፍ አቀረቀሩ። አማክሩኝ ሳይሆን አዝለው አድርሱኝ ያልኳቸው ያህል ተሰማኝ። ፊቴ ላይ የጋረጡትን የተወጠረ የአናት ላይ አብረቅራቂ ቆዳ ተንሸራታች ማሸን እንደተገጠመለት ሁሉ ወደኋላ ጎትተው አኩራፊ ፊታቸውን ደቀኩብኝ። ዶክተር ማርቆስ ቢርሉቸው እንግዳ ሲመጣ እንደሰሰታም ሰው ለምን እንደሚያከርፉ አይገባኝም። በሩ ሲንኳኳ «ይግቡ» አይሉም። ሲከፈት ቀና አይሉም። ቀና ሲሉም «ቁጭ በሉ» አይሉም። እንዲያውም እንግዳውን የሚያውቁትም አይመስሉም። በተደናገረ ፊት እያዩት «ምን ነበር?» ይላሉ።

ዶክተር ከፍል ውስጥ እንደዚያ አይደሉም። ሲያስተምሩ የሁሉም የቅርብ ጓደኛ ይሆናሉ። በስም ለይተው ይጣራሉ። ይሄን የለመደ ተማሪ ቢሯቸው ሲመጣ በሚያየው ፊት ይምታታበታል። ሲፈትኑ ደግሞ ሌላ ናቸው። ሁሉንም ያለአመሳሳ የሚጠሉ ይመስላሉ።

«ሐ» አሉ ደገሙና «ልመና ላይ ብዙ ተሰራበት፤ ሌላ አስቢ» አቀረቀሩ። ልስን እናታቸውን ጋረጡብኝ።

ልወጣ ስል «ቆይ» የሚል ልምዝግዝግ ቃል ጀርባዬ ላይ ልከክ አሉብኝ። ሽገገኝ። ስዞር ቆመው ነበር። ቁጭ ሲሉ አጭር ይመስላሉ። ሲቆሙ ባለሶስት ቅልጥም ቁመት ይሆናሉ። በሰዎች መካከል ሲሄዱ ለሳቸው ብቻ በተዘጋጀ ድልዳል ላይ የሚራመዱ ይመስላሉ።

ቁሙቴ ከማይደርስበት መንደርደሪያ ላይ አገላብጠው አንድ መጽሐፍ አነሱ። ለጥቂት ጊዜ ያጠኑት መሰሉና አቀበሉኝ «ውሰት ነው፤ ይሄንን እንብበሽ ስትጨርሽ በጥናትሽ ላይ እናወራለን» አሉኝ።

መጽሐፍ ሲያውሱ ሁኔታቸው የአራጣ አበዳሪ ነው።

መጽሐፉ «ዘ ሲቲ ኦፍ ጆይ» በሚል ደማቅ ዓይኖቹ አሻቅቦ የሚያየኝ መሰለኝ። ለሶስት ቀንና ሌሊት እንብቤ ጨረስኩት። ርዕሱ ብርሃናማ ነው፤ ይዘቱ ግን የድህነት «አኝኝ ብላ» ነው። «የፈንጠዚያ ከተማ» ሲባል የትኛውም አንባቢ መልካም ነገር ለማንበብ ይዘጋጃል። ምናልባትም ምርጫው ያልሆነውን ርዕሰ ጉዳይ እንዲያነብ ይገደድ ይሆናል። ደራሲው ህንድ ካልካታ ከተማ ውስጥ «የፈንጠዚያ ከተማ» የምትሰኝ መንደር ውስጥ የሚኖሩ ድሆች አነጋግሮ የፃፈው ነው። ድሆቹ በዚህ ላይ የሥጋ ደቄ ተጠቂም ናቸው። በተጨማሪ ፈረስ ተክተው ጋሪ የሚጎትቱ የጋሪ ፈረሶች።

መጽሐፉ ጭንቅላቴን ከፋኛ ተጫጫኑ። ጥቂት የህንድ ፅብታሞች ወደፊት ለመስፈንጠር ሲሉ በመቅዘፈያዎቻቸው ወደኋላ ያሸቀነጠሩዋቸው ድሆች፤ በሽተኞች፤ መፃተኞች... የተትረፈረፈ ሕይወቴን በጥርጣሬ እንደመረምረ ያደረገኝ መጽሐፍ ነበር። ቀጥ ያለውን የሽሮ ሜዳ መንገድ ላይ እነዚህ የካልካታ ሰዎች በፈራረሰ አካላቸው ጋሪያቸውን እየጎተኩ ተሳፋሪዎቻቸውን ጭነው የሚመጡ መሰለኝ። ሰው እንዴት ከከብት አረከሶ ከብት ይተካል?

ዶክተር ማርቆስ ቢር እንደገባሁ «ምን ነበር?» አሉኝ እንግዳ ፊት እያሳዩኝ። የተጫጫኔኝ ሐሳብ ስላለቀቀኝ ዶክተር ዕድሜ ላይ ሮጭ የደረሰኩበት ይመስል አኩያነት ተሰማኝ። እንደወትሮው ባልተሸቆጠቆጠ ስሜት ያለግብኝ ተቀምጬ መጽሐፉን ጠረጴዛው ላይ አኖርኩላቸው።

ጾከተር እኔና መጽሐፉን እያፈራረቁ ባከረፈ ፊት ካየን በኋላ «አቋረጥሽው?» አሉኝ። ፊቴ አልተፈታም፤ ዝምታዬ ከማስገረም አልፎ ሳያስፈራቸው አልቀረም። «ቆዳ መልስ ነበር ያዋስኩሽ» አሉኝ ደገሙና በቀልድ መልክ። ይሄ የአባቴ ባህሪ ነበር። እኔ ሳመር ማሣሣቅ።

«ጨርሼዋለሁ»

«አንዴት አገኘሽው?»

«የመጨረሻ ጉልበቴን አንጠፍጥፎ የጨረሰ የጋማ-ሰው ተስፋ በቆረጠ ባለቤቴ ሲጨፈጨፍ አይተው ያውቃሉ? ያ ስሜት ተሰማኝ» አልኳቸው። ምን ማለቴ ይሆን?

አንዲት የነካቻቸውን ቃል ሲደጋግሙ ቆዩ «የጋማ-ሰው --- የጋማ-ሰው ... የጋማ-ሰው...» ለረዥም ደቂቃ በእኩያነት ዝም ተባባልን። እኔ በበኩሌ ለውጫዊ ስሜት ተገዢነቴ ተቋርጦ ነበር። አንዲህ በማለት ከውስጤ አናጠበኝ።

«አንድ ጥሩ ሥራ እንስራ። በዚህ መጽሐፍ ስሜት። የመመረቂያ ጽሁፍሽ የሚያተኩረው አባትሽ ሰዓትን በገዛው የድሆች መንደር ላይ ነው። እዚህ አራት ኪሎ አካባቢ። ሰምተሽ የለም? ታውቂው የለም? ስለነሱ ድሆች ዕጣ ፈንታ ታጠኝያለሽ። ምን አይነት ሕይወት እንዳላቸው፤ ገቢያቸው ምን እንደሆነ፤ የሚዘወሩበት አካባቢ ለኑሮዋቸው ያለው ተጽዕኖ፤ ሌላውንም ነገር።» መስማማቴን ሳያረጋግጡ «የጥናትሽን አጭር መግለጫ በዚህ ሳምንት ይዘሽልኝ ነይ። አባትሽ-ጋ ብዙ መረጃዎችን ታገኛለሽ። ለሚቀጥሉት ስድስት ወራት እዚያው መንደሩ ውስጥ ቤት ተከራይተሽ ለመኖር ብትወስኝ ጥሩ ነው። ጥሩ ነው ብቻ ሳይሆን አስፈላጊ ነው።»

በግርምት አስተዋልኳቸው። ከዚህ ቀደም ጾከተር አባቴን የፈሩ የመሰለኝ ተሳሰፍኛል። ሀሳባቸው መሰጠኝ፤ በዓላማው ማለፍ የጋሙ፤ አሣት ውስጥ የሚጣድ ተራውቃደር ሆኑ። እንደ ካልካታዎቹ የጋማ-ሰዎች ሰረገላዬን ለመጎተት የፈራረሰ የመሰለኝን ገላዬን አነቃቃሁ።

ሐሳብ እንደተጫነኩ ጎበደድ ብዬ ከአልጋ ወረድኩ። አንዲህ ያለ ስሜት አጥንቴን ለምጦ፤ ሥጋዬን ደፈጣጥጦ ከዕድሜ መግፋት ጋር መሳ-ለመሳ ያቆመኛል።

አዛውንቶች ስመለከት የኔ ስሜት የተጫጫናቸው እንጂ ዘለግ ያለ ዕድሜ የኖሩ አልመሰልሽ ይለኛል።

አባቴን ከማግኘቴ በፊት ሁኔታዬን ለመሰለል ወደ ቋሚ መስታወት ጠጋ አልኩ። የመስታወቱ ከፈፍ እንደ ፀደቀች ነፍስ በወርቃማ ብርሃን ከበበኝ። ሮዝ እበባ ያካፋበት ቢጫ የሌሊት ልብሴ እንደምቀኛ ወዳጅ የፊቴ መጠውለግ ያስደሰተው ይመስላል። የጉንጮቼ ወደ ውስጥ ማፈግፈግና የፊቴ አጥንት በጥቂቱ ማፍጠጥ የአባቴ የሕይወት ዱካ እንድትውልድ አልፎ መታተሙን የሚያረጋግጥ ይመስለኛል። ከዚያ በተረፈ መልኬ የአባቴ ተቃራኒ ነው። የአባቴ ዓይኖች የክልስ ናቸው። የእኔ ግን ጥቁር፤ የአባቴ ፀጉር የክልስ ነው። የእኔ ግን ወደ አበሻነት ያዘነበለ መካከለኛ ነው። በተለይ በእዚህ ሰዓት ዓይኖቼን ስመለከታቸው ከአባቴ ይልቅ ከፋት የሚነበብባቸው ይመስለኝና ስሜቴን ለማርገብ አሞክራለሁ።

የመኝታ ክፍሌ በር ተንጓዳ። ማን እንደሆነ አውቃለሁ። ቦቹ ነበር። ቦቹ ውሻዩ። ፀጉራም ድንክ የሳሎን ውሻ፤ መኝታ ቤቴን የሚደፍረው አሉ ነው። አባቴ እንኳን ግድ ካልሆነበት በራፉን አይረግጥም። መምጣት ግድ ከሆነበት በእጅ ይቆረቁርና ወደ ሳሎን ይመለሳል። ቦቹ ግን ይሉኝታ በማያውቅ አፈጣጠሩ መጥቶ በሬን በጭራው ማወናወን ያንኳኳል። ብዙ ጊዜ አባቴ ሳሎን ቆሞ እኔን የሚጠብቅ ከሆነ ነው ቦቹ በሬን የሚደበድበው።

ቦቹ በፀጉር የተሞላ ፊቱ ላይ ጭልጭጭ የሚሉ ጥቋቁር የብርሃን ኩሬዎች አሉት። ጆሮው ወገቡን እንደተመታ አባብ ይላወሳል እንጂ አይቆምም። የሚገርመኝ ስሜት የማጥናት ችሎታው ነው። ከተቆጣሁ ጣቢያው የተሳሳተ ሬዲዮ ዓይነት ድምጽ እያሰማ ፊቴን ይሸፍናል። ስሜቴ ከተነቃቃና ጨዋታ ካማረኝ ደግሞ ይቀብጣል። አግሬን፤ እጄንና ያገኘውን አካሌን ሁሉ ከማመም ይልቅ ሳቅ በሚያመጣ አኳኋን ይነከሰኛል። ይሮጣል - ይደበቃል - ድንገት ብቅ ይላል። እንስሳ መሆን ያማረኝ ቀንና አባቴ ቤት ውስጥ በሌለበት ሰዓት ሳሎን ውስጥ ከቦቹ ጋር አሯሯግለሁ፤ አደበቃለሁ፤ ድንገት ብቅ አልበቃለሁ...

አንድ ቀን ውሻውን ባወጣሁለት ስም ስጠራው ስምቶ «ለምንድነው የደሃ ሥም ያወጣሽለት?» አለኝ «ውሻሽ 'ኮ ያንቺ በሆነ ሰዓት ካለሽ ሀብት ላይ በተወሰነ

መብት አለው። ስለዚህ ከአንድ መጠነኛ ገቢ ካለው ሰው የተሻለ ሀብት ውሻሽን አውርሰሽዋል። እንዲህ አይነት አኗኗር ያለውን ውሻ ደረጃውን ዝቅ አድርጎ የደሃ ሥም መስጠት ተገቢ አይመስለኝም። ቦቹ አንድ የደሃ ደቦል ስም ነው። ሳይበላ የወፈረ ህጻን አይነት።

የእኔስ ስም? የድሃ አይደለምን? እርጥባን-ለምን አልኩኝ?... አልተከራከርኩም። አምሰለሰልኩኝ «የደሃ ሥም? የሀብታም ሥም» የእነዚህ የሁለቱ መደቦች መንፈስ እስከምን እንደሚወርድ በመገረም አሰብኩ። የትምህርት ቤት ጓደኛዬ እሽት የነበረውን ስሟን አስፍቃ ሽዊት በሚል አስተካከለች። ይሄው የድህነት መንፈስ ጭንቅላቷ ላይ መጥፎ ስሜት ስላሳደረባት እንደሆነ አውቄአለሁ።

ሽዊት አንዳንዴ (አንደውም ብዙ ጊዜ) የውሻዬን ባህርይ እኔ ላይ ታሳያለች። ፊቴን አጥንታ ነው የምትንቀሳቀሰው። ሰውድ ቲፎዞዬ ናት። ስጦላ ቲፎዞዬ ናት። ዝም ስልም ቲፎዞዬ ናት። አማራጭ በማጣቴ እስከትላታለሁ እንጂ ጓደኝነቷ ተሟልቶ አይሰማኝም። እንደውሻዬ ጭልጭል የሚሉ ጥቁቁር የብርሃን ኩሬ ዓይኖቿን እያርገበገበችና አማርኛዋና ከእንግሊዘኛ ዘይቤ ጋር እያዳቀለች...

«የሆነ ነገር መውሰድ አለብኝ» ትላለች «መብላት ሲያምራት» እኔ፣ ማለት የፈለገችውን ትክክለኛ አማርኛ በውስጤ እደግምላታለሁ። «እንዴት አርበኛል መሰለሽ? የሚበላ ባገኘሁ?» የእኔና የአሷ ግንኙነት ወደ አማርኛ ከፍለ ጊዜነት ያደላል መሰል?

አሁንም በተንደፋደፈ አኳኋን በር ተንኳኳ። አባቴ ሳሎን አለ ማለት ነው። ፈጠን ብዬ ጭንቅላታ ስከፍት። ቦቹ ቀና ብሎ እያየኝ አግሬ ሥር ተልወሰወሰ። ከቀመቱ ጀርባው ይሰፋል፤ ፀጉሩ አከርካሪ አጥንቱን ተከትሎ ይከፈልና ወደ ሆዱ ይረዝማል። እሱን እያየ ለመደሰት ሲል አግዚአብሔር የፈጠረው መሰለኝ።

መኝታ ቤቴ ያለበት የግራ ፎቅ እያቆለቆለ ወደ ሳሎን የሚመራ ደረጃ አለው። ከፎቅ ደረጃ ሥር አንድ ሰፋ ያለ ክፍል አለ። ይሄን ክፍል አባቴ የመሰብሰቢያ አዳራሽ ይዞት ሰጥቶት አስር ወንበሮች አስገብቶለታል። ቤታችንን መኖሪያ ሳይሆን ትንሽ መስሪያ ቤት ከሚያስመስሉት ክፍሎች ዋነኛው ይሄ ነው። በተለይ እኔ በሴሚስተሮች መካከል ከትምህርት እረፍት ሲኖረኝ አባቴ ሆነ ብሎ የሥራ

ሰብሰባዎቹን ሁሉ እዚህ ከፍል ውስጥ ያደርጋል። አምስት ወይም ስድስት ያህል ሥራ አስኪያጆቹን ከየድርጅቶቹ አስጠርቶ አጠቃላይ ሰብሰባ ይመራል። አዳራሹ ውስጥ እነዚህ የተማሩ ሰዎች አባቴ እየተጫናቸው ሀሳብ ሲያቀርቡ እንድመለከት ሰብሰባው ላይ ይጋብዘኛል። ሥራውንና ሀብቱን ወደእኔ ለማሸጋገር ሲያበቃኝ እንደሆነ አላጣውም።

ቤታችን የብር ቤተመቅደስ ነው። ዘወትር የሀብት አምልኮ ይካሄድበታል። ገንዘብ እንደ ከባድ ጦር መሳሪያ ከዚች ቤት ወደ ከተማው ሲተኮስ ብዙ ጊዜ አመለከታለሁ።

ቤታችን ካሉት ክፍሎች ውስጥ ወደአሻን ክፍል የመዘዋወር መብት ያለን እኔና ቦቹ ብቻ ነን። አባቴ እኔ መኝታ ክፍል መግባት አይችልምና እዚህ ውስጥ አይመደብም። እኔና ቦቹ ግን አንኳኩተን ሲከፈትልን አባቴ መኝታ ክፍልም እንገባለን። አባቴ ቢርና ንባብ ከፍሉ አድርጎ ያበጀው ሌላ ክፍል ደግሞ የአዳራሹን ትይዩ ኮረደር ይዞ ይገኛል። አንድ ትልቅ የመጽሐፍ መደርደሪያና ኮምፒውተር አለበት። ወደዚህ ክፍል ከሄድኩ አባቴ ተሽከርካሪ ወንበሩን ይለቅልኝና በኔትወርክ የተያያዙትን ሁሉንም ድርጅቶቹን ባህርይና መጠን ሊያስረዳኝ ይሞክራል። ብዙ ስለተደጋገመብኝ «ጥናት አለብኝ» አለዋለሁ።

«ያን ያህል ዕውቀትሽን ትምህርት ላይ ብቻ አትጣጂ» ይለኛል። «ዘላቂ ዕውቀት ያለው እዚህ ነው» የኮምፒውተሩን መስታወት በጣቶቹ ግንባር ይተመትማል።

የሌሊት ልብሴን ከፍ አድርጌ ወደሳሎን የሚያመራውን ደረጃ መውረድ ጀመርኩ። ቦቹ ስንዝር በማይሞሉ አግሮቹ ደረጃውን ከእኔ አኩል ለመውረድ ይፍጨረጨራል። ሌላ ቀን አሳዝኖኝ አቅፈው ነበር። ዛሬ ዝም አልኩት። በተስፋ መቁረጥ አግሮቹን ከአቅሙ ጋር እያማጠነ መውረድ ጀመረ። ቅር እያለኝ ቀደምኩት። ለእሱ የሚመቸው ከደረጃው ትይዩ ባለው የጓሮ መተላለፊያ አድርጎ ከቢሮው በስተቀኝ ወደ ሳሎን መምጣት ነበር። እኔን ላለመነጠል ብሎ ወደኋላ መቅረቱ ቆጮ።

ሳሎን ስደርስ አባቴ እኔን በመጠበቅ አኳኋን ቆሞ አገኘሁት። ቡላማ ሙሉ ልብስ አድርጓል። ከነጭ ሽሜዙ በስተጀርባ ሐብሱ ከአንቅልፏ አሁን እንደነቃች ሁሉ ትስለመለማለች። ትክ ብሎ በመጫም አይነት ኳለባቢን ቃኘው።

«ዛሬ ትምህርት የለኝም የመመረቂያ ጽሁፌን አጭር መግለጫ እየሰራሁ ነው» አልኩት።

ከረጅሙ ኮርኒስ ላይ እንደ ሽንጣም አባብ ወደታች በማስገጣ ጌጠኝ ባርኔጣ የደፋው አምጥል እንደበራ ነበር። የአባቴ ዘለግ ያለ ቁመት ከመሬት ተተኩሰ አማካኝ በታ ላይ ከአምጥሉ ጋር የገጠመ ይመስላል። «የመመረቂያ ጽሁፍ?» ብሎ በመገረም ሲያየኝ ቆየ። «ይገርማል፤ ጊዜው እንዴት ይበርራል» ሲል እንደአይነሥውር ሳንቲም ቁልፎቼን እጁ ላይ ያንቀረቅብ ጀመር።

በዚህ መካከል ቦቹ ደረሰ። ሰላማዊ ንግግር ስናደርግ የሚያሳየውን ባህርይ ቀና ብሎ እኔንና አባቴን በፍርቅርቅ ያይ ጀመር። በዙም ሳልቸገር የምፈልገው ርዕሰ ጉዳይ በመነሳቱ እየተታኮልኩ «አ - እንደውም እንዳንድ የምትረዳኝ ጉዳይ አለ። ጥናቱ የሚያተኩረው በተፈናቃይ ሰዎች ዕጣ-ፋንታ ላይ ነው» ተታኩሎ ትኩስ ድንች እንደጎረሰ ሰው ቃላቶቹ አፌን ያነፈሩት መሰለኝ።

«የምን ተፈናቃይ? የምን ዕጣ-ፋንታ?» አጁ ላይ የሚያንገዋልለውን የመኪና ቁልፍ ለጥቂት ጊዜ አቋረጠ።

«መኖሪያቸው ለኢንቨስትምንት እየተፈለገ ወደሌላ አካባቢ ስለሚዘወሩት...» አባቴ ከቆመበት ወደኋላ ያፈገፈገ መሰለኝ። የአንገት ሐብሉ የአምጥሉን ብርሃን ሰላገኝች ከመስለምለሟ ነቅታ መንተግተጓን ቀጠለች «አሁን ያለበትን ሁኔታ፤ አካባቢያቸው ለኑሯቸው ያለውን አስተዋጽኦ የሚዘዋወሩበት...» አባቴ አቋረጠኝ።

«መጥፎ በታን ለማቅናት ስትወስኝ የምታካሂዷው ምንጣሮ መጃ ላይ ብቻ ሳይሆን አካባቢውን መጥፎ ያደረጉ ሰዎችም ላይ ያርፋል። ይሄ ምኑ አዲስ ሆኖ ነው እንደ አንድ ማህበራዊ ምስቅልቅሎሽ የሚቆጠረው?» አባቴ እንደተናደደ የገባው ቦቹ የአሮጌ በር ድምጽ እያሰማ መቅበጥበጥ ጀመረ።

አባቴን በእኩያ እይነ ውሃ እየሁት። በእንዲህ ያለ ወቅት የሚያሳየኝን የወትሮው ስሜቱን የማጤን ባህርይ አልተመለከትኩበትም። ቀጠለ...

«የየትኛውም ሀገር ሀብት የተከማቸው በጥቂት መጃዎችና ድሆች መጨፍጨፍ ነው። ሁለቱም የማያፈሩበትን ለምመሬት መጥኝ ይላሉ። ያመሬት ደግሞ ተፈላጊ ነውና የሁለቱም ሕይወት እደጋ ላይ ይወድቃል። መሬትን ለመጃና

ለድሃ መተው ጠፍ ሀገር ያስታቅፋል» አባቴ ሀብትና ደሃ ሲነሳ ለምን እንዲህ የሰሉ ቃላትን እንደሚተፋ አይገባኝም። በከርከሩ ተላዝቤ ካልቀረብኩ ምን ሊወሰን እንደሚችል ሁሉ አላውቅምና ማፈግፈግ ተመኘሁ። ግን ስሜቴ የፍላጎቴ ተገዢ አልሆን አለኝ።

«መጃና ደሃን ምን አንድ አደረገው?» አልኩት

ለጥያቄዬ ከመመለስ ይልቅ ትኩ ብሎ አስተዋለኝ። ትኩታው እንደብረት የማይታጠፍ ነበር። ጭንቅላቴን ከሰነገኝ ሀሳብ ድንገት ተነጥቄ የአባቴን እኩያነት ያጣሁ ሆኖ ተሰማኝ «መጃ... ደሃ አታፈላሰፈኝ! ያም ሆነ ይህ ከእኔ ጋር ግንኙነት ያላቸው ድሆች መጃዎች ጋ ሄደሽ ምንም እንድትሰራ አልፈቅድም። ከተማው በድሆች ምንጣሮ ላይ ተግባራ። ወደ አንዱ ጣጋ ብለሽ ጥናትሽን ስራ...» ብሎ ፊቱን ወደ በሩ መለሰ። ወደፊት ከላካቸው ቃላቶች ውስጥ ጥቂቶቹ ወደኋላ ቀሩ «ምን እይነት ዕዳ...» ቦቹ አባቴን ሸኝቶ ወደኔ ተመለሰ።

ሁለት

ከሌሊት ልብስ ያልተሻለ የሰፖርት ቱታ ለብሼ ከመጃታ ቤቴ ወጣሁ። በቼ በሩን ስለዘጋሁበት አዚያው ሆኖ አለቀሰ። ሰራተኞቹ ይከፈቱለት ብዬ የሳሎኑን ደረጃ ትቼ በጓሮ በር ብቅ አልኩ። ፊት ለፊት ያለው የመኪና ማቆሚያ ውስጥ እንድ መኪና ብቻ ቆማለች።

ግቢያችን አጥሩ ረጅም ከመሆኑ የተነሳ ፀሐይ እንኳን እንደልቧ አትገባበትም። በውስጥ በኩል የአጥሩን ግንብ እየታከከ ከፍ ያለ የድንጋይ መደብ ተበጅቷል። መደቡ ሆዱ በለም አፈር ተሞልቶ አበቦች ተተከለውበታል። የፈዘዙት ሽማግሌ ዘበኛ እነዚህ አበቦች ላይ ተደፍተው ሲነቅሱ ይውላሉ። አሳቸውን የምቆጣጠር እንዳይመስላቸው ብዬ አበቦቹን ቀረብ ብዬ አይቼ አላውቅም። እኔን ሲያዩ በመሸቆጥቆጥ ከፍያቸውን ከጭንቅላታቸው ላይ እንደ በግ ቆዳ ይገፋሉ። አንገቴን ቀንጠሰ አድርጌ አልፋለሁ።

ለእኚህ ሽማግሌና ለአባቴ ሾፈሮች ስል ግቢያችንን ጠልቼዋለሁ። ሾፈሮቹ በፈረቃቸው ሰዓት ከፈዘዙት ሽማግሌ ጋር በሽኩሽታ ያወራሉ። እኔ ወደ ግቢው ከወጣሁ መኮንኑን እንዳየ ተራ ወታደር በመሸቆጥቆጥ ስሜት ሰላምታ ያቀርባሉ። ይጨንቀኛል። ወሬያቸውን አቆመው የጎረሰውን ሳይውጥ እንደተያዘ ወጥቤት አፋቸው እንደተከፈተ ከጎፈሮቻቸውን ገጥመው ወደ ሌላ አቅጣጫ ያያሉ። አባቴ ቤት ውስጥ ከዋለ እነዚህ ሰዎች እንዲህ እንደተሳቀቁ ይውላሉ። ስለዚህ ወደግቢው ለመውጣት ይከብደኛል።

አባቴ እነዚህን ሰዎች ከምንም እንደማይቆጥራቸው አውቃለሁ። ቀስተኛው ዘበኛ አባቴን ሲያዩት ቀስ ብለው የጨርቅ ከፍያቸውን ከጭንቅላታቸው ላይ ይገሸልጣሉ። ከዚያም አጃቸውን እስከ ከፍያቸው ደረታቸው ላይ አመሳቅለው ወገባቸው እስኪታጠፍ አንንብሰው ሰላምታ ይሰጣሉ። አባቴ ልብ አይላቸውም። ወሬ ከያዘም ለአመል እንኳ እያደናቅፍም። ሾፈሮቹም ከዚህ የተሻለ ትኩረት ከአባቴ አያገኙም። እንዲያውም እንዳንዴ አባቴ መኪና ውስጥ እኔ ኖሮ ደንገት የቤተሰብ ጉዳይ ከተነሳ መንገድ ላይ ያስቆምና ሾፈሩን አስወርዶ እሱ እየገዳ እንሄዳለ።

በእንዲህ ያለ ጉዳይ አባቴን ወቅሼ አላውቅም። ያለበት የሥራ ጫና ለጥቃቅን ጉዳይና ለጥቃቅን ሰዎች ትኩረት ለመስጠት የሚያበቃው እንዳልሆነ አውቃለሁ። እሱም አዘውትሮ «ወደፊት የዚችን አገር ዕጣ-ፈንታ ከሚወስኑት ጥቂት ሰዎች ውስጥ አንዱ እሆናለሁ። ቀጥሎ አንቺ አልጋ ወራሼ» ይላል።

ከግቢያችን ወደ አሎምፒያ መብራት የሚያወጣውን ቀጭን ኮርኮንቸ መንገድ ተያያዝኩት። ይሄ መንገድ ምሾት አይሰጠኝም። ጭር ያለና በብዙ መኖሪያ ቤቶች ቅርጫ የገባ ነው። ጭር-ጭር...

ዶክተር ማርቆስን ቢሮአቸው አገኘኋቸው። ለልማዳቸው ያህል ባኮረፈ ስሜት «ምን ነበር?» ካሉ በኋላ «አባትሽ አብዷል። አሁን ደውሎልኝ ነበር። የጨካኝ ሀብታም መግለጫም አደረገልኝ። ሆዱን ለመመላት የሚንጠራወዝ ሰው ያው እንሰሳ ነው፤ እንሰሳ ደግሞ ለመዝገብ የሚበቃ ምንም ታሪክ የለውም ይላል። ይኸውልሽ ሀብት ወደ በሽታ ሲለወጥ እንዲህ ነው።»

ዶክተር አባቴን እኔ ፊት ሲናገሩት መልስ ሳይኖረኝ የተቃውሞ ስሜት ብቻ አበቀልኩ። ሥጋነት ትርጉሙ ይሄ ይሆን? ምክንያቱም አባቴ ደጋግሞ ዶክተርን «ያመጋዣ ደህና ነው?» ሲለኝ ይሄ ስሜት አልተሰማኝም ነበር። ዛሬ ግን...

«ይቅርታ» አሉ ዶክተር ስሜቴን በማጤን። ወዲያውም ሁኔታቸውን ለመሸሽግ በራጭንቅላታቸውን ጋረጡበኝና «ታዲያ ምን ትያለሽ? አባትሽ እሱ ቦታ ላይ ጥናት እንዲሰራ አይፈልግም»

ዶክተር ላይ ባሳደርኩት ስሜት ፀፀት ተሰማኝ «እኔ እንጃ... ሌላ አማራጭ አለ?» ቀና ብለው በትዝብት ተመለከቱኝ «ማለቴ...» ከጦር ሜዳ የሸሸ ወታደር የሚያድርበት ስሜት ተሰማኝ።

«ማለትሽ ገብቶኛል!» የተቆጡ መሰለኝ «ከእንግዲህ አንቺ ልጅ አይደለሽም። አባትሽም ሆነ እኔ አሳማኝ ምክንያት ሲኖረን ነው ልትቀበይን የሚገባው። የአገሪቱ ግንባር ቀደም ዩኒቨርሲቲ በከብር የሚያስቀምጠው ጥናት ነው የምትሰራው።» ቆሙ በአቅድ ያልተሰራው የግብር ይውጣ ቁመናቸው ከፍሉን ሞላ። «ይሄ የሚያሳየው የጥናቱና ሀሳብ ቀደም ሲል አለመቀበልሽን ነው። ሌላ አስበሽ ነይ፤ ጨርሰናል»

ከከፍሉ አልወጣሁም፡፡ እንደውም ተቀመጥኩ፡፡ እውነቱን ለመናገር የጥናቱን ሀሳብ ወድጄዋለሁ፡፡ የሚያስከፍለው መስዋዕት የአባቴን ልብ ማሻከር ሲሆን ግን ፈራሁ፡፡

«የጨረሰን መሰለኝ» አሉ ዶክተር በኩርፊያ፡፡ ትልቅ ሰው፣ ያውም ግዙፍ አካል ያለው ሰው እንደትንሽ ልጅ ማስገደዱ በኩርፊያ ሲሆን ያስቃል፡፡ ዶክተር «ተወላታ» ብዬ ብወጣ እንኳን እንደማይለቁኝ አውቃለሁ፡፡ በምን እንዳወቅሁ አላውቅም፡፡ ብቻ አውቃለሁ፡፡ ነገር ግን ከማፈንገጤ በኩርፊያ ልምጭ ሊያግዱኝ ይሞክራሉ፡፡

«አሰራዋለሁ» አልኩ፡፡

«አርግጥኛ አትመስይኝም ለሌሎች ልጆች አሰጠዋለሁ»

«አሰራዋለሁ፣ ጥሩ ሀሳብ ነው፡፡ በጉዳዩ ላይ ከዚህ ቀደም አልተሰራበትም፡፡ ወደፊትም አሳሳቢ ከመሆኑ አንፃር ብሰራው እወዳለሁ፡፡ ይኸው የጥናቱ አጭር መግለጫ» ብዬ ተቃ ኪሴ ውስጥ አጣጥፌ ያስቀመጥኩትን ሦስት ቅጠል ወረቀት ሰጠኝቸው፡፡ ሁኔታዬ ልክ አለመሆኑ የተሰማኝ ካደረኩት በኋላ ነበር፡፡ በኮምፒውተር ሳይፃፍ ረቂቁን ሥነ-ሥርዓት በጎደለው መልክ መስጠቴ በንቀት ሊተረጎም ይችላል ብዬ ደነገጥኩ፡፡ ዶክተር ኩርፊያቸውን ለመገላገል እያማጡ ረቂቁን አነበቡና የትንፋሽ ድንገተኛ ደራሽ ለቀቁ፡፡

«የሚስተካከለውን ከነገሩኝ በኋላ በአግባቡ አፅፌ አመጣዋለሁ» አልኳቸው፡፡

«አ» አሉና «ጥሩ ነው ግን ሶሻል አስታተስ-አይሚን የኑሮ መግለጫ በመቶኛ ቢጨመርበት ጥሩ ነው፡፡ በተለይ ምግብ፣ መጠጥና አልባስ ከየት እንደሚያገኙ፣ ለምን ያህል ጊዜ? የሚለውን ከነመጠየቂያው አካባቢ»

«አሺ» ብዬ ረቂቁን ተቀብዬ ልወጣ ስል፡-

«ቆይ» የሚል በቀፋፊ ስሜት የታጀበ ቃል ጀርባዬን ታከከኝ፡፡ ዞር አልኩ፣ ዶክተር ከመሳቢያቸው ውስጥ አንዳች ነገር እየፈለጉ ነበር፡፡ ግንጣይ ጋዜጣ ይዘው ወጡ «ይኸውልሽ! ይኼ አሁን ጥናት የምታደርግበት ፈራሽ መንደር ላይ የተፃፈ ነው፡፡

መነሻ ይሆንሻል፡፡ የፃፈው ሰው ስለመንደሩ በደንብ ያውቃል፡፡ በብዕር ስም የተፃፈ ይመስለኛል፡፡ ፀሐፊውን ብታገኘውማ...»

የአዲስ-ዘመን ጋዜጣ አንድ ግንጣይ ነበር፡፡ ጽሁፉ የገጹን ግማሽ ሸፍኖታል፡፡

«ፀሐፊው መቼም 'ቦርን ሶሲዮሎጂስት' ነው፡፡ የማህበራዊ ጥናት ዝንባሌ ያለው፡፡ ሶሲዮሎጂ የተማረ እንኳ አይመስለኝም፡፡ ከቻልሽ አግኘው፡፡ እንደምንም ብለሽ አግኘው» ጉጉታቸው ወደ ጉጉትነት የቀየታቸው መሰለኝ፡፡ የግንባር ቆዳቸው ወደ ላይ ተሸማቆ ዓይኖቻቸው ፈጠዋል፡፡

ከቢሮ እንደወጣሁ መናፈሻው ውስጥ ቁጭ ብዬ ማንበብ ቀጠልኩ፡፡ በልቤ ሸዊት እንዳትመጣ ፀላይኩ፡፡ የውሻዬን የመሰለውን ዓይኖቼን እያቀለጨለጨች እንደውሻዬ እንዳታስቸግረኝ፡፡ ካልባሰብኝ በስተቀር መጥፎ ፊት ማሳየት አልፈልግም፡፡ መቼም እዚህ ግቢ ከእርሷ ውጭ የሚደፍረኝ የለም፡፡ የጽሁፉ ጭብጥ በአራት ኪሎ ፈራሽ መንደር ላይ ያተኮረ ነበር፡፡ የፀሐፊው መነሻ የመንደሩ መፍረስ የሚያስከትለውን ሰብዓዊ ቀውስ ማሳየት ቢሆንም ጽሁፉ እንደበተሃ ጠጅ ከመድረቅ ይልቅ ወደ ልስላሴ ያደላ ነበር፡፡ «እንዴት ምሬት በመለሳለስ ይገለጻል?» ስል አሰብኩ፡፡ ፀሐፊው የተለሳለሰው በመላዘብ እንዳልሆነ ያስታውቃል፡፡ ምክንያቱም የአራት ኪሎ መፍረስ የሚያስከትለው ሰብአዊ ቀውስ ከፍተኛ ነው የሚል አቋም ቢኖረውም በሌላ አንፃር መንደሩ መፍረስ የለበትም አይልም፡፡ ታዲያ ምን ይሁን? ለሚሉትም ፀሐፊው አማራጭ አይሰጥም፡፡ ብቻ አጠገብ ሆኖ በሚያወጋ ሰው ሁኔታ ሀሳቡን ያወርዳል፡፡ ለጥናቱ ደጠቅመኛል ያልኩት የጽሁፉ መግቢያ ላይ አተኩሬ ዳግም ማንበብ ቀጠልኩ፡፡

የአራት ኪሎና የአካባቢዋ መሥራች እጄ ምኒልክ እንደሆኑ ይታወቃል፡፡

የላይኛውን ቤተ-መንግሥት መኖሪያቸው አድርገው እንደጨረሱ አካባቢውን ለሥራ-ቤቶቻቸው አከፋፈሉ፡፡ ይህም ቦታ አሁን የትምህርት ሚኒስቴር ሀንፃ ካለበት አንስቶ ቁልቁል በፊት በር አድርጎ አስከ ፍልውሃ ራስጌ ድረስ ነበር፡፡

የዚያን ወቅት የቦታ ሲያሟሟ ይህንኑ እውነታ የሚጠቀሙ ናቸው፡፡

ለምሳሌ፡- «ሠፊ ሠፈር (የአፄ ምኒልክ የበቅሎ ኮርቻ የሚሰፋና ጋሻ በቆዳ የሚለገው) 'ልምጭ ያዥ ሠፈር' (በግብር ወቅት ልምጭ ይዘው በር ላይ የሚያስተናገዱ) 'ቋሚ ሠፈር' (የቤተ-መንግሥቱ አንጨት ፈላጮች) 'ላዳሚ ሠፈር' (በቅሎ ጠባቂዎችና ጫኞች)... ወዘተ

ንባቡን አቋርጬ ስለፀሐፊው ማሰብ ቀጠልኩ። በማብራሪያው ከዕድሜው ገፋ ያለ የቤተ-ክህነት ሰው ነበር አይነህሊናዬ ላይ የተጋረጠብኝ። ኩታውን አጣፍቶ የድሮ ወግ እየሰለቀ የጠላውን ገፈት በምላሱ የሚያስፈነጥር። ወደ ንባቡ ተመለስኩ።

አራት ኪሎ በበታ ለመሠራረቷ እንዲህ ስትጠናቀቅ ደመቅመቅ ማለቷን ደግሞ ባንዳንድ ምክንያቶች ልታገኘው ችላለች። ከአፄ ምኒልክ አስተዳደር ጋር ቅርበት ያለው ሥራ የነበራቸው አንዳንድ የዘመኑ ሰዎች ከሥራዬ ቤቶቹ ላይ ቦታውን በብልሃትም፣ በገልበትም እየሰለቀቁ መያዝ ጀመሩ። በእጃቸው ያስገቡትን ቦታ ለግል መኖሪያቸው ብቻ ሳይሆን የአካባቢውን ለንግድ ለመቼት ለመረጡ ሰዎችም አከራዩት። መሸታ ቤቶችም በዚሁ ባቢያ ተሰፋፋ። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ አራት ኪሎ ደመቅመቅ ያለችና ሁካታ የማይጠፋባት ሆነች።

አራሴን ፀሎቱ እንደተሰማለት አማኝ ቆጠርኩት። ለምሳሌው ጥናት የአካባቢውን አዛውንቶች የማነጋገር ዕዳ በዚህ ጽሁፍ ተቃልሎልኝ ነበር። ጽሁፉ ስለ አካባቢው ሥራ መሰረት የሚያስፈልገኝን ሁሉ አካቶ አገኘሁ። አራት ኪሎ እንደትፈርስ በሁለት ያለፉ መንግሥታት ዕቅድ መያዙንና አለመሳካቱን፣ አሁን ግን «እንጃ!» በሚል ተስፋ ቆራጭ ስሜት ፀሐፊው ይቀጥላል።

መኖሪያችን ዕድሜዋ የማጠፋ ጉዳይ እርግጥ እንደሆነ ይወራል። አሁን ነዋሪዎቿን እያሰጨነቀን ያለው «እንዴት? መቼ?» የሚሉት ሁለት ጥያቄዎች ብቻ ናቸው። ምኞታችንም «አሟሟቴን አሳምርልኝ» ከማለት የተሻለ ተስፋ ያለው አይደለም።

አባቴ ሙጃና ደሃን አንድ አድርጎ በሁበት ለመጨፍጨፍ የተዘጋጀበት ዕቅድ ስለቱ አብላጫለጩብኝ። ከአባቴ ስሰማው እንደነብይ በምላሌ የመናገር ፍላጎት ነገሩን ያገዘፈው መስሎኝ ነበር። ግን ፀሐፊው እያብራራ ሲተነትነው አባቴ የሞት ፍርድ ፈፃሚ ባለካራ ሆኖ ታየኝ። «እንደሚታወቀው» ብሎ ይቀጥላል ፀሐፊው።

«እንደሚታወቀው አራት ኪሎዎች ከአራት ኪሎ የአኗኗር ይትበሃል ተነቅለን ሌላ ቦታ ብንተከል የሚጸድቅ ባህርይ የለንም ብለን እናምናለን። እንደውም ዕጣፈንታችን ጠውልን መጥፋት እንደሆነ ተቀብለንዋል። ይሄ ስሜት ያደረገን ያለምክንያት አይደለም። አካባቢ በሰው አስተዳደግ ላይ ተፅዕኖ እንደሚያሳድር ልንከደው አይገባም። የአራት ኪሎ ነዋሪዎች አብዛኛዎቻችን ቋሚ ገቢ የሌለንና ደመቅመቅ ማለቷን ተማምንን የምናድር ነን። ምሽት ላይ ቆሎ! ማስቲካ! ሎተሪ እና የተቀቀለ እንቁላል በያዙ ህፃናት ትወረራለች። ሀልውናቸው ከቤት ውጭ በሆነ ተራ ነገር ላይ የተመሰረተ ቤተሰቦች በጣም ብዙዎች ናቸው። ወላጆች የወለዱቸው ልጆቻቸውን ለቅፎ ለመያዝ እጆቻቸው ሲያጥሩ እንደ ድንጋይ ወፍሬ እያንሸራተቱ ወደ ማህበረሰቡ ቁልቁል ይደባልቋቸዋል። ማህበረሰቡ ውስጥ ደግሞ ለህፃናት የተመረጠ ነገር ሊገኝ አይችልምና ዕድሜያቸው ያልፈቀደውን ሁሉ ያለተቆጣጠሪ ይቀስማሉ። ወደ ተግባርም ለመላወጥ ይፈጥሳሉ።»

እንዳይደለም፣ እንዳይቆረቁርም ተደርጎ ተለስልሶ የተዘጋጀው የድንጋይ መቀመጫ ላይ ተደላደልኩ። እግረ መንገዴንም አካባቢውን ቃኘሁ። ከዕውቀት ይልቅ ስሜቶቻቸውን ልብ የሚሉ የሚመስሉ አጥኚዎች ተቃራኒ የታዎቻቸውን አጠጋግተው መጽሐፍቶች ላይ አፍጠዋል። እንዲህ ያለ ጥናት ተገቢ መስሎ አይታየኝም። ጉራ ሳይሆን ለዚህ ብዬ አንድም ወንድ ሳልጠጋ መመረቂያ ሞት ላይ ደርሻለሁ። ቀልቤን ከንባብ ውጭ ማድረጌ ከድንጋዬ መቀመጫ በላይ እየቆረቆረኝ ዓይኖቼን መለስኩ።

አራት ኪሎዎችን ከመኖሪያነት ይልቅ ለመዝናኛነትና ለአሸፔ ገዳሜ መምቻነት ተመቻችታ በመፈጠሩ እንደ ድግስ ቤት የጋራ ማዕድ የሠራም ያልሰራም አኩል እጁን ያሸልባታል። «ከጨፋሪው» የሚንጠባጠበው ብዙ ነው። በዚህም «የአራት ኪሎ አድባር ጠም እየሳደርም» የሚል ፈሊጥ አለ። ይህም የአራት ኪሎንና የነዋሪዎቿን ገጽታ የሚያመሳክት ይመስለኛል። እኛ አራት ኪሎን የተጣባባ ነዋሪዎች የአኗኗር ይትበሃላችን በአካባቢው ተጽዕኖ ሥር ወድቋልና በመኖሪያ ለውጥ ከሚጸድቀው የአራት ኪሎ «ተከል» ይልቅ የሚጠፋው ያመዝናል የሚል ግምት አለኝ። የትኛውም ጥሩ አካባቢ

የትኛውም የተሻለ ሁኔታ ለኛ ሕይወት ፀር ነው። ለሌላው ሰው ፀር የሚመስለውን የአራት ኪሎ ባህርይ ለኛ ተላምደው ወደ መኖሪያ ግብአትነት ቀይረዋልና አሉን ስናገ ርበርደናል፣ ይርበናል፣ ይጠማናል፣ ጤና እናጣለን... እንሞትም አለን።

አባቴ ለእነዚህ ሰዎች መታረዝ፣ መራብና መጠማት ምክንያት መሆኑ ነው። እንዲሁም ለእነሱ ማለቅ። ጭንቅላቴን ተጭኖ የነገሩ ከብደት ተሰማኝ። ጥናቴን ከማከናወን ይልቅ አራት ኪሎዎችን የመማለድ ስሜቴ ጠናብኝ። አባቴን ምን አድርግ እንደምለው በቅጡ አላወኩም። እኔ ብቻ ሳልሆን የዚህ ጽሁፍ አቅራቢም ምን መደረግ እንዳለበት ያወቀ አይመስልም። እንዲህ በማለት ያጠናቅቃል።

«ታዲያ ምን ይደረግ?» ትሉኝ ይሆናል «አራት ኪሎንና አራት ኪሎዎችን ከማፍረስ አለፉን አልልም። ከእዚህስ «እንጃ» ማለትን አመርጣለሁ። ነገር ግን እንድ ነገር ከወዲሁ መታወቅ አለበት። አራት ኪሎ ለውባትም ሆነ ለሥነ-ምግባር ትርፍ ስትፈርስ የምንጠፋው ለኛ ኪሣራዎቻችሁ መሆናችንን።

አራት ኪሎዎች ከአቅሙ በላይ በሆነ ምክንያት ሞትን የተቀበለ ፍርደኛ መስለው ታዩኝ። አባቴ በነገሩ ውስጥ ተሳተፈም አልተሳተፈም እነዚህ ሰዎችና መኖሪያቸው ከመፍረስ አይድኑም ስል የመጽናኛ ስሜት አበቀልኩ። ግን ይህ የሚያጽናኝ አልሆነም። አባቴ ለመኖር ብቻ የመነኮሱ የሕይወት አመበለቶችን በማንክላብኝነት ለመጨፍጨፍ እጁን አንስቷል። እኔም የእርሱ ዘር በመሆኔ እንደ ድርጊቱ ተካፋይ የተቆጠርኩ መሰለኝ። ለሦስት ዓመት ልብ ያላልኩት የዩኒቨርሲቲ ውስጥ ባይተዋርነቴ ከዚህ ድርጊት ጋር ተያያዘብኝ። እዚህ ግቢ ከሸዊት በስተቀር ማንንም ለማነጋገርና ለመቅረብ ጥረት አድርጌ አላወቅም። የትኛውም ተማሪ እኔን ለመቅረብ ሞከሮ አያውቅም፤ ከእንድ ተማሪ በስተቀር። እሱ ያቀረበልኝ የፍቅር ጥያቄ ከዚህ ታሪክ ጋር ተያያዥነት የሌለው በመሆኑ ባልፈው ይሻላል። ነገር ግን ለሦስት ዓመት ያስተናገድኩት ባይተዋርነት ከአሁኑ የአባቴ ድርጊት ጋር ተያይዞ አብከክክኝ።

«ሸዊትም ትሁን ብቻ አንድ ሰው በመጣ» ስል አሰብኩ።

ሦስት

ነገሮችን ማሳጠር እንዳለብኝ እየተሰማኝ ነው። በዚህ ጽሁፍ ውስጥ ላቅ ያለውን ሥፍራ መያዝ ያለባቸው ማስታወሻዎቹ እንደሆኑ አሙን ነው። ግን ማስታወሻዎቹን ከማቅረቢያ አስቀድሞ ያሉት የእኔ ጉዳዮች መጨበጫ ልጓም ታጥቆላቸው ይንጩለጩል ጀመር። ያም ሆነ ይህ ያለፈው ትረካዬን ትቼ መጨውን ለማሳጠር ልሞክር።

ለአንድ ሳምንት ያህል በአባቴና በዶክተር ማርቆስ መካከል የምመላለስ ባዶ የሽማግሌ መቄናጥ ሆኜ ነው ያሳለፍኩት። አባቴ የተለመደ ምሳሌያዊ አነጋገሮቹን ያዥንደጉዳል። ከቀን ወደ ቀን ለእኔ ያለው የተመጠነና የተቆጠበ ስሜቱ እየጠፋ በምትኩ እንደ አቋም ተቀናቃኝ ጠንከር ያሉ ቃላቶቹን ይወረውርብኝ ይዟል። እንደውም እንዳንዴ የያዝኩትን ጥናት ካልተውኩ መላት እንደሚወርድ በኑቦዬ ኤርምያስ ልሳን ያስፈራራኛል።

ይህን የአባቴን ሁኔታና የእኔን አቋም ዶክተር ማርቆስ ሲሰሙ ከመላጣቸው ጀምሮ ያለው ሽጣጣ ፊታቸው ይበራል። መሐል አናታቸው ጉብ ያለ ስለሆነ ግንባራቸው ረጅም ይመስላል። «አባትሽ ወጣት እያለም ደሃ ይጠላ ነበር። ሀብትን ለሰው ልጅ እንደ እንድ አስፈላጊ አካሉ ይቆጥረዋልና ድሆችን በፈቃዳቸው አራሳቸውን የሰለቡ ጃንደሮች እያለ አስከመሳደብ ይደርሳል። ሳር ቅጠሉ ከሙኒዝምን በሚያንቆለጸጽበት በዚያ ዘመን እንኳ ብቻውን እንድ ጎራ ይዞ ይከራከር ነበር» በበዙ ዓይኖቻቸው ያለፈ ዘመን ለመጥራት ትንቅንቅ ይገጥማሉ።

«በዙ የኮሙኒስት እፍቃሪ ወጣቶች እሱን ለመግደል ይፈልጉ ነበር። ንግግሩ አበሻቃጭ ስለሆነ የተቀደሰ ሀሳብሽን መጥፎ ሽታ ሰጥቶ ለውሻ የሚጣል ያደርገዋል። እኔንም ማርቆስ ብሎ ጠርቶኝ አያውቅም። ማርከስ ነው የሚለኝ። ይሄንን ወደፊት በሰፊው አጫውትሻለሁ።»

ያለፈ ትውልድ የርዕዮተ አለም ንትርክ ውስጥ የገባሁ መሰለኝ። ያም ሆነ ይህ ይሄን ትተን ወደ ዋናው ጉዳይ እንግባ። አዲስ-ዘመን ጋዜጣ ላይ ስለአራት ኪሎ የጻፈውን ሰው ለማግኘት እጅግ ጣርኩ። የአምዱ አዘጋጅ ረድታኝ በመጨረሻ ስልኬን ሰጠችው። ደወለልኝ፤ ድምጹ ጎርጎን ያለ ነበር።

«ባለጉዳይ ነበር መደወል ያለበት» አለች። ስልኩን እንዳላገኘሁና እሱን ፍለጋ አራት ኪሎ ሁለት ጊዜ መሄዴን ነገርኩት።

«ጥሩ፣ ከእንግዲህ ይደውላል ብለሽ እንዳትጠብቁ» አለች። የማያውቃትን ሴት የሚያናግር አይነት ድምጽት የለውም።

«ግዴለም እኔ እደውልሎታለሁ» አልኩት

ተቀጣጠርን፣ ምልክቱ አስገርሞኝ ነበር። «የነተበ ሱፍ ኮት አለብሳለሁ። ኮሌታውን አቆማለሁ።» አለች።

ከኑሮ ጉብታ ወደ ኑሮ አዘቅት ወርጄ ጥቂት ፍተሻዎችን ላደርግ እንደሆነ ሰረዳ ልቤ እንደመደንገጥ አለ። ሰው ኑሮውን ይመስላል በሚለው ብሄል አምናለሁ። ባለምንም የሚታየው ይሄው ነው። በየመንገዱ ለከብራቸው ደንታ ሳይኖራቸው ካገኙት ጋር እየተናገሩ የሚጓዙት ብዙውን ጊዜ ዝቅተኛ አኗኗር ውስጥ ያሉ ሰዎች ናቸው። ካካባቢው የተነጠለ ቁመት ባለው ቀውላላ የኑሮ ማማ ላይ ተንጠልጥዬ መቅረት እንደሌለብኝ ግን አምናለሁ። እድሉ ደግሞ ይሄ ጥናት ነው። ዶክተር ማርቆስ እንዳቀዳልኝ ሴት ተከራይቼ መካከላቸው መኖር ግን የማይታሰብ ነው። ምናልባት እጅግ መቅረብ ሳይኖርብኝ አይቀርም። ይሄም ቢሆን ያስፈራል። አራት ኪሎን ካንዴም ሁለት ጊዜ ሰልዩዋለሁ። ያየኋቸው ሰዎች ሁሉ የሚያስቀርብ ፊት የላቸውም። የኑሮ ጣጣቸው የሥጋ ምርጊታቸውን ጦገድሶት በተመልካቹ ላይ ስጋት ያሳድራል። ተስፋ...መቁረጥ፣ ጭካኔ፣ እምነት አልባነት፣ ወንጀለኝነት... ግን እነዚህ ሁሉ ለምን ድሆች ላይ ይነበባሉ? ችግሩ ከተመልካቹ ይሆን?...

የቀጠረኝን ሰው ለማግኘት ስጓዝ ብዙ መጥፎ ሁኔታዎችን እያብሰለሰልኩ ነበር። ሰውየው ከጽሁፉ አንጻር ከታየ አመዛዛኝና ትሁት፣ አዋቂም ይመስላል። ግን ተስፋ የቆረጠ። ለጊዜው ሸቂት ትዝ አለችኝ። ባስከትላት ኖሮ የሚለው ሀሳቤ መልሶ እኔን በጥገኛነት ስሜት ተነኩለኝ። መጠንቀቅ ይኖርብኛል። የናቅኩ፣ የተጸየፍኩ፣ የጠላሁ ላለመምሰል መጠንቀቅ ይኖርብኛል። መፍራት ግን በፍፁም!!

ቀጠሮ በታ ቀድሞኝ የተገኘው እሱ ነበር። በቀሙ ጭስ የጠጣ የወይራ እንጨት ይመስላል። አንዳች ጭጋ መሰል ነገር እሱ ላይ ብቻ የሚያንጃብብ ሆኖ ታየኝ። አንቱታ የሚገባው ዕድሜ ላይ እንዳልሆነ ያስታውቃል። ጣይም ነው፣ ጎራዳም

ሰልካካም ብሎ ለመደምደም ግራ ያጋባል። ቀምቀሞ ሪዙ ከመንገጭላው ግርጌ ያለው ጢሙ ብን ብሎ ያለቀ ነው። ዓይኖቹ የአንባቢ አለያም የሰካራም ወይም የሁለቱም አይነት ናቸው። ግንባሩን ነጥለው ሲመለከቱት ተኮፋትሮ የአዛውንት ይመስላል። ፀጉሩን በአጭሩ ቢስተካከልም በወጉ አልተያዘም። እውነትም የነተበ ኮት ለብሶ ኮሌታውን ቀና አድርጎታል። የኮሌታው ገበር የብርድ ልብስ አይነት ጭገር እውጥቷል። ለምልክት ኮሌታውን የገለበጠው ቢሆንም ስንገናኝ አስታውሶ አልመለሰውም።

የተቀጣጠርነው ጆሊ ባር አካባቢ ነበር። ምንም ሳያናግረኝ ወደታች ይዞኝ ወረደ። ፓርላማ አካባቢ ያለው የትራፊክ መብራት ጋ ስንደርስ ወደቀኝ ታጠፍን። ይሄ ሰው የሚያስከትለውን ሰው ፍላጎትና ስሌት ሳይረዳ ወዳቀደው አካባቢ መጓዙን አልወደድኩለትም። ቢያንስ ወዴት እንደምንሄድ መናገር ነበረበት ስል አሰብኩ። ቅሬታዬን ግን ወዲያው ቀጥቼ ተከተልኩት።

በሥጋ ቤቶቹ መሃል ለመሃል እየተጓዝን ነው። ሥጋ ቤቶቹ ብርሃን የተሞሉ የህፃናት ራስ የሚመስሉ አምፖሎቻቸውን ያንተገትጋሉ። ሥጋዎቹ ያንፀባርቃሉ፤ አንዳንድ ተልክስካሽ ውሾችና ህፃናት ውር ውር እያሉ አግር ሥር ይገባሉ። ፊስታል የያዙ አዛውንትና ጎረምሶች ተኮልኩለው ወደ ሥጋ ቤቶቹ ያፈጣሉ። የነሱ ፊታውራሪ የሚመስል አንድ ጎልማሳ ነጠል ብሎ ቆሟል። በቀኝ እጁ የሰራውን መታጠቂያ አንቆ ይዟል። ጆፍ ያለ ጺሙ የሸበት ወረራ እየተካሄደበት ነው። አንድ አግሩን እየጎተተ ወደ ሥጋቤቶቹ ይበልጥ ቀረበ። ሲራመድ ግራ አግሩን እንደግንድ እየጎተተ ቀኝ አግሩን አስቀድሞ ነው። የአግሩ ዳና «ሸጠጥ-ጓ» ይላል።

«ዘወር በል!» አለ ባለልኳንዳው።

«እራስህ ዘወር በል! ከነሥጋ ቤትህ» አለ ሱራውን ከፍ ከፍ እያደረገ። «አላግባብ ምግብ እከማችተሃል፤ እከፋፍል!»

አምባገዳሮ ሊነሳ መሰለኝ፣ ፈራሁ። አብሮኝ ወዳለው ሰው ጠጋ አልኩ። ቁመቴ ከጀርድ ጋር ተነፃፃሪ ነው።

«ፈራሽ? አይዘሽ» አለኝ

ድምፁ በሰልክ ከሰማሁት በላይ የጎረነኝ ነው።

ወዲያው ፊታውራሪው የኔብሌ ወደኛ አቅጣጫ መጣ፡፡ ፈራሁ፡፡ ግንዛቤ የማይነበብበት ፈገግታ እያሳየ «ኮምሬድ!» አለ አብሮኝ ወዳለው ሰው አትኩሮ

«ኮምሬድ፤ ዕውቀቴን ወደ ገንዘብ መለወጥ አፈልጋለሁ» አለ፡፡

አብሮኝ ያለው ፍርሃቴን ስለተረዳ ወደሌላኛው ጎኑ እያሸጋገረኝ እሱም «ኮምሬድ ዕውቀት መሸመቻ ገንዘብ የለም» አለው፡፡

ሲቀርብ ያከፈኩልኝ ፊት አለው፡፡ ከሩቅ ልሰን ጥቁር የሚመስለው መልኩ ከቅርብ ሲመለከቱት የእድፍ ምርጊት መሆኑ ያስታውቃል፡፡ ሱሪውን ሰብስቦ የያዘበት እጁ ከእንብርቱ ጋር የተሰፋ ይመስላል፡፡ «ኮምሬድ ምንም የለህም?»

«ምንም» አለው

«ፈላጊ ማጣቴ ነው» ዕውቀቴ ዋጋ አለው፡፡ በርካሽ ለማፍሰስ እንደዳለሁ፤ በአንድ ጣሳ ጠላም ቢሆን...

«እሱም ሲኖር ነው ኮምሬድ! አታስቸግር» አለው

በተሰፋ መቁረጥ እንዳንበደደ ቀኝ እግሩን ተጭኖ ቆመ፡፡

«አብሮ አይደለም» አለኝ «ነገሮችን በደንብ ያውቃል፡፡ ፖለቲከኛ ነበር፡፡ ቤተ-መንግሥቱ ውስጥ ብዙ አመት ታስሮ እንደተለቀቀ እዚሁ አካባቢ ቀረ፡፡ ከየት እንደመጣ፤ ማን እንደሆነ የሚያውቅ የለም፡፡ ጥሩ የማርክሲዝም ኢኮኖሚ እውቀት አለው፡፡ አንድ ጊዜ የገረመኝን ጥያቄ አቀረብኩለት፡፡ ለምን ሱሪህን በገመድ አታስርም? አልኩት፡፡ ከአስራ አምስት አመት በላይ አውቀዋለሁ፡፡ ሱሪውን በእጁ ይዞ ነው የኖረው፡፡ ምን አለኝ መሰለሽ? ሱሪዬን በገመድ አስሬ እጄ ምን ይሰራ? ለመለመን ግራ እጄ ይበቃል... ኮምሬድ ብዙ ነገር አሰብኩ»

ትንሽ እንዳቆለቆልን ብዙም ሳንርቅ አንድ የቀበሌ መዝናኛ ውስጥ ይዞኝ ገባ፡፡ አስፈሪ ፊቶች የድራፍት ብርጭቆ እያንፀባረቀባቸው ወደወርቅማ ቀለም የተለወጡበት ቦታ ነበር፡፡ ለሱ ድራፍት ለኔ ለሰላሰ አዘዘልኝ፡፡ ድራፍት ቢያዝልኝም አልጠጣም ነበር፡፡ ሳይጠይቀኝ ለሰላሳ ሲያዝልኝ ከዕድሜዬ በታች የቆጠረኝ መሰለኝ፡፡ ቢሆንም ምንም አይነት ቅሬታ ፊቴ ላይ መነበብ እንደሌለበት እራሴን አስታወስኩ፡፡

«ተማሪ፤ ያውም መመረቂያ ወረቀቱን የሚሰራ ቤራ እያስፈልገውም ብዬ ነው» አለኝ ሳልጠይቀው፡፡ ቀና ብዬ አየሁት አፍንጫው ብቻውን ሽርኒሽ እንደተቀባ እንጨት ያብረቀርቃል «ስምሽን ከሰልከሽ ጋር ሳልጽፈው ቀርፎ ጠፋኝ» አለኝ፡፡

«እርጥባን» አልኩት

«የእኔ ሙሉጌታ ነው፡፡» ጥቂት ቆየና «ምን አይነት ሥም ነው? እርጥባን... እርጥባን... እርጥባን...» የቀረበለትን ድራፍት አንዴ አጋመሰው፡፡ አረፋው ሳይሰክን ስለጠጣው አፉ ዳርቻና ጢሙ ላይ የበረዶ ብናኝ መሰለ፡፡

«አባቴ ነው ያወጣልኝ፡፡ ስጠይቀው እናትሽ ለምኛት አንድን ተረጠበችኝ ይላል፡፡ ማግባት አይፈልግም ነበር፡፡ እናቴ ሳያገባት ልትወልድ ተስማማች፡፡ እኔን ወልዳኝ ሞተች» የራሴን ታሪክ አሳጥሬ ሳወራው የማላውቀውን ያህል ሆዴን በላኝ፡፡ እናቴ አንዴት የምታሳዝን ምስኪን ኖራለች? ስል አሰብኩ፡፡ አባቴስ? አባቴ እዚህ ላይ ጨቋኝ ሆኖ ነው የሚታየኝ፡፡ እናቴን በሀብቱ ሳይጨቁናት አይቀርም፡፡ ቆንጆ ግን ደሃ ሆኖ ነው ሁሌም የምትታየኝ፡፡ ደሰስ ካለ ቤት ውስጥ ተሸቀርቅራ የምትወጣ ቤት፡፡ ችግሯ አባቴ ያቀረበላትን አማራጭ እንድትቀበል አስገድዷታል፡፡ አለበለዚያ አንዴት ያለጋብቻ ለመውለድ ትስማማለች? በዚህ ሀሳብ መቀጠል አልፈልግም ሁሌም፡፡

በግራ እጁ መዳፍ አፉን ሞዝቀና እንደ ድመት ምላስ በቀላ አውራ ጣኩ ብናኝ ጢሙን አስተካከለ፡፡ ለሌለ ጢም መጨነቁ ገረመኝ፡፡ እንዲሁም አውራ ጣኩ ብቻ መቅላቷ፡፡ «እኔ መመረቂያ ጽሁፍ አቅርብ ብባል ባንቺ፤ በእናትሽና በእባትሽ ላይ ጥናት አካሂድ ነበር፡፡ የሚገርም ስም፤ የሚገርም አባት፤ የምትገርም እናት» አለና ያጋመሰውን ድራፍት አጠናቀቀ፡፡ የአይኑ ቅላት ከንባብ ይልቅ ወደ መጠጥ እንደሚያደላ የተገነዘብኩ መሰለኝ፡፡ ጣቶቼን አስጨኹ ሁለተኛ ድራፍት አዘዘ፡፡

ለሰላሳዬን ቀመስኩ፡፡ «የሚገርም ስም፤ የሚገርም አባት፤ የምትገርም እናት» አውነቱን ነው፡፡ የጠላሁት ሐሳብ ዳግም እንዳይጠልፈኝ ተፍጨረጨርኩ፡፡ በኑሮ የተጎሳቆሉ ሰዎችን ሳይ እናቴን ጠንቅቀው የሚያውቁት ያህል ይሰማኛል፡፡ እናቴ ደሃ ነበረች፡፡ ያለጥርጥር ደሃ ነበረች፡፡ ግን ለምን አባቴ አይነግረኝም? ለምን ስጠይቀው ይቆጣል? የሙሉጌታ ንግግር አቋረጠኝ፤ ደስ አለኝ፡፡

«ምንድነው የምታጠኘው» ሲል ጠየቀኝ፡፡

«ሰሊዮሎጂ-የሕብረተሰብ ጥናት ነው»

የማዳነቅ ፋጩት አሰማና «ሕብረተሰብ ጥናት ጋር የተያያዙ መጽሐፎች ለእኔ ብርቅ ንባብ እየሆኑ ነው። ሕብረተሰብ ጥናትን ከሥነ-ልቦና አንፃር የሚያቀርቡ ፀሐፊዎች አሉ። አንዳንዶቹ ፀሐፊዎች ደግሞ ከዝግመተ ለውጥ አንፃር ያያሉ» በደንብ ለማውራት ይመስላል ተቀነጠነጠ «ውመንስ ኢቮሎሽንን አንብበዋል?» ሲል ጠየቀና መልሴን ሳይጠብቅ ቀጠለ።

«ውመንስ ኢቮሎሽንን የፃፈችው ኤቭሊን ሪድ ናት። ጥቂት ኋላ ቀር ማህበረሰቦችን እያጠናች ወደኋላ ተሸቀንጥራ የጥንቱን የሰው ልጅ የአኗኗር ሥርዓት ታሳይባለች። ግሩም ነው። የጥንቱ ለማዊ ሥርዓት አንዲያጓጓን አድርጋ ነው የፃፈችው። ሴቶች ሕብረተሰብን ሲመሩ ሰላም ነው፤ ፍትህም አለ። ሥልጣን ወንዶች እጅ ሲገባ ነው ነገር የተሰላሸው። ያኔ ደካማና ጠንካራ ተለየ። ጡንቻ ያለው ብዙ ሚስት፣ ብዙ ሀብት ማሰባሰብ ጀመረ። ከፍፍል ጠፋ። በጋራ መሥራት ተነወረ። ሕብረተሰብ ሕብረተሰብን ለማጥፋት እዋጅ ማስነገር፣ መስፋፋት፣ ባሪያ መፈንገል፣ ብዙ መጥፎ ነገር በወንዶች ተፈጠረ። ሪድ ስለእማዊ ሥርዓት ስታወራሽ ስለኛ ሠፈር የምትነግርሽ ነው የምትመስለው። እኛ መንደር ልጆች የጋራ ናቸው። ይሄንን ነው እዚያ መጽሐፍ ውስጥ የምታገኘው» ከድራፍቱ ቀመስ አድርጎ «ይሄን ነው የምትማሩት?» ሲል ጠየቀኝ

«ነው» አልኩት።

«መማር አይደለም መዝናናት ነው በይኛ»

ጉጉቱ ድፍርስ ዓይኖቹ ላይ ታየ «አሁን ቶፍለር የፃፈውን ማሕበራዊ ጥናት ሳነብ ብድግ ነው ያደረገኝ። «ፈውቸር ሾከ» ይባላል። ይገርማል። ማህበራዊ ለውጥ ላይ ተንተርሶ መጪውን ጊዜ ሲተነትንልሽ ስልጣኔ የሚሉትን ጣጣ ትጠያለሽ። እግዚእ የማህበራዊ ለውጥ ፍጥነቱ! አሁን ያለው በእስፈሪ የማህበራዊ ለውጥ ፍጥነት ውስጥ እንደሆነ ያሳምንኛል። ሰው የመሆን ጣዕምሽን እያጣሽ ተንጠዝጡዝሽ እንደምትሞቹ ያሳይኛል። የእሱን መጽሐፍ ሳነብ ነው መንደሬ ገነት ሆኖ የታየችኝ። ባንቺ ጉዳይ እየገባ በመፈትፈት የሚያበሳጭሽ ጎረቤትሽ ሁሉ ለካ ፍሰሃ ነው። ወደፊት ሕመም አይደለም፤ አለመታየት ነው የሚገድለን። ሁሉም ሀብት ለመሰብሰብ

ይንጠዘጠዛል። ታዲያ ማን-ማንን ልብ ይለል? ሀሜተኛ አታሳጣኝ፤ አሽሟጣጭ አትንሳኝ፤ የእለት አሸመረኞችን ስጠን ማለት ደግ ነው» አማተብ።

ሳልወድ በግድ አሳቀኝ

«አንቺ ምን እነበብሽ?» ሲል ጠየቀኝ

«እኔ ብዙ የማነበው ልብወለድ ነው» አልኩት

«ልክ ነሽ፤ ትምህርትሽ መዝናኛሽ ሊሆን አይችልም»

«ግን አሁን በቅርብ 'ዘሲቲ ኦፍ ጆይ' የተሰኘ መጽሐፍ አንብቤ ልቤን ነካኝ። ሀንድ ውስጥ ካልካታ ከተማ ስለሚኖሩ ድሆች አስከፊ ሕይወት ነው የሚተርከው»

«ዘ ሲቲ ኦፍ ጆይ?» ሲል ጠየቀኝ

«አይገርምም? ርዕሱና ጭብጡ አይሄድም። ድሆቹ የሚኖሩበትን የመከራ መንደር የፈንጠዝያ ከተማ ብለው ነው ስም ያወጡለት። ያንን ይዞ ነው ፀሐፊው «ዘ ሲቲ ኦፍ ጆይ» ያለው

«አሺ?» አለኝ ለመስማት ሁለመናውን ጀር አድርጎ።

ይሄን መጽሐፍ አለማንበቡ ደስ አለኝ። መልሼ በደስታዬ አፈርኩ። ምቀኝነት እንዲህ ነው የሚበቅለው ስል አሰብኩ «በጣም የወደድኩት መጽሐፍ ነው፤ ያስጨንቃል። አንድ ሰዓምን ተበጥብጬ ነበር። ሰው ጋማ-ከብት ተኩቶ ጋሪ ሲጎትት የሚውልበትን ጨካኝ ዓለም ያሳይሃል። በዚህ ላይ ሥጋ ደዌ።» የሱን ያህል የራሱ በራስ ተመስጥሎ አላሳየሁም ነበርና ንግግሬ የጣፈጠልኝም አልመሰለኝ። ሙሉጌታ ግን በኔ ትረካ ይሁን በሌላ ሳይገባኝ በሐዘን ትከዝ እንዳለ ነበር።

«ሰው በሰው ላይ የሚጨከነውን ያህል በአንስሳትና በአራዊት ላይ አይጨከንም» አለኝ። ቀዘዝታው እንደተጫነው «አንዲት ባለምግብ ቤት አውቃለሁ፤ ልጅ ያዘሉ ነጻያን በራቸው ላይ ተኮልኩለው ሲጠባበቁ አሳቸው ግን የምግብ ቤታቸውን ትርፍራሬ ለሰፈር ሁሉ ውሾች ይዘው ይመጡ ነበር። አንድ ሰዓምን የውሾች ቁጥር ከነዋሪው በላይ ሆኖ እንደነበር አስታውሳለሁ» እኔ ከነገርኩት ጋር ምን እንደሚያያይዘው አልገባኝምና ቀልቡን ያልሳብኩት መሰለኝ።

«ሰው የጋማ ከብት ተከቶ አሪፍ አገላለጽ ነው። የጋማ ከብት ከአጠፋም። ህንድ ውስጥ አለ። ግን ሰው በሰው ላይ የሚጨክነውን ያህል በአንስሳት ላይ አይጨክንምና ሰውን በጋማ ከብት ተካው፤ ግሩም»

ግንዛቤውና ትንታኔው አስደነቀኝ፤ መምህራ ቢሆን ስል አሰብኩ። ተማሪውን የሚያዳምጥና ያዳመጠውን የሚተነትን መምህር። ስለመመረቁ ድንገት ጠየቀኝ። ለማስረከብ አምስት ወር ያህል እንደቀረኝ ስነግረው መጣደፍ እንደሚያስፈልግ መከራኝ በአንከር መመልከት ያሉበትን ነገሮች ጠቆመኝ። የአራት ኪሎን አመሻሽ ላይ መሟሟቅ፤ የህፃናቶቹን ለሸቀጥ ሽያጭ መራከት፤ የመጠጥ ፍጆታ፤ የሥጋ ፍጆታ፤ የሽርመጥናው ገበያ መድራት... ይሄን በተመስጦ ከጠቋቆመኝ በኋላ አንድ የሚያስገርም ታሪክ አከለልኝ፤ አያቱ እንደነገሩት አልደበቀኝም።

«በአፄ ኃይለሥላሴ ዘመን ነው» አለና ብናኝ ጢሙን ከድራፍት አመዳይ በቀይ አውራ ጣቱ አጽድቶ «አዚህ ከፓርላማ ጀርባ ያለውን የባለወልድ ደብር ያስተዳድሩ የነበሩት አለቃ ቤተ-መንግሥት ተጠሩ፤ ፓትርያርኩ ከጃንሆይ ጋር በመመካከር ነበር ያስጠሩቸው። እንዲህ አሏቸው፡-

«የባለወልድን ደብር ገዳም-ልናደርገው አስበናል። ለአርሰዎ የኡራኤልን ደብር እንድታስተዳድሩ ልንሰጥዎ ነው። አርሰዎን ማማከሩ ተገቢነት ስላለው ነው የጠራንዎ፤ እና ምን ይላሉ?

«ጥሩ ነዋ፤ አሉ የባለወልድ አስተዳዳሪ ጥሩ፤ መቼም ለኔ አልቅና የኡራኤል ደብር አያንሰኝም። ይሁንና ግን የባለወልድን ገዳም ማን ብላችሁ ልትጠሩት ነው? መቼም አራት ኪሎ ብሎ ገዳም የለም። አሏቸው አሉ» አለና ድራፍቱን ቀምሶ «ይኸውልሽ አራት ኪሎ ለእግዚአብሔር የቅድስና ስፍራ የምትመች አይደለችም ይሏታል። ምናልባት ለሰይጣን» ብሎ ፈገግ አለ።

መሉኔታ እንደጽሁፉ ንግግሩም ለዛ አለው። እንደአዲስ ሰው አይከብድም። አቀራረቡ እንግዳነትን ወደጎን ገሽሽ ያደረገ ነው። የበለጠ የገረመኝ ሒሳብ ሊከፍል ሲል ላግደረድረው ቁታ ኪሴ ውስጥ እጅን ሰከት «ተሜ ከየት አመጣሽ? አራት ኪሎ ውስጥ ማግደርደር የለም። ይሄን እኔ ልከፈልና ካለሽ ተጨማሪ እንዘዝ» አለኝ።

ንግግሩ አባቴ በፀጉራም እጁ አንገቴን ሲነካኝ የሚሰማኝን በሰው የመከብብ ስሜት አሳደረብኝ። ደስ አለኝ።

«ለብር አትጨነቅ - እዘዝ» አልኩት

«ተሜ፤ የወር አስቤዛሽን እንዳይሆን? ካባትሽ የተላከ» አለኝ። መግደርደር ሳይሆን ማሳሰብ አይነት ነበር።

«ግደለም» አልኩት

«በነገራችን ላይ ሽንትሽ ከመጣ ሳትፈሪ ንገሪኝ» አለኝ ግር ተሰኘሁ።

ነፃነቱ ፈር የለቀቀ ወይም የሰከረ መሰለኝ «በዙ ሴት ጓደኞች ነበሩኝ። በመጀመሪያ ቀን ትውውቅ ሽንቴ መጣ ላለማለት ተጨንቀው እንደነበር ካለፈ ይነግሩኛል» ሌላ ድራፍት አዘዘ። ብናኝ ጢሙን በባዕድ አውራጣቱ ለማስተኛት ሞከረ።

የሚበቃውን ያህል ከጠጣ በኋላ ሁሉንም ሂሳብ ለመክፈል ስሞክር እምቢ ብሎ ቸከ። ያለቸውን አራግፎ የእኔን ለሰላሳና የራሱን ግማሽ ሂሳብ ዘጋ። ስንለያይ «የጠጣሁት ቀበሌ ስለሆነ እርካሽ ነው፤ ከተገቢው በላይ የጠጣሁ ቢሆንም እንዳልገዳሁሽ ተስፋ አለኝ» አለኝ።

ስለአውነት ሆዴ ውስጥ ገባ።

«ኮምሬድ!» አግሩን እየጎተተ መጣ። «ኮምሬድ!»

«ቻው» ብሎኝ በሥጋ ቤቶቹ ግርጌ ወደ ውስጥ ዘለቀ። ሁኔታው ግር ያሰኝ ቢሆንም አልጠላሁትም። በተለይ በዚያ ምሽት አራት ኪሎ መካከል ጥሎኝ ሳይሸኘኝ መሄዱ። የገባበትን ሽንቁር ለጥቂት ጊዜ አየሁት። ታጥቦ መጠጥ እንዳለ ጋቢ እንዲት ሴት ተከምራ መግቢያው ላይ ተቀምጣለች። ኮምሬድ እንደማይደርስበት አስቦ ገደድ እንዳለ ቆሟል አልፈራሁትም።

* * *

በሁለተኛው ቀን ግንኙነታችን መሉኔታ ላይ የተቀየረ ነገር አለየሁም። የነተበ ኮቱን ለብሶ ኮሌታውን ቀና እንዳደረገ መጣ። ጫማዎቹ ማሰሪያቸው ሳይጠብቅ እንደተወሰዱ ተቋጥረዋል። የሰነፍ ሰዎች ጫማ እንደዚሁ ነው። ትምህርት ቤት ውስጥ እንደነዚህ አይነት ውስጠ-ስ ማሰሪያዎች ማየት የተለመደ ነው። ማሰሪያ

ከመፍታት ይልቅ እንደ ስኬት ማወቅ ለማድረግ የተዘጋጀ ነው። ወደተለመደችው የቀበሌ መዝናኛ ይዞኝ ሄደ። እንዳከረፈ ሰው ዝም ብሎኝ እየደጋገመ በዚያች አውራ ጣኩ የደከየ ጢሙን አስተኛ።

«እዚሁ ነው የተወለድኩው?» አልኩት ለንግግር መከፈቻ ያህል።

«ሌ» ብሎኝ አውራ ጣኩን ብናኝ ጢሙ ላይ አግለበለበ። እንደ መስተዋት መጥረጊያ የአውራጣኩ ንቅናቄ የመጠን መቆጣጠሪያ ቁልፍ ያለው መሰለኝ። ለዶፍ ዝናብ የሚያስፈልግ ቁልፍ ላይ ነው - አውራ ጣኩ ስል ከራሴ ጋር ተጫወትኩ።

«ሌ» አለኝ ደገመና፤ በፊት «ሌ» እንዳለኝ ረስቷል ማለት ነው ስል አሰብኩ። ድራፍቱን እንዴ ይጎነጭና አስር ጊዜ ገለባ ጢሙን ያስተኛል «የተወለድኩት እዚሁ ነው፤ ያደግሁትም። ለአንድ አመት ከስድስት ወር ያህል አራት ኪሎን ተነጥዬ የገጠር መምህር ሆኜ ነበር። አላስቸል አለኝ። በትውልድ መንደር መለከፍ፣ አራት ኪሎ ውል ይልሻል። ስትነጠይ አንዳች የቀረብሽ ነገር ያለ ይመስልሻል። አብሮ እደተሸ በፈሸታ ላይ ሆነው ሲሳሳቁ፣ ወጉ ሲደምቅ ይታይሻል። ስትመጪ ያየተለመደ እዚም ነው። የማያቋርጥ እዚም። ግን ከዚህ ስትነጠይ አካባቢሽ በፈሸታ ሁካታ ውስጥ ሆኖ አንዳች የማይደገም ነገር ሲያመልጥሽ ይታይሻል» አለና እንደመባኝን ብሎ «ኧረ ትፍረስ እኛም ነፃ እንወጣ ይሆናል። ካልሆነም እናብዳለን ወይም እንሞታለን»

የወየበ ፊቱ ላይ ስሜቱን ለማጥናት ሞክርኩ። እንደ ገንፎ ሙብያ የእንጨት ማንኪያ እፍንጫው ብቻ እንደወዛች ነው። ድራፍቱን ደጋግሞ ተጎነጨና መጨላለም የሞከረውን ባሻገር በመስኮት ቃኝ። የመስኮቱ መስታወት የከፍለን መብራት ማንፀባረቅ ስለጀመረ አሻግሮ ለማየት አዳጋች ነበር።

«ዛሬ መንደራችንን የገዛው ድርጅት ተወካዮቹን ልኮ ነበር» አለኝ ቅዝብ ብሎ «እየዞሩ ቅያሪ አካባቢያችን የት ቢሆን እንደምንመርጥ ጠይቀው መዘገቡ። አይነ ምሳ... ወለቱ... ቦሌ ቡልቡላ... ማነው ደግሞ አንዱ? ለኛ ተመሳሳይ ነው። ግን ምናል እንድ አካባቢ አድርገውን እንኳን ተላቅሰን ብንቃበር?» የወየበ ፊቱ የወየበ ስሜት ታከሎበት ጭራሹን አቡጃዲ መሰለ።

አባቴ አብደል ማለት ነው ስል አሰብኩ። ወይም ከኔ ጋር እልህ ተጋብቷል። ትናንት ባሴሪ ዓይን እያየኝ «ተይ ብልሽ እንቢ አልሽ እይደል?» አለኝ ዝም አልኩት።

«እየሰማሽኝ ነው?» አለመማባባት ሲነሳ ቦቼ ይቅጠጠጣል። የእንጨት በር ድምፅ አሰማ።

«አዎ፣ ግን ጥናቱን እስመዝግቤዋለሁ» አልኩት «ካሁን በኋላ ማስቀየር አልቻልም»

«ይቅራ! እኔ ዕውቀት እንጂ ዲግሪሽን አልፈልግም። እኔ ዲግሪ አግኝቼ ምን ተጠቀምኩበት? ያው ቁጭ ብሏል። ላንቺ የሚጠቅምሽ የተማረ ሰው ሥነ-ልቦና ማዳበርሽ ብቻ ነው። ኮርሶቹን በሙሉ ትኩረት ሰጥተሽ አጠናቂ። መመረቂያ ጥናትሽን በሚቀጥለው አመት በሌላ «ታይትል» (ርዕስ) ታሟያለሽ»

ቀና ብዬ አየሁት

እንቢታዬን ከአተያዬ ተረዳ።

እልህ እንዳጋባሁት ከዛሬ እርምጃው አወቅሁ። ሁኔታውን አፋጥኖ መረጃዎቼን ሲያድፈኝናቸውን እንደሆነ ገባኝ። መፍጠን አለብኝ፤ መፍጠን። በዚህ ውሳኔዬ በሙሉጌታና በተጎራባዦቼ ላይ ያሴርኩ ያህል ተሰማኝ። ለሰላሳዬን ተጎነጨሁና አየሁት። እሱም ሁኔታዬን ሲያጤነው ኖሯል። ቀጠለ...

«ጥናትሽን አፋጥኝ። በዚህ አይነት በቀናት የሚቆጠር ቀን ነው የሚቀርሽ» አለና በረጅሙ ተንፍሶ የበራ አራስ ፀጉር የመሰለ እላቂ ጢሙን ሞክቶ «የኛ ነገር፣ እንደተሸጠ በሬ እድሜያችን ከገበያ እስከ ቄራ ያለው እርቀት ሆኗል። ከከተማ አውጥተው እንደወረወሩን አራሳችንን መቀለብ አቅዱን አናልቃለን»

ንግግሩ ውስጥ አራሱን ያካትት እንጂ አውነታው እንደማይመለከተው የሚያውቅ መሰለኝ «ስራብ አብልታችሁኛል?» እንዳለው መሲህ ሙሉጌታም ስለአቅመ ደካሞዎቹ እንደሚብከክኑ ሆኖ ተሰማኝ። «ሰጠሞ አጠጥታችሁኛል?» የሚል የሚያስተጋባ መልዕክት ውስጤ ጉብቶ ስሜቴን አጣበበው።

የሙሉጌታ ሁኔታ ከጥናቴ ጋር የተያያዙ ጥያቄዎቼን እንዳቀርብለት የሚጋብዝ አልነበረም። እጅግ ተጨንቋል። አሁንም አውራ ጣኩ አላረፈችም። ሲያሰብና

ሲጨነቅ አውራ ጣቱ መፍጠን ትጀምራለች ማለት ነው ስል አሰብኩ። እንደ መጀመሪያው ቀን ሆዱን ከፍቶ መጠጣት አልቻለም። ሦስት ድራፍት እንደመጣለት የእኔን ለሰላሳ ጨምሮ ከፈለና ይዞኝ ወጣ። ከቀበሌው መዝናኛ ብዙም ሳንርቅ አቁሞኝ ወደ ማዶ እያመለከተ ባለፈው የገባበትን የመንደር ሽንቁር ጠቆመኝ። ነጭ የተቀባ ቋጥኝ የመሰለች ሴት ተኮፍሳ መግቢያው ላይ ቁጭ ብላለች።

«ያ-መግቢያ መቆሚያ-ግቢያ ይባላል። መንደራችን ውስጥ ያሉት ሴተኛ አዳሪዎች ስለሚቆሙበት ነው የሽሙጥ ስሙ የወጣለት። ከዚያ አንስቶ እስከ አራት ኪሎ ሆቴል ግርጌ ድረስ ፈራሹ መንደር ይመለከተዋል» አለኝና «ከዚህ ጀርባ ያለው ኩታንኩት መንደር ውስጥ ለውስጥ ከመቶ በላይ ቤተሰቦች ይኖሩበታል። ጦር ሜዳ የተፋጠጠ ጠላት እንኳ ይቺን ያህል ኩርማን መሬት ለማስለቀቅ የዚህን ያህል ሰው አይፈጅም። ቤተሰቡን ቢያንስ በአምስት አባዥው» አለኝ።

ሙሉጌታ የተቅበጠበጠ መሰለኝ። አጅግ ተረብሷል። እኔን በማሰብ እንጂ ከዚህ በላይ የሚረበሽ ይመስላል። የሚያደርገው በማጣት አትኩሮ ተመለከተኝ። ፊቴ ላይ ምን እንዳነበበ እንጂ ያዘነልኝ መሰለኝ። የሚያደርገው ሲያጣ...

«ኮምሬድ!» የሚል ጥሪ ሰማን።

ሙሉጌታ «ጎሽ ና!» አለው። ኮምሬድ ቆሎ በጥብቆው እንዳሳቀፉት ልጅ ሰራውን ጨምሮዶ አንድ አግሩን እየጎተተ መጣ። የግራ እጁ ትንሿና ተከታይ ጣቶቹ ታጥፈው ሳንቲም ይዘዋል። በሦስቱ ጣቶቹ ጨበጠን።

«ዕውቀቴን ወደ ገንዘብ ለመለወጥ ነው የመጣሁት»

«ጥሩ፣ ምን አዲስ ዕውቀት አለህ?» አያለ ወደ መንገድ ዳር ይዞት ወጣ። ከሰሜኑ መገላገያ ሰበብ አድርጎ ተቀብሎታል ስል አሰብኩ።

«ሰለ ሰው» አለ ኮምሬድ

«ጥሩ፣ ሰው ምንድነው?»

«ሰውማ ሸቀጥ ነው። ተነፃፃሪ ልውውጥ ይኖረዋል። ከዱር ያለከልካይ ሄደህ ከምትለቅመው አቃቅማ ይልቅ የጓሮ ጎመን ዋጋ አለው።» በድባባማ ብርሃን ውስጥ አድፍ የተለደፈበትን ፊቴን እየሁት። ንግግሩ በሰሜኑ የታጀበ አይደለም «የጓሮ ጎመን ከዱር ፍሬ በላይ ዋጋ የሚኖረው ጊዜና ጉልበትህን ስላፈሰሰክበት ነው። ሰውም

እንደዚያ ነው። እንደ ዱር ፍሬ፣ ወፍ እንደዘራው የሚበቅል፣ ምንም ዕውቀት ያልፈሰሰበት የሰው አቃቅማ አለ። ከዚህ ሰው ይልቅ የኔታ ጋር የተማረው እንደ ጓሮ ጎመን በጥቂት ዕውቀት ላይ የተመሰረተ ጉልበትና ጊዜ የፈሰሰበት ሰው የተሻለ ዋጋ አለው። እነዚህ ሁለት ሰዎች በንጽጽሮሽ ልውውጥ ገበያ ቢወጡ የአምስት ቁና አቃቅማ ዋጋ አንድ ነጠላ ጎመን ብቻ ሊሆን ይችላል። እንዲያ ነው፤ ሰው ሸቀጣዊ ባህርይ አለው» ያብሰለሰለ መስሎ ቀጠለ...

«እኔ በራሴ ላይ ካፈሰሰኩት ዕውቀት ውጭ ነጥላህ ከተመለከትክኝ አርባ አምስት ኪሎ ሥጋና አጥንት ብቻ ነኝ። በቃ! ሊያውም ስለማይበላ ጠያቂ የሌለው፤ ለመግማትና ለመበሰበስ የተዘጋጀ 45 ኪሎ ሥጋና አጥንት»

ኮምሬድ እራሱን የሚያስበው ከሃያ አመት በፊት ባለው ኪሎ ነው ስል አሰብኩ።

ሙሉጌታ 'አዳምጪው' እንደማለት ጎሽም አድርጎ አነቃኝ። እሱ ላይ ያደረውን መጥፎ ስሜት እኔ ላይ አጋብቶ እንዳይለየኝ የኮምሬድን ዲስኩር የዘየደበት ሆኖ ተሰማኝ። ኮምሬድ ቀጥሏል...

«ማርክስ እራሱ ምንድነው? ለሰላሳና ለአርባ አመት አድፍጦ መንፈሱን ባያበረታ፣ በራሱ ላይ ዕውቀት ባያከማች ኖሮስ? ጢም ያለው በግ ነበር የሚሆነው። በቃ! እንደወረደ የተፈጥሮ ሰው በሁለት አግሩ የሚሄድ ያልታረደ በሬ ነው...»

«እዚህ ሰፈር የተከማቹ፣ ምንም እይነት ዕውቀት ያልታከለባቸው አስር ሰዎች የአንድ ደብተራ ዋጋ የላቸውም። የዚህ ሠፈር ሰዎች መሪ ከመሆን የሰለጠነ አህያ መንዳት ያዋጣል። ሰውነታችሁ ለምን ከብር አጣ? ጉልበታችሁ ስለምን ዋጋ ተነፈገው? እንደምንስ እንደአይጥ ጎሬ ውስጥ ለመኖር ተገደዳችሁ? የረጋ ዕውቀት ስላልተከማቸባችሁ አይደለም? ታዲያ እንዴት ልጆቻችሁን ዕውቀት ትነፍጋላችሁ? ልጆቻችሁ የረጋ ዕውቀት ካልተከማቸባቸው በግ ለመሆን በሂደት ላይ ያሉ ግልገሎች አይደሉም?»

ግንድ አግሩን እየጎተተ እንደፎካሪ ተቆነጠነጠ...

«ሀብት በግለሰቦች እጅ ተከማችኋል። ብዙሃኑ በእጦት ላይ ነው። ስለፍትሃዊው የአለም ሀብት ከፍፍል ጩኸ ስትላቸው አይገባቸውም፤ ያልተከማቸው

ዕውቀት ከየት ይምጣ? በአንድ ነጠላ ጎመን እንደሚለወጠው አምስት ቁና አቃቅማ ብዛት እንጂ የረጋ ዕውቀት የለባቸውም። ስለዚህ ዋጋ አጡ። የሚያስፈራው ብሶታቸው ወደ አመጽ እንዳያመራ ነው። ያኔ አምስት መቶ ኪሎ ግራም የሚመዝን በሬ ዳግም ደነበረ ማለት ነው። ከምሬድ አይበቃም? ሲል ጠየቀ።

«ይበቃል» አለውና ወደኔ ዞር «አንድ ብር ሰጪው» አለኝ

እጅን ወደ ቁታ ኪሴ ውስጥ አስገባሁ።

«ተውጂ ከምሬድ!» አለ «ልክ አይደለም! ፈላጊ ማጣቴ ነውጂ ዕውቀቴ ዋጋ አለው። ካለ ሁለት ብር አልቀበልም።» እያለ በድን እግሩን በንጭንጭ ጎተተ።

መጡኔታ ለጥቂት ጊዜ ሲመለከተው ቆየና በግንባሩ «ምን ታደርጊዋለሽ» እንደማለት ምልክት አሳየኝ። ሁለት ብር አውጥቼ ሰጠሁት።

«ዕውቀቴን ያሻሽጥክልኝ ለአሷ ነው ማለት ነው?» ሲል ጠየቀው።

«አዎ» አለው መጡኔታ።

«ዕውቀትና ገንዘብ ፈላጊዎችን ማገናኘት በራሱ ዋጋ አለው። አስራ አምስት ከመቶ እንዲከፈለው ህግ ያዝዛል።» ብሎ በግራ እጅ ሁለት ጣቶች ለጥፋት ውስጥ የቆነጠጣቸውን ሳንቲሞች ወደ መጡኔታ ዘረጋለት።

«ግዴለም» አለው።

«በዝባኸ አደረከኝ - ኮምሬድ ተቀበል» አለው።

ተቀበለ። አንድ እግሩን እያንሸጠጠ በሌላው እየደበደበ ሱሪውን ከፍ አድርጎ ወደ ሥጋ ቤቶቹ ብርሃን አመራ። ሲሄድ ገፋሱ ከግራ እግሩ ላይ ነቅሎ ወደፊት የወረወረው ይመስላል። መጡኔታ በቅሬታ ፈገግ እንዳለ ሳንቲሞቹን ወደ እኔ አሸጋገረ። ሁለት ባለአስርና አንድ ባለአምስት ሳንቲሞች ነበሩ። ለረዥም ጊዜ ስለተያዙ ሞቀዋል።

አራት

እንዳሰብኩት እግሬን አልቆጠብኩም። በዚያው ሰዓት ተመልሼ ወደ አራት ኪሎ አመራሁ። እንደተሳቀቅሁት ሳይሆን መጡኔታ ጥሩ ፊት አሳየኝ። ጠይም ብርሃን የፈነጠቀበት። ቀድሞ ስንገናኝ ያንገጥብብበት የነበረው ጥቁር ጭጋግ ዛሬ አልታይሽ አለኝ። ሁኔታው ደስ አሰኘኝ። ማስቸገሪያ ያሳደረብኝን ስሜት አቀጠነልኝ።

ከከርኔ ከፍ ብሎ ያዘኝ። መዳፉ ያቃጥላል። የቀበሌው መዝናኛ በጊዜ የሞላ ቢሆንም መስኮቱ አጠገብ ያለው ቦታ አልተያዘም ነበር። ተቀመጥን።

«ጥናትሽ እንዴት ነው የሚሰራው -- እኔ የማግዝሽ ምንድነው?» ነገርኩት። «ጥሩ ነው» ብሎ የድመት ፀጉር የመሰለ ብናኝ ዲሙን በአውራ ጣቱ እያስተኛ ተካከዘ «ጥሩ ነው» አለ ደገመና። ካለፈው ረባሽ ስሜት ፈጽሞ የተላቀቀ አይመስልም። የአካባቢ ምዝገባው መንደሩ የምትፈርስበትን ጊዜ ካሰበው እጅግ አቅርቦበታል። ለረጅም ጊዜ ዝም ተባባልን። መጡኔታ ሲባንን አጨብጭቦ አስተናጋጅ ተጣራ። እኔ ያለ ለስላሳ እምቢ አልኩ፤ ለሱ ድራፍት አዘዘ።

«ይኸውልሽ» አለኝ ከመደበኩ ሳይላቀቅ «በዙውን ቁጥር ነክ መረጃ መንደራችንን አንዴ ብትዞረው ታሰባስቢዋለሽ። ይሄ አይቸግርም» አለና ድራፍቱን ከአስተናጋጁ እጅ ላይ ቀልቦ ሳያስቀምጥ አጋመሰው። የአረፋ ብናኙን ከአፉ ላይ በግራ እጁ መዳፍ አስወግዶ ቀጠለ...

«ግን እንዴት እንደምትጠቀሚበት አላውቅም። የመንደራችን ነዋሪዎች ይቺን መንደር መጥኝ የሚሉበት ከቁጥር ባሻገር እንደነፍሱ ያለ ምክንያት አላቸው። እንዴት እንደሚገለጽ አላውቅም...»

ለመግለጽ ያለመቻሉ ምክንያት ቀልቡን መሰብሰብ ስላቃተው መሰለኝ።

አሁንም ከብዙ ጊዜ በኋላ ቀጠለ።

«መንደር፤ አካባቢ፤ ቀዬ... መሬትና እየር ብቻ አይደለም። ቦታና አቅጣጫ ብቻም አይገልፀውም። በተለይ ለነዋሪዎቹ የተለየ ትርጉም አለው። ነፍሱን፤ መንፈሱን የመረዳት» አውራ ጣቱን ብናኝ ዲሙ ላይ አውላበለባት። ድራፍቱንም በመጠጣት ጊዜ ወሰደና የማይቀርለትን ትንታኔ ገባበት።

«ላንቺ ማስረዳቱን ትቼ እኔ እንደሚገባኝ ላውራው። መንደሪ ለኔ መኖሪያዬ ብቻ አይደለችም። የቤቴ መገኛ ጣሪያና ግድግዳ ያቆምኩባት ብቻም አይደለችም። ከዚያ በላይ ናት፤ መንደሪ ለእኔ «ለአምላኬ» የተመረጠች ልዩ መቀመጫው ናት። አድባራችን፣ አውጋራችን፣ ቆሌያችን፣ አውሊያችን፣ አዋያችን ሁሉ የሚታሰቡኝ የመንደራችንን መተላለፊያ ሲሸሎከሉኩ ነው። መሄጃ የላቸውም። መንደራችን ለነዋሪዎቿ የእነዚህ ሁሉ ቅዱስ መናፍቆች ማስቀመጫ ሙዳይ ናት። ከልጅነት ጀምሮ መናፍቆቻዊ ገድሎችን የምንሰማው መኖሪያቸውን እኛ መኖሪያ ላይ እንዳደረጉ ነው። አድባራችን የምትታዘበን አማካኝ ቦታ በሰሚ የተሰየመላት ጠፍጣፋ ድንጋይ ላይ ቁጭ ብላ ነው። አዋያችን የምትጠብቀን የቤታችን ምስሉ አናት ላይ ፊጥ ብላ ነው። ለአዋይ ብለን ቀራሽ የምናስተርፍላት ሞሰባችን ውስጥ ነው። ለቆሌያችን የምንገብረውን ቡና የምንፈነጥቀው፣ ማሽላ የምንበትነው በራችን ወጋግራ ስር ነው። ተሲኦት ላይ በጠራራ የማንሄድበት አተላ መድፊያ ቦታ እዚያችው መንደራችን ውስጥ አለን። ተልከሰካሹ የሚያዘውረው... ቀን እኛ እንደምንሆነው ሌሊቱን እንዲያ ይሆናሉ አሉ። የሚፈርደው መንፈስ ሲፈርድ፣ የሚጠብቀው መንፈስ ሲጠብቅ፣ የሚተናኮለው መንፈስ ሲተናኮል የኖረው እዚችው እኛ መንደር ውስጥ ነው። የሚፈርሰው፣ የሚታረሰው፣ ይሄ የሰውና የአምላኮች መቀላቀያ ስፍራ ነው። እናም በዚህ የታነፀ ማንነት» ድራፍቱን ጨለጠና አይገባሽም! እኔም አልገልፀውም። አልችልም!» አለ።

«ገብቶኛል» አልኩት

ቀና ብሎ ተመለከተኝ። ሁኔታው ህመሙ እንዳልታወቀለት አፍ ያልፈታ ህፃን ሆኖ ተሰማኝ፤ ቀጠለ።

«ሌላው ቀርቶ አገር እንኳን የዚች መንደር ነፀብራቅ ነች። መንደሪ በውስጤ የደረጀ መሰረት በመጣሏ እርሷ በተናጋች መጠን ሰብዕናዬ ይሰነጣጠቃል። ሰው ሁሉ ለአገሩ የሚሞተው መንደሩን እያለመ ነው። የነባር መንደር መፈራረስ የሚሞቱለት አገር ማጣት ነው፤ የሚያመልኩት አምላክ መነጠቅ ነው»

በዚህ መካከል ከወደመስኮቱ አንድ ድምፅ ጣልቃ ገባ።

«ኮምሬድ! ኮምሬድ!»

ሙሉጌታ ሳያስበው ስሜቱ ለጥሪው ታዘዘ። እንደመነሳት ቃጥቶት መልሶ ተቀመጠ። አንባቢያችን ላይ ያሉ ሰዎች ለድምፁ ቀልባቸውን ሰጡ መሰለኝ።

«ኮምሬድ»

ስላላስቻለው ብድግ ብሎ መስኮቱን በመክፈት ወደውጪ አሰገገ። ጎላ ያለው ድምፅ ለዘቦ «ኮምሬድ ስሜን አገኘሁት» አለ ጥቂት ሳቆች ከወደውስጥ ተሰሙ።

«የት አገኘኸው?» አለ ሙሉጌታ ሳቅ የሰማበትን አካባቢ በጅምላ ገላምጦ

«ድር የሚያውቀኝ ሰው ነገረኝ። ሀዲስ አባላለሁ። በደስታ የአባቴን ስም ሳልጠይቀው መጣሁ። ካገኘሁት ጠይቄ እነግርሃለሁ»

ሙሉጌታ ቁጭ ብሎ በረጅሙ ተነፈሰ። ተከፍቶ በቀረው መስኮት ቀዝቃዛ አየርና የመኪና ድምጽ ጎረፈ።

«ያለውን ሰማሽ?» አለኝ።

አራሴን ወዘወዝኩለት በአዎንታ።

«ስሜን አገኘሁት ነው የሚለው። የሥም ባለቤትነት ምን ያደርግለታል? መጠሪያ ብቻ አይደል? ግን እንደኛ መንደር መንፈሳዊ ፍቺ ሳይኖረውም አይቀር። ይሄን አውነተኛ ስሙን ያጣ ነው የሚያውቀው» ሌላ ድራፍት አዘዘና ከፍቶ የተወውን መስኮት ዘጋ።

ተበጥብጫለሁ። ለስላሳዬን ተጎነጨሁ። እሱ የሚያወራልኝን ሳይሆን ሌላ ነገር የማዳምጥ ይመስለኛል።

«ዛሬ መቼም ያለመግባባት ቀን ነው» አለና ጥቁር አረፋ የመሰለ ሂሙን ሊፒስቲክ የተቀባ በመሰለ አውራ ጣቱ ዳመጠ።

እኔ ደግሞ መረበሹ በራሱ ያስረዳኝና የገባኝ ነገር ከሌላው ቀን ይልቃል ባይ ነኝ።

«ባለመግባባት እንቀጥል» አለና ባዶ የድራፍት ብርጭቆውን ብድግ አድርጎ ለአስተናጋጇ አሳያት «የመንደራችን መናፍቆች በሚነግሩን ስሜት ነክ መረጃ ነው እርስ በእርስ የምንተዋወቀው። ነገሩን ማርቀቄ አይደለም። ስለአንቺ ሳያውቅ ትከሻዬን ከበደችኝ ብለው ያርቁሻል «ቀፋኛለች» ሊሉም ይችላሉ። የሚወዱሽ ቆሌዬ

ተቀብሏል ብለው ነው። በእነዚህ ስሜቶች አማካኝነት ነው የመንደሩ አባል መሆንም አለመሆንም የሚቻለው።

የመጣለትን ድራፍት ከመጣጣት ይልቅ ጠረጴዛ ላይ እያሸከረከረ ተካከዘ።

«ለምሳሌ ኮምሬድን እይው። ከየት እንደመጣ፣ ማን እንደሆነ፣ ሌላው ቀርቶ ስሙ እንኳ እይታወቅም። ሌላ ማህበረሰብ ዘንድ ቢሆን ለመቀላቀል እነዚህ መረጃዎች አስፈላጊዎች ናቸው። እኛ ሠፈር ግን እነዚህ መረጃዎች ላይ ማተኮር በከንቱ መታከት ነው። ኮምሬድ እንደመጣ ነው ሽልጦ በዱቤ የተሰጠው። ጠላ የተጋበዘው። ማህበር የተጠራው፣ ቀበር የሄደው... የአሱ ማንነት እንኳን ለኛ ለአሱም አያስፈልገውም።»

ድራፍቱን በጠገብ ሰው አኳኋን ቀምሶ አስቀመጠ። ልማድ ነውና ሂሙን አልዘነጋም። «ማታ ይሄንኔ ሳብሰለሰል ነው ያደርኩት። እኔ እንኳን ኮምሬድ አብሮ አደግ ጓደኛዬ ይመስለኛል። ተደባድበን፣ ተቃምተን፣ ተሻምተን ያደግን ለምን መሰለኝ? አሰብኩት ቆሌ ምናምን ተአምራቸው እኔ ላይ ሰርቶ አይደለም። ግን ኮምሬድ እኛ መንደር ያደጉ ልጆች ዕጣፈንታ ላይ ስለሚገኝ ከእነሱ ጋ ተደባለቀብኝ ነው። አንድ የኛ አብሮ አደግ የጀመረውን ህይወት እየጨረሰ፣ እያጠናቀቀ ይመስለኛል። ከኮምሬድ ሕይወት ጋር የተቀላቀለብኝን የአንድ ጓደኛዬን ታሪክ ልንገርሽ።»

እንደመባነን ብሎ መፈለግኛ አለመፈለገን በሚፈትሽ አኳኋን አየኝ።

«እሺ» አልኩት «ንገረኝ አፈልጋለሁ» አሰብ አድርጎ በምስጣ መናገር ጀመረ።

«በእጠቃላይ ስለኛ መንደር ልጆች ሳሰብ አንድ ጥቅስ ይመጣብኛል። ጥቅሱ የቻይናዊው የላኦ-ዙ ነው Look at the rivers, look at the stars and you will understand action less action ላኦ ዙ አለመመልከቱ ነው። እንደ እንቅስቃሴ አልባ እንቅስቃሴ ፍንተው ብሎ የሚታየው የእኛ መንደር ልጆች ነው።»

ትካዜው የሚጫጫን ሆነብኝ። ቀጠለ

«...የኛ ሰፈር ልጆች እንደ ዛፍ ዕድገት ወይም እንደ ንጋትና፣ ውድቅት ድንበራቸውን ሳትለይላቸው አድገው፣ ጎርምሰውና በስተመጨረሻ ወድቀው ታያቸዋለሽ። ለጥቂት ጊዜ ካልተለዩዋቸው ለውጣቸው ልብ ሳይባል ነው የሚከናወነው። አንድ ቀን ተወልዷል፣ አንድ ቀን አድጓል፣ አንድ ቀን አስፋልት ወጥቷል፣ አንድ ቀን ሰከሮ ታይቷል፣ አንድ ቀን ትምባሆ ጨብጦ ታይቷል፣ አንድ ቀን

ጫት ቅም ተሰተውሏል፣ አንድ ቀን ታሰሯል፣ አንድ ቀን ችግር ጠንቶበት ታይቷል፣ አንድ ቀን ታም ተጠይቋል፣ አንድ ቀን ሞቷል... ይሄ የአብዛኛው የሰፈራችን ልጆች አጭር የሕይወት ታሪክ ነው።

ድራፍቱን ለኮፍ አድርጎ ተወው።

«ልጆች እያለን በዕድሜ የሚበልጠኝ ደመኛዬ ነበር። መሳፍንት ይባላል። በቅጥል ስም «ከንቱ» ይባላል። ደመኛዬ የሆነው በድሎኝ አልነበረም። እንዲሁ ሳየው የምወግረው ይመስለኛል። ሆዱ ወደ ውስጥ የሰመጠና ሲራመድ ልምጥ ልምጥ የሚል ነበር። እና ሳየው ልቤ ይንቀዋል። ነገር ፈልጌ ስያያዘው አልቸለውም። «አማማ!» ብዬ እጮኃለሁ። እያቴ ይወጡና ይጣሉታል። ከኑሯቸው መከፋት የተነሳ እናቱ እሱኑ ተቆጥታ ነገር ማብረድ ትመርጣለች። በዚህ መሳፍንት ጥቃት ይሰማውና ጭንቅላቱን ግራ ቀኝ እያማታ የቴኒስ ኳስ የሚያካከል እንባ ያዘንባል-ደስ ይለኛል።»

ይሄ ሰው ስለከፋቱ እያወራ ነው። ግን አይመስልም። ሐዘን የተጫጫነው ግንባሩ ላይ እንደደመና ፀሐይ ብልጭ ያለች ፈገግታ ታይታ አፍታም ሳትቆይ ጠፋች።

«እሱ ያኔ ጎረምሳ ነው። እኔ ገና ከመንደር አልወጣም ነበር። አባቱ በሥራ ጀማ ነው የኖረው። እናቱ ከመሳፍንት በታች አምስት ሴቶች ከሌላ ወልዳ ነው አባቱን የጠበቀችው። ቤታቸው ሁልጊዜም በሊጥ የተቀባባ ነበር። እናቱ ኖራ የመሰለ ጤፍ እያበካች ትጋግራለች። ጫማው፣ ልብሱ፣ መጋረጃው፣ ድስቱ ሁሉ በሊጥ የተነካካ ነበር። እናትየው ጥንቃቄ አልባነቷ አከሰራት። ጠብጠቦ የሚል ቅጽል ስም ወጣላት። ወሬ ከጀመረች ማባሪያ አልነበራትም። ዘወትር እየተንጠለጠለ የሚያስቸግራትን ለሃጫን ለመሳብ ስትል ብቻ ነበር ወሬዋን ገታ የምታደርገው። በዚህ «ጠብ-ጠቦ» የሚል ቅጽል ስም በስተርጅና ወጣላት። ማን እንጀራ ይግዛ? «ጠብ-ጠቦ» የሚለውን በማሰብ። እና የቤተሰቡ ኑሮ መናጋት ጀመረ።

«መሣፍንት ከንቱ የአሥራ ሁለተኛ ክፍልን ፈተና ከችግር ጋር በመከራ ወሰደ። ከሰፈራችን የሚጠበቅ ጎበዝ ተማሪ ቢሆንም ውጤት ሳይመጣልት ቀረ። ከዚች ዕለት ጀምሮ ኑሮው ፍሬ እንደከበደው ማሸለ ዘለስ ማለት ጀመረ። የመሳፍንት የጉርምስናና የወጣትነት ዕድሜ እንዴት እንዳለፈ ትዝ እይለኝም። ዘወትር ይጠጣል፣ እያጓራ መሬት ለመሬት ሲንፏቀቅ እንግዳ ጠዋትላይ ገብቶ ይተኛል። «ገርል-ፍሬንድ»

የሚባል ሞከር ማወቁን አጠራጠረሁ። ብቻ ጎረቤታችን የተከራየች አንዲት ሴትኛ አዳሪ «ልባርጉ! ከበሬ ላይ ሂድ!» እያለች ስታሳጣው ትዝ ይለኛል። ይቺ የተነሳሳለ ጥቁር ልቃቂት የመሰለች ሴት ነጠላ ጫማ በጨርቅ ተቀጣጥሎ ታደርግ ነበር። ውሽማው መሆኗ ነው።

ትረካው ፊልም ከማየት ጋር ተነፃፀረብኝ፤ ቀጠለ...

«መሳፍንት ከማንም የማያንስ የቀን ገቢ እንደነበረው መንደራችን ውስጥ ይወራል። የገቢ ምንጩ ከድለላ ጋር የተያያዘ ወዳጅነት መፍጠር ነበር። ጥሩ-ጥሩ የእንግሊዘኛ መጻሕፍትን እነፍንጪ በማግኘት ያነባል። ዋነኛ አላማው ግን ማንበብ አልነበረም። መጻሕፍትን ለሚወዱ ሰዎች እያቀበለ ወዳጅነት ይፈጥራል-ይላላባል። ሴት ለሚለው ሴት ያቀርባል። በዚህ ይተዳደራል። ደንበኞቹ አስተዋዮች በመሆናቸው የሚበቃውን ያህል አጠጥተው ለጠዋት ቁርሱ ገንዘብ ሰጥተው ይሸኙታል። ከዚህ ኑሮ ጋር አጅና ጓጉት በመሆኑ ሥራ አይፈልግም። ሥራ እናስገባህ የሚሉ ብዙ ወዳጆቹን እየቀጠረ በመጥፋቱ ተቀያይሟል። ሥራ ከመግባት ከወዳጆቹ ከፊሎቹን አጥቶ ከተለመደ ኑሮው ጋር ማዝገሙን ይመርጣል።»

«መሳፍንት ከንቱ ለቤተሰቡም ያለው አሰው ነበር። ባገኛት ገንዘብ ምናምኑን ገዝቶ ሲንቋቋቅ ያድርግ ጠዋት ለአናቱ ያቀበላል። ወደመጨረሻ ሰዋን መሳፍንት አንድ ጠላት አዘዘበት። ማታ በደንበኞቹ ግብዣ ተገብሽብሽ ያገኛትን ቋጠሮ እየተንቋቋቀ ሊገባ ሲል አንድ አግረልውስ ልጅ «ልሽከምልህ!» እያለ ይመጣል። መሳፍንት አሁኑኛውን ያቀልጠዋል። «ዝም በል ካልተጣላሁ ነው ዴ?» እያለ አንደ ገላጋይ ተሽከሞት ከፍ ዝቅ እያለ ወደ ሰፈራችን ጭለማ ይገባል። ገንዘቡ የት እንዳለ ማወቅ አይቻልም። ምክንያቱም መሳፍንት ገንዘብ ያስቀመጠበት ኪሉን ይዞ ነው የሚጮኸው። ቢጮህም አይቀርለት ይዘረፋል፤ ጠዋት ያንን ልጅ በድብቅ ያማዋል። ከኛ ተመሳሳይ የሆኑ ወመኔ ሽማግሌዎች ይልከበታል። ሲያፈጥበት ይፈራና ዝም ይላል። ማታ ያው ነው።»

«አንድ ጊዜ የሳንባ በሽታ ይዞት ከፋኛ ታመመ። ሰውነቱ ከማለቅ ቢታች አሸቆለቆለ። መርፈውን እንዴት ተቋቁሞ እንደጨረሰ አላውቅም... የአግዚአብሔር ተአምር መሆን አለበት። ያም ሆኖ ያለቀ ነጠላውን እየለበሰ ወደደጅ በመውጣት

ደንበኞቹ እንዳይዘነጉት ይታያቸዋል። ደንበኞቹ አስታመው ቢያድኑትም በመቀጠል «አልማዝ ባለጭራ» (Hetrpa) ያዘችው። በሽታው አንደ ውሻ ህመም ሲያስጮኸው ያድር ነበር። ከወራት በኋላ ድኖ ተነሳ። አገመ። ለሰንበት ይመስል ነበር። አንድ ምሽት በውርርድ ብዙ መለኪያ ጅን ጠጥቶ «ተቃጠልኩ» እንዳለ አድር፤ ሲነጋጋ ሞቶ ተገኘ።»

የድራፍት ብርጭቆውን አንስቶ አፉ ላይ ደቀነው። ከመጠጣት ይልቅ ብርጭቆውን ለፈቱ መጋረጃ እየተጠቀመበት እንደሆነ ገብቶኛል። የሀዘን ጭጋማ የወረደበት ፊቱን ከአኔ ለመከለል እየተጣጣረ ቢሆንም ጨዋታው አልተቋረጠም።

መንደራችን በብዙ ወጣት ጥላዎች ወለብታ የተሞላች ናት። መሳፍንት ከንቱ ከነዚህ ጽላሎቶች አንዱ ነው። ጥላን ማን ያስታውሳል? እንደዚያ ሁሉ መሳፍንት ማንም አያስታውሰው። ጎበጥ ብሎ እንዳቀረቀረ የመንደራችንን ሽሎክላካ መንገድ እንደጥላ እየታከከ ያለፈ አንድ ጽላሎት አበቃ። አንኳን በኑሮ ሽምቅቆ የታበተው የኛ መንደር ነዋሪ ፈጣሪውም የሚያስታውሰው አይመስለኝም።

የድራፍት ብርጭቆውን አስቀምጦ ለመጀመሪያ ጊዜ በሙሉ አይኑ እያየኝ። «ኮምሬድ፣ ከንቱ ያቋረጠውን ሕይወት ድንገት የቀጠለ ይመስለኛል። እንደ ተጠባባቂ ተዋናይ። ስሜን አገኘሁት ሲለኝ መኳንንት ይለኛል ብዬ ነበር።»

የተፃፈ የሚያነብ ሰው አንኳ እንዲህ ሐሳብ አይሰላለትም።

* * *

በአጭር ጊዜ ደጋግሜ አገኘሁት። ከሙሉጌታ ጋር የፈጠርኩት ቅርርብ ፍርሃት እየለቀቀብኝ መጣ። በተመሳሳይ አቀባበል እጅግ ለሴትነቴ ትኩረት ሳይሰጥ በብዙ ነገሮች ላይ ነፃ ሆኖ ያጫውተኛል። ስፈልግ ይቀበለኛል። ፍላጎቴን ማወቅ አዳጋች ነበር። እንደተለመዱት ወንዶች ባልተቀጠቀጠ አውራ በግ ባህርይ ምንጭኑን ገሽልጦ ቢቀርበኝ ቦታም ባልሰጠሁት ስል አሰብኩ። በሳምንቱ ይመስለኛል ሽዊትን ከትምህርት በኋላ ይዣት ወደ አራት ኪሎ ሄድኩ። ሽዊት ገና ሥጋ ቤቶቹን በመደዳ ተሰልፈው ስታይ «ማይ ጋድ!» አለች «ምን ነው ይሄ?» እንደለመድኩት አማርኛዋን መንቀስ ጀመርኩ «ምን አይነት ሷፈር ነው? ነው የሚባለው»

ከምሬድን ሥጋ ቤቶቹ አካባቢ በአይኔ ፈለኩት። የለም። በተራቆተ አይኔ ዘር ብዬ ሸዊትን ሳያት መንፈሷ ተራብሾ ነበር። በቼንም እዚህ ይገጩ ብመጣ እንዲህ እንደሚሆን አልተጠራጠርኩም። «ምንው?» አልኳት።

ግራ ቀኙን በጥርጣሬ እያየች «ፍርሃት ይሰጣል» አለች። 'ያስፈራል' ስል አማርኛዋን አቃቂር አወጣሁለት «ኢሙት» አለች። የሰሜ ዘመናዊነት ስለማይዋጥላት «ኢ» ነው የምትለች። አሷ ግን «ለአሪፍ ጓደኛዎች ስምሽ አይመችም» ትላለች እውነቱን መናገር ስለምትፈራ።

ከልቧ ፈርታለች። ፍርሃቷን መቀበሌን ስታይ ባሰባት እንደቦቹ «እንዴት የታረደ ነገር ዘወትር እየተመለከተ ሰው ሊደላው ይችላል?» አለች። ዓይኖቿ የቦቹ ይሁን እንጂ ፊቷ ሙጥጥ ያለ ነው። ቆዳዋ ሳቡቶ ግንባሯ ላይ ቀጫጭን ሰማያዊ ደም ስርች ዝናብ የደበደበው ለጫ ፀጉር መሰለው ይታያሉ። ቀዮች ተወካይ ቢያስፈልጋቸው የሚመርጧት አይነት ነች። በዚህ ላይ ደማቅ ከለር ያላቸው ልብሶችን ታዘወትራለች። ዛሬ እንኳን ቀይ እስካርሸ፣ ቀይ ጫማ፣ ቀይ የእጅ ጌጥ፣ ሰማያዊ ቦዲ፣ ሰማያዊ ቦርሳ... የደበዘዘ ነገር የለባትም።

«እውነቱ -አሳዘንሺኝ ሁሌ የምትመጪው» አለች። የምትረግጠው ላይ ሁሉ ጥርጣሬ እያሳየች ቀበሌው መዝናኛ ደረሰን። ሙሉጌታ እኔን ብቻ ስለቀጠረኝ እንድ ወንበር ብቻ ትርፍ ይዞ ነበር የጠበቀን። ሸዊትን ሲመለከት ከሰላምታ በፊት እንድ ወንበር ባይኑ መማተር ጀመረ።

«ምናልኩሽ-ኢ፣ እዚህ?»

«ዝም በይ» አልኳት በምልከት። የተንቀጠቀጠች መሰለች። ሙሉጌታ ከወዲያ ማጽ እንድ ወንበር ይዞ መጣ። ሆን ብዬ መካከላችን አስቀመጥኳትና ማንን ነው የምፈትነው? ስል አራሴን ጠየኩ። ከራሴ ስሜት ጋር ትንቅንቅ እንደገጠምኩ ገባኝ። ሙሉጌታን ማግኘት አፈልጋለሁ። ፍላጎቴ ያናድደኝና በመቅረት እደናቅፈዋለሁ። መምጣቴ ግድ ሲሆን ደግሞ ሸዊትን የመሰለ እንቅፋት ይገጥመኛለሁ።

ሸዊት ሙሉጌታን እንደተጠየፈችው ገባኝ። አሷና እኔ መካከል የተፈጠረው የሰሜት ልዩነት ግራ ሆነብኝ። መጀመሪያ እኔን ሲያገኝ በነበረበት ሁኔታ ላይ ነው

አለባበሱ። በሀሳቡ ወደድኩት እንጂ ሳገኘውም አልተፀየፍኩትም ነበር። ሸዊት ቦታ እንድቀይራት በጠረጴዛ ስር እየነካካችና አገጭዋን ገፋ ሳብ እያደረገች ትላምንኛለች።

«ጓደኛሽ ናት?» በአውራጣቱ ጢሙን አስተኝቶ። ለካ አለስተዋወኳቸውም። «አዎ ሸዊት ትባላለች» አልኩት

«እንድ ላይ ነው የምትማሩት?»

አሷን የጠየቀ ቢሆንም እኔ እስከመልሰላት ድረስ አውቃ ዝም አለችው። ሸዊት እንዲህ ናት። ደስ ያላትን ደግሞ ቀርቧት ሳይጨርስ ትጠመጠምበታለች።

«አዎ፣...» መቀጠል ብፈልግም የምለው አጣሁ። ለሰላሳ መጣልን።

ለረጅም ጊዜ ዝም ተባባልን። ሸዊትን ያህል እንቅፋት ይገጥመኛለች ስለደናቀፍኩት ሀዘን ተሰማኝ። ይህን ጊዜ ከኔ ጋ የሚያወራውን ሲያሰላ ቆይቶ ይሆናል። ሸዊትን ሲመለከት እንዴት ወሽመጡ ይቆረጥ? አሻግሬ አየሁት።

ዓይኖቼን ማሳረፊያ ያጣ ይመስላል። ቀጥ ብሎ የመጣ አይታው ከኔ ዓይን ጋር ሲገጣጠም እንደሚበር ተርብ ድንገት ይታጠፋል። ርብሽብሽ አልለሁ። ምን ልሆን ነው? አራሴን በኩርኩም ብገጨው በወደድኩ።

«እንቺ የተሰጠሽ የጥናት... መመረቂያሽን የምትሰራው በምን ላይ ነው?»

ተርብተብተ እንዴ? ስል አሰብኩ። አሁንም ሸዊት መልስ ላለመስጠት የለሰላሳ ጠርሙሷን አነሳች። እያናደደች መጣች። ሆን ብላ ነው በብርጭቆ የተቀዳላትን ትታ የጠርሙሱን የምትጠጣው። የንጽህና ጥርጣሬ እንዳደረባት ለማስመሰል።

«በምን ላይ ነበር?» አልኳት ቃላቶችን አጥብቄ። ፊት በማንበብ የተካነች ነች። እንደ ቦቹ። ለመስተካከል እየሞከረች «የሀብታም ልጆች ከአገራቸው... አይሚን ሃይር ከላስ ልጆች ያለባቸው ከአገር ውስጥ ባህል ጋር ቅራኔ» ቦቹ ሲፈራ የሚያሰማውን የመሰለ የመዝጊያ ድምጽ ተጠቀመች።

የቋንቋ ሞግዚቷ እኔ አማርኛዋን አርሜ አቀረብኩት «በከፍተኛ የኑሮ ደረጃ ላይ ያሉ ወጣቶች ከነባሩ ባህል ጋር ያላቸው ቅራኔ ላይ ነው የምትሰራው» አልኩት።

እንደቋንቋው የማላርመው ስህተት እንደፈጸምኩ ገባኝ። ከራሴ ምኞት ጋር አልህ ተጋብቼ ቅደም ተከተሉ እንደተፋለሰ ምግብ ሁለመናው እንዳይሆን ሆነ ቀኑ።

ሙሉጌታ «አ» ብሎ ዝም አለ። ቆይቶ ቆይቶ «ደህና ነሽ አይደል?» አለኝ ስሜቴን አጢኖ የደረሰበት ስለመሰለኝ ተረበሽኩ። በአሱ ላይ ያደረብኝን የማናገር፣ አብሮ የመሆንና የመተያየት ፍላጎት ያወቀው ሲመስለኝ ብስጭትጭት አደረገኝ።

«ደህና ነኝ። ምነው?»

ቦቹ እኔንና አባቴን እያፈራረቀ እንደሚያየን ሸዊትም በዚህ ተጠምዳለች። ይቼ ምኗ ነው የኔ ጓደኛ? ስል አስቤ በዚህም ተበሳጩሁ።

«አ» ብሎ ዝም አለ።

«አ» ማለቱም አበሳጩኝ። ግን ምን ሆነኩ? ምንድን ነው እንዲህ አራሴን የምጠራጠረው? ቦቹ ሲያስቸግር አቅፌ ወሰጄ መኝታ ቤት እንደምዘጋበት ሸዊትንም አጣጥፌ አንድ ቦታ ወሽቄ ከሙሉጌታ ጋር ብሆን ተመኘሁ። ግን እንዲሁ እንደተበከነከንኩ ቀኑ ተበከንከኖ አለፈ።

* * *

ፍቅር ሲጀምር እንዴት እንደሚያደርግ አለማወቄ መሰለኝ ለሙሉጌታ ያለኝን ፍላጎት ሁሉ እንድጠራጠር ያደረገኝ። ሸዊት ከኔ ጋር ለመሆን የምትጥረውን አይነት ጥረት እንደሆነሰ ለሙሉጌታ ያለኝ ስሜት? አላውቅም «ፍቅር ሲጀምር እንዴት ያደርጋል?» ሸዊትን ጠየኳት።

«አ - ዌል፣ ምን መሰለሽ...» እያለች ነገሩን ጎለጎለችው። ግንባሯ ላይ እንዳለው ሰማያዊ ደም ስር የምትናገረው ነገር ሁሉ ይወሳሰብባታል። ጉልህ ሆኖ የሚታየው ደማቁ አለባበሷ ብቻ ነው። ሸዊት ብዙ ጊዜ አፍቅራለች። ጊቢ ውስጥ እንኳን ከእንዴም ሁለት ሦስቴ ፍቅር መስርታ እንዳፈረሰች አውቃለሁ።

እኔ ሰሸሽ «ምንም እያስፈራም» ትለኝ ነበር።

«ኬር ትሰጪዋለሽ፣ ምቹት እንዲለማው ይከፋሽና እናቱ ሲቆጡት ታለቅሻለሽ፣ እኔን ምቹት ትያለሽ ቢመቱት፣ ይቅርብኝ እኔ ብላ አንተ ትይዋለሽ... እንደነገሩ ሊፒሰቲክሽን ትቀቢያለሽ፣ ማቸ አልሆን ይልሻል ልብሰሽ፣ ሲያጠና አሱ አንቺ እቅፍ አርገሽው ትከሻውን...»

ምንም የያዝኩት የለም። በደፈናው እንደሰከር፣ እንደ አብደት፣ እንደ መሞላቀቅ፣ እንደ ረሃብ... ነው ብትለኝ ይሻል ነበር። ሁሉንም ባላውቃቸውም ለመገመት ግን ቅርቦቼ ናቸው።

ለሙሉጌታ ጠየኳት

«ብሎሽ እንዳይሆን አጣብሺኝ?» አለችኝ

«አሱን በኋላ እነግርሻለሁ» አልኳት

«አንዳትነግሪኝ በኋላ ያስፈራል፣ ይቀፋል፣ ምቹት አይሰማሽማ፣ አይጠብቅማ አራሱን፣ ኢሽን ኢፍ እያበጥረውም ፀጉሩን። ከብር እንዲሰማው አራሰሽን የምታደርገው ባለማነጋገር ነው። ከደረጃሽ ዝቅ ያሉትን ኢሽን ኢፍ አልፎ-ተርፎ ላፍቅርሽ ቢል ደርሶ ደፍሮሻል፣ ንቆሻል፣ ሰድቦሻል ማለት ነው»

ከንግግሯ ጋ ሀሳቧን በአቀማመጥ ታፋልሰው እንጂ አንዳንድ ጊዜ ትከክል ነች። በተለይ አንድ ነገር ላይ ጓጉቼ ከጠየኳት ለማርኛዋን የሚያስተዳድረው የእንግሊዘኛ ሰዋሰው ይከፋል። የእሷን ቋንቋ እያረሙ ማሰብ እንዴት የሚሰለች ነው ብዬ አሰብኩ። ቢሆንም አቋሟ የሚናቅ አልነበረም። የከብር ጉዳይ ማንኛውም ሰው መስፈርት ውስጥ መካተት ይኖርበታል። ምን ሳሰብ እንደቆየሁ፣ ካሰብኩት ምን እንዳገኘሁና ምን አቋም ላይ እንደደረስኩ መመዘን አቃተኝ።

አምስት

ለሦስት ቀን ሙሉጌታን አላገኘሁትም። መንደሩ ከቀራት አጭር ዕድሜ አንፃር ከታየ ትልቅ የጊዜ ኪሳራ ነው። ግን ደግሞ ጥናቴ ላይ ከማተኮር ይልቅ በተናጠል ለሙሉጌታ ዕጣፈንታ መበከንከኔ አቁሰላኛል። ተልዕኮዬ መመረቁ መስራት መሆኑን ዘንግቼ የአኩሙሉጌታን አኗኗር ለመታደግ ከአባቴ ጋር ተነታረኩ። አባቴ ከመቼውም ጊዜ በበለጠ ረጋ ብሎ የነበረ ምሳሌውን ሳያዥንደጉድ የፍላጎቱን ቸረኝ።

«አየሽ ይቼ አገር በግለሰብ እጅ የነበረ ጥሪቷን ለደሃ ደግሳ በማብላት አባክናለች። ለብዙ ሺህ አመታት በቅዱሳንና በፖለቲካ ሥም ሀብታም የተባለው ለደሃው ግብር ሲያበላ ነው የኖረው። ይሄ ባህል ድሆችን ከማጥፋት ይልቅ እያንሰራፋ መጣ። ግዛቶች ሁሉ በድሆች ተወረሩ። ያለፈው መንግሥት ደግሞ ጭራሽ ድሆችን ባለአርስት የሚያደርግ ፖሊሲ ይዞ መጣ። ድሆች ብቻ አይደሉም እነዚህ ሰዎች ሰነፎችም ናቸው። ርስታቸው ላይ ተኙበት። በሰንት ድካም የለማ አርሻ በመንግሥት ከለላ የነጠቁትም የገጠር ሰነፎች እንደከብት ያለሀሳብ በመራባት ለመጋጥ ተሰማሩ። ይሄ አንድ ቦታ ላይ መቆም አለበት። ያ ቦታ ደግሞ ይሄንን ቤት ያጠቃልላል። እኔንም ያካትታል። እንደ ባለሀብት ሺህ ሰነፎችን አዝሎ መጓዝ የለበትም። የእኔ አቋም የዚህችን አገር ዕጣፈንታ ይወስናል።»

«የዚች አገር ዕጣፈንታ የሚወሰነው በመጨካከን ነው? ሰብአዊነትስ? ፍትሃዊነትስ?» ስል ልጋፈጠው ምክርኩ።

አባቴ አርጋታው ሳይናወጥ ጋይላ ቃል ማፍለቅ ጀመረ...

«ስለሰብአዊነት መጮህ ያለበት ማነው? ስለፍትህ አቤቱታ ማቅረብ የሚገባውስ ማነው? እኛ? እነሱ? እኛ ነን? ሰብአዊነትን የተነፈግን? ፍትህ ያጣን እኛ ባለሀብቶች ነን? ሳይሰራ? የለፋንበትን ካልበላሁ በሚል ፍትህ አጉዳይ የተከበብን እኛ ነን? የሰው ልጅ ከሥራ ከተነጠለ ለመብላት መሰማራት ያለበት የሳር መስክ ላይ ብቻ ነው። እዚያ እናት ተፈጥሮ ያዘጋጀችው ነፃ የምንጭ ውሃ ይኖራል። የሚያሳዝነው እሱንም መጠነኛ ሥራ የሰሩ ቀድመው በንብረትነት አጥረውታል። በሚያንኳስስ አይነት አይቶኝ አሁንም ሳይናወጥ ቀጠለ።»

«ዳቦ ዋጋ ያለው ቁስ ነው። የተጋገረ የሰው ጉልበት! ሰው ሳይሰራ እንዴት የተሰራ ዳቦ ይበላል? ይሄ ፍትህ ነው? አትጠራጠራ አንድ ሰው ሳይሰራ አንድ ዳቦ ከበላ ሌላ ሰው ጉልበቱን በነፃ እንዲያፈስ በባርነት ተፈንግሏል። ዳቦ ለሰነፎች በነፃ እየቀረበ ከሆነ ባርነት ቀርቷል ለማለት ይቸግራል። ባርነት አልቀረም። ስንዴው ይሁን በወፍ-ዘራሽ በቀለ እንበል! ለመድረቁም እድሜ ለፀሐይ ይደርቃል! እንዴት ተፈጫ? እንዴት ተቦካ? እንዴትስ በሰለ? እዚህ ዳቦ ጋገራ ላይ የፈሰሰው ጉልበትና ጊዜስ? ይሄንን ታታሪዎች በሰነፎች የሚበዘበዙበትን ባርነት ነው ሰብአዊነት የምትይው?! የዓለም ፍትሃዊነት የሚረጋገጠው ያልሰራ ባለመብላቱ ብቻ ነው!!

«በነፃ የሚበላ ሁሉ ባከኖ ያባከናል። እኛ በአገርነትም! በሕዝብነትም ደረጃ ወደኋላ የቀረነው በነፃ የመብላትና በነፃ የማብላት ባህላችንን ስላልተውን ነው። አንድ ዳቦ ገዝተሽ ለለማኝ ትሰጪ ይሆናል። ፊት ለፊት ካየሽው ዳቦ ሻጩ ዋጋውን አግኝቷልና የሀገር ሀብት አልባከነም ትይ ይሆናል። ነገር ግን መፅዋቿ አንቺ የአንድ ዳቦ የስራ ዋጋሽን ቁጭ ብሎ ለዋለ ሰው ስትይ ባከኖ እንዲቀር ገደል ጨምረሽዋል። ስለዚህ አገርና ወገን ለዚያ ዳቦ ዋጋ ወደኋላ አንድ እርምጃ ይንሸራተታሉ። ለሰነፎች ሲባል! ይሄ ነው ሰብአዊነት? ይሄ ነው ፍትሃዊነት?»

«አንተ ባልከው መንገድ አይደለም የሚተነተነው» አልኩት።

«አህስ? እንዴት ነው?»

«ሰነፎች ይራባሉ! ጠንካሮች ይጠግባሉ የሚለው አቋም የጥንታዊዎቹ ኢኮኖሚስቶች ቀመር ነው። ተጨባጩ እውነት ከዚህ ይለያል። ዓለም የሽሚያ ቦታ ናት። ግን በዚህ ሽሚያ መነጣጠቅ ያለብን ትርፍ ሀብትን እንጂ ሕይወትን መሆን አይገባውም።»

አባቴ እንደ አይነ ሰው ሳንቲም ቁልፉን እጁ ላይ እያንቀዋለለ በእንክሮ አየኝ። አልተናደደም? አለመናደዱ አስፈራኝ። የጨበጠው የተማመነበት አንድ ዕቅድ እንዳለው ጠቆመኝ።

«ትርፍ ሀብቷ ዳቦ ብቻ በሆነ ደሃ አገር ውስጥስ? ለዚህ ተጨባጭ እውነት ዘመናዊዎቹ ኢኮኖሚስቶች ምን ተነጣጠቁ ይላሉ? ምን ተነጣጥቃቸው ሀብት አብጁ ይላሉ?» በዓይኖቹ ንክስ እድርጎ ስለያዘኝ መንቀሳቀስ አቃተኝ «በሃያኛው ከፍለ ዘመን

መጀመሪያ ፈረንጆች ጋ የሆነው ነው። እዚህም የሚሆነው። ብዙ ድሆች በሥራ እስኪነቃቁ ያልቃሉ። ከዚያ በኋላ ሥራ ዘላለማዊ መገበያያችን ይሆናል። ይሄ የተፈጥሮ ግዴታ ነው። ካለሥራ በሰዎች መካከል የቀሰች ልውውጥ ሊኖር አይችልም።

«ሥራ ብቻ አይደለም፤ አመጽም የቀሰች ልውውጥ ሊያመጣ ይችላል» አልኩት። ለማናደድ በጣርኩ ቁጥር የበለጠ እየተረጋጋ ይታያል። ዛሬ ግን ምን ሆነኩ?

«አብዮት ማለትሽ ነው? የድሆች አብዮት ለራሳቸው ለድሆቹም ሳይበጃቸው ተጠናቅቋል። ግማሾቹ የወረሱት ጭቃ ቤት ውስጥ በረሃብ አለቁ፤ ግማሾቹም የወረሩት ጠፍ እርሻ ላይ እየተባረሩ ተጋደሉ። ከደሃ አብዮት የተገኘው ይሄው ነው። ለድሆች አመጽ እድል የሰጠው ዘመን የወረረሽኝ መነሻ ከመሆን ውጭ ካደፈ ልቦናቸው የተጨመቀ ንጽህና ታጥቷል። ጭላማ ብቻ! ከኛ ህልም ነው ብርሃን የሚፈልቀው። ያንነቁላ ባለሀብትንና ሀብቱን በመጨፍጨፍ የተካሄደው የድሆች አብዮት ውጤት ታይቷል። አሁን ደግሞ ድሆች ላይ ልገም የሚያጠልቀው የብልጽግና አብዮት መሞከር አለበት»

አባቴን በክርክር አውቄ የምተወው እንጂ የሚረታኝ አይመስለኝም ነበር። አሁን ግን ባለኝ ዕውቀት ሁሉ ተጠቅሜም ንቅንቅ የማይል ድባብ አባቴ ላይ ያንካብባል። ሙሉጌታና የድህነት ደቀመዝሙሮቹ በእኔ በጠበቃቸው ስንፍና ሞት ሲፈርድባቸው ታየኝ። ውስጤ አሁንም ለአባቴ አልተረታም። ግን ያ-ያልተረታ ስሜቴ የቀ ነው? ምክንያቱ ምንድነው? ማውጣት ያለብኝ እሱን እውነት ነበር። ግን...

«አሁን እኔ ተምሬአለሁ?» ስል በራሴ ላይ ተነጫነጭኩ።

አባቴ ድንገት «ስንት ከፊደት ሀወር ይቀርሻል?» ሲል የክርክራችንን ጭብጥ ቀይሮ ጠየቀኝ።

«አሥራ አራት ወይም አስራ አምስት ይመስለኛል» አልኩት። ትምህርቱ ላይ የነበረኝን ትኩረት እየቀነሰኩ መመረቂያ ጽሁፌ ባመጣብኝ ጣጣ ውስጥ ተዘፍቄያለሁ።

«ጥሩ! በቅርብ ጊዜ የሰራ ልምድ ትጀምረያለሽ። ደሞዝ ይኖርሻል፤ በቀን ቢያንስ አራት ሰዓት ስራሽ ላይ ትገኘያለሽ። የሰራ ቦታሽ ማተሚያ ቤቱ ውስጥ ነው።» ብሎኝ መልስ ሳይሰጠኝ ወጣ። ከአባቴ ጋር በመንፈስ እየተራራቅን መምጣታችን ታወቀኝ «ታፌ» ብዬ ከጠራሁት እንኳን ቆየሁ። ለካ «ታፌ» ስም-ቃል ብቻ ሳይሆን የፍቅር ጠብታም ኖሯል? አባቴን የሸኘው ቦቹ እኔን አንጋጦ ያየኝ ጀመር። አንቺም ውጪ እና ልሸኝሽጂ ያለኝ መሰለኝ።

ቀጠሮ ሳይኖረኝ ወደ አራት ኪሎ ለመሄድ ተነሳሁ። ከቦሌ አሎምፒያ ወደ አራት ኪሎ ታከሲ ያዝኩ። አባቴ ሊያደርሰኝ እንደሚችል ባውቅም አልፈለኩም ነበር። ታከሲው አራት ኪሎ ካምፓስ ደጅ ላይ አወረደኝ። ቁልቁል በእግሬ ወረድኩ። የሥጋ ቤቶቹ መደዳ ሲገባደድ ያለው ሆቴል ደጃፍ ላይ ኮምሬድ በጀርባው ተንጋሎ ተሻቷል። ፀሐይ በመሆኑ ፊቱ ተቅለጥልጧል። ቀኝ እጁ የሰራውን መታጠቂያ እንደጨመደደ ነው። ግራ እግሩ በድን ግንድ እንደመሰለ ተዘርግቷል። አንድ ህፃን ፈልጌ ወደ ሙሉጌታ ቤት ላኩት። ጥቁሩ ጭንቅላተ ከባዳ ህፃን ብዙም ሳይቆይ መጣና «ግቢ ብሎሻል» አለኝ።

አላመነታሁም። ህፃኑን ከፊቴ አድርጌ በመቆሚያ ጣቢያ ዘለቅሁ። መንደሩ እንደ ጠርመሱ አንገት መግቢያው ቀጥኖ ወደ ውስጥ እየሰፋ ይሄዳል። ህፃኑ በጥቋቁር እግሮቹ እንደ ሳንባ ደምስር የተወሳሰበትን የውስጥ-ለውስጥ መንገዶች እንዲገኝ ካንዱ እየመረጠ ይመራኛል። በየመንገዶቹ ግራና ቀኝ ግንባራቸው ሊገጥም ጥቂት የቀራቸው ቤቶች እንደሻገተ ጥርስ ተወለጋግደውና ፈርሰው ተደርድረዋል። ኮባ፤ ግራዋና ሀረግ መሳይ ቅጠል ለየቤቶቹ ድንበር በየደረጃቸው ላይ ተተክለዋል። እኔ ሳልፍ ብዙ የወየቡ ፊቶች እንደ ጥቁር ምላስ ድንገት ብቅ እያሉ ያዩኛል። ገርብብ እንዳለ አፍ ጭላማ ከዋጠው ቤት ውስጥ ድንገት ብቅ የሚሉት ፊቶች የሚነበብባቸው ስጋት ነበር። የመፈናቀሉ ዱብዳ በእያንዳንዱ መንደርተኛ ልብ ውስጥ እንዴት ተስተናግዶ ይሆን? ስል አሰብኩ።

እንደተለበለበ እንጨት ጠቁሮ የከሸለለውን ህፃን እንዳልረግጥ እየተጠነቀቅሁ እነ ሙሉጌታ ቤት ደረሰኩ። ቤቱ የመንደሩን ቤቶች ዩኒፎርም የለበሰ ነበር። ማለቴ ከፈራረሰት ጥርሶች አንዱ። ያከፈቀ ግድግዳ፤ ማገሩ እንደ ረሀብተኛ ደረት ያገጠጠ፤

ብዙ ዓይኖች ያሉት ጣሪያ፤ ቤተ ለስሙ ሁለት ከፍል ነው። መንደሩ ውስጥ ካየኋቸው ፊቶች እንዲያን የመሰሉ ባልቴት አፋቸውን በነጠላ እየጠራረጉ ሰላምታ ሰጡኝ። ሙሉጌታ ሽንቁር መግቢያው ከሚያስገነብስ ጓዳ ወጣና «አያቴ ናቸው ተዋወቂያቸው» አለኝ።

«እሱ ግድ የለው፤ ሳንዘገጃጅ እንግዳ...» አያሉ ወለሉ ላይ የተደረደሩ ዕቃዎችን በማግለል ሥራ ተጠመዱ። በከሰል ምድጃ ላይ የተጣደ ሽከላ ድስት፤ የምስር ከከ የተዘራበት ሰፊ፡፡ መከተፊያ ጎድጓዳ ሰሃን...

የሙሉጌታ አለባበስ ያው ነበር። ከተዋወቅን ጊዜ አንስቶ ያቺ የነተባች ኮት ኮሌታዎን ዝናብ እንዳንፈነፈ የአህያ ጆሮ ቀጥ አድርጋ ሙጥኝ ብላዋለች። ድንገት እሱን የማሸቀርቀር ፍላጎት አደረብኝ። ምን ይመስል ይሆን? ስል አሰብኩ።

ድብዳብ የለበስ ሳጥን ላይ ተቀመጥኩ።

ሙሉጌታ በጣሳ ውሃ ቀድቶ ፊቱን ታጠበ። ገረመኝ ከቀኑ አስር ሰዓት አልፏል፤ ታዲያ እስካሁን ተኝቶ ነው ወይስ? እያልኩ ሳስብ ሌላ አስገራሚ ነገር አየሁ። አያቱ «ጉድ ጉድ» ሲሉ የለበሱትን አዳፋ ነጠላ ንተት አድርጎ ፊቱን አደራረቀበት። በወላለቁ ጥርሶቻቸው ፈገግታ መግበውት «እስኪ ፀጉርህን ውሃ አስነካው» አሉት።

«ተወት አባከዎት» ብሎ ወደ ጓዳ ገባ።

ሁኔታቸው እንግዳ ሰው ቤታቸው ያለ አይመስልም። የተጣደውን ድስት አውርደው ያንን ሀፃን ልጅ የመሰለ የሻይ ጀበና ጣዱ። የተላከልኝ ልጅ ሳንቲም ሳልሰጠው መሄዱ ትዝ አለኝ።

«እማማ አሷ አትቆይም። የሻዩን ጀበና አውርደው ድስትዎትን ይጣዱ» ሲል ሙሉጌታ ተከላከለ።

«ይልቅ ስኳርና ሻይ ቅጠል ግዛልኝ» ብለው ካሰሩት ቀይ ሻሽ አጥፋት ውስጥ የተጣጠፈች እንድብር አወጡ።

«ያንተ ነገር ይሉኝታ ቢስኮ ነህ» አሉት።

ምንም ሳይናገር በጥቅሻ እንደውጣ ብሎኝ ቀደመ።

ባልቴቷን ተሰናብቼ ተከተልኩት። እንዳስጎብኜ ከፊት-ከፊቴ እየተራመደ «ፈራሹ መንደር ይሄ ነው» አለኝ «የአካባቢው ጌታ ገብሬ ባቴሎ ይባሉ ነበር። ቤተ-መንግሥት ወር ተራ ለመጠበቅ መጥተው ነው ይቺን ቦታ የገዙት ይባላል። አሁንም የመንደሩ ሰዎች የገብሬ ባቴሎ አድባር እያሉ ለግንቦት ልደታ ይዘከራሉ። ገብሬ ባቴሎ ሲሞቱ ለአምስት ልጆቻቸው ርስታቸውንና እኛን አከፋፈሉን። አንድ ተሳዳቢ ልጅ ነበራቸው። እሱ ላይ ደርሻለሁ። ሀፃን ብሆንም እሱ ሲመጣ እንንቀጠቀጥ እንደነበር ትዝ ይለኛል። ወላጆቻችን ይንቀጠቀጡ ነበራ። እኔ ጥሁን፤ የማንንም ልቃሚ ሰብስቤ እያለ በመጣ ቁጥር ይደነፋ ነበር»

ሙሉጌታ በጊዜ ብዛት በተደለደሉት አቢራ የለበሱ ድንጋዮች ላይ ያለ ስህተት ይጓዛል። አከተለዋለሁ። የተለመዱት የመንደርተኛው ፊቶች እንደ ሽኮኮ ብቅ ጥልቅ ይላሉ።

«ፈርተዋል» አለኝ «የመኖሪያ አካባቢውን ከንጥቂያ ለመከላከል የማይዋጋ እንስሳ ሆነ ነፍሳት የለም። ሰው የሚሉት ከእነዚህ ያነሰ ፍጡር መኖሪያን ያህል ማንነት ሳይተላለቅ በውል ይረካከባል።»

ከበስተኋላው የኮሌታውን ሆድ ዕቃ እያየሁ ተከተልኩት። የመንደሩን እንገት እንደጨረሰን «ይሄ ቦታ መቆሚያ ጣቢያ ይባላል። የመንደራችን ቤተኛ አዳሪዎች የሚቆሙበት ነበርና ነው መቆሚያ ጣቢያ የተባለው» አለኝ።

ነግረኸኝ ነበር አላልኩትም። ገፋሰ ያመጣው እፋየ-ገላ የሚመስል ጢሙን በባዕድ አውራ ጣቱ ለማስተኛት ሞከሮ «ካልመሻ አራት ኪሎ ለምንም አይመችም። የት ቁጭ ብለን እናውራ?» እያለ ተነጫነጩ «ዝም ብሎ ቁጭ አይባል ነገር አይፈቅዱ። ለቡናና ለሻይ የሚወጣው ፍራንክ የሚቆጭ አይነት ነው።»

ኮምሬድ እንደተንጋለለ ነው። ሙሉጌታ ዓይኖቿን ኮምሬድ ላይ ለአመል ያህል እንሸራትቶ አወረዳቸው «በገንዘብ የሚታለፈው ኬላ በዛ» አለ።

ከእንደዚህ ያሉ ጥቃቅን ስጋቶች በአባቴ ልግስና አምልጫለሁ። ገና ጨቅላ እያለሁ ጀምሮ በእኔ ስም ባንክ የሚያስቀምጠው ብር ነበር። ድርሻሽ ነው ይበል እንጂ ነፍስ እስካውቅ ድረስ የባንክ ደብተሩን አልሰጠኝም ነበር። ከስምንተኛ ወደ ዘጠነኛ ከፍል ሳልፍ የባንክ ደብተሩን ሰጫኝ። ለሁለት ዓመት ያህል የገንዘብ እያያዝ እስካውቅ

ድረስ የማወጣው ብር ካለ ሪፖርት እንዳደርግ ያስገድደኝ ነበር። ቆይቶ ተወው። እኔም ከባንክ ከማወጣ ከእሱ መቀበል ስለሚቀለኝ አስቤው አላውቅም።

«ግዴለም! እዚህ አካባቢ ፊት-ፊት ካለ እዚያ እንሂድና እንቀመጥ። ወዲያውም ቁርስህን ትበላለህ» አልኩት።

ሽሙጤ ገብቶት «ቁርስም ምላም የተኛሁበት ሆኜ በልቻለሁ።» አለኝና ወደ አንድ ቡና ቤት ይዞኝ ገባ። ለሱ ቡና ለእኔ ማኪያቶ አዘዘን። ቡና ቤቱ ሰፊና የብርጭቆ ኳኳታ የሚያስተጋባበት ነበር። ግድግዳ ላይ አንዲት የወፍ ስዕል ተሰቅሎአል። ከእኔ የሚወጣ ፊኛ በሚመስል ውስጥ «እኔ ስዘምርላችሁ ዱቤ መውሰድ ትችላላችሁ» የሚል ጽሁፍ ይነበባል። መቼ ትዘምር ይሆን? ስል አሰብኩ። የአሷን መዘመር የሚጠብቁ ብዙ ነሆለል ጠጪዎች በአይነት-ሕሊናዬ ታዩኝ። «በቁስል መቀለድ»

«ነገር አለሙን ተውሽው?» አለኝ ድንገት።

አውነቱን ነው። ዛሬም የመጣሁት እሱን ለማግኘት እንጂ ስለጥናቴ ለመወያየት አልነበረም። አባቴ የፈጠረብኝ የመሸነፍ ስሜት ገና አልተገፈፈልኝም። እሱን ለመግፈፍ ይሆን ወደ ሙሉጌታ ጋ የመጣሁት? ብቸኝነት፣ ባይተዋርነት ዙሪያዬን አጥርብኝ መሄጃ የነሳኝ መሆኑ ዛሬ ተሰማኝ... ብሶት... እዚች ዓለም ላይ የምቀርበው ሰው ተመጥኖ የተሰጠኝ... እናቴ ማን እንደሆነች እንኳ ለማወቅ ያልቻልኩ... ብሶት... አልቅሽ አልቅሽ የሚል ስሜት ድንገት ቅልብሽ አለኝ።

ሙሉጌታ ሲያየኝ ቆይቶ «ምን ሆነሽል?» አለኝ።

«ምን ሆነኩ?» ብዬ አፈጠጥኩበት። ምክንያቴ እንደምክንያት ሳይከብድልኝ አልቅሽ አልቅሽ አለኝ።

«አ-ም» አለና አውራጣቱን ወደከንፈሩ አናት አያሾለ «ማልቀስ የፈለግሽ ይመስላል ታለቅሺ?» አለኝ። ያሾለውን ጣቱን መለሰ።

ቀና ብዬ አየሁት፤ ምን አይነት ፈቃድ ይሆን?

«ፊትሽን ወደኔ አዙሪና አልቅሺ። ማንም አያይሽም»

«አላለቅስም!» አልኩት እልህ ተጋብኜ። ግን ምን እልህ አጋባኝ? እንደ ቅቤ ማውጫ የቀንድ ማንኪያ የወረዛው አፍንጫው ላይ አተኮርኩ። ላልቅስ ይሆን? ስል አሰብኩ። ጅልነት መሰለኝ «አላለቅስም! አላለቅስም»

«አሺ»

ወረቀት የተዘረፈበት ነጋዴ፣ ምርኩዙ የተሰበረበት ደካማ፣ ባሏን የተነጠቀች ሴት፣ በሬው የሞተበት ገበሬ፣ ፈተና ያመለጠው ተማሪ፣ ጊዜ የከዳው ጦረኛ... የሆንኩ መሰለኝ። እንዳለቅስ ከመፍቀድ ይልቅ የከፋኝን አይጠይቀኝም? ስል ተቁነጠነጥኩ።

«ልሂድ» አልኩት ድንገት

ግር እየተሰኘ «አሺ» አለኝ።

እንዴት ለምን አይለኝም? በማለት ለመሄድ ቆረጥኩ። ያዘዘኩ አየመጣ ተፈናጥፎ መውጣት ጀመርኩ። አስተናጋጂ ያዘዘነውን እንደያዘኝ ፈዝቆ ቀረኝ።

«ሲፈልግ ጥናት ገደል ይግባ» ስል አሰብኩ። ከዚህ ሰው መራቅ አለብኝ... መራቅ... መራቅ... መራቅ።

* * *

ጥርሴን ነከሼ ሦስት ቀን ቆየሁ። ስልኬን ያውቃል ግን አልደወለልኝም። ለምን? በቅርርብ ላይ ጤናማ ባህርይ ከሌለው ሰው ጋር እንደተፋጠጥኩ ገባኝ። የመራቅ ፍላጎቴ ከፍተኛ ቢሆንም ለመተግበር ግን የምቸገርበት ምክንያት አልተነተንልሽ አለኝ።

ወደአራተኛው ቀን ልሽጋር ትንሽ ሲቀረኝ የሰጠኝ ስልክ ላይ ደውዬ መልዕክት አስቀመጥኩ። ሱቋ ከመንደር ውጭ ስለሆነች ለማስጠራት አይመችም። በሁለት ሰዓት ልዩነት ውስጥ ድባብ መናፈሻ እንድንገናኝ መልዕክቴ ያዘዘዋል።

ሄድኩ፣ ቀድሞኝ ነበር። ደስ አለኝ ደግሞም አይደውልልኝ እንጂ ስልኬን በጽኑ ሲጠብቅ ነበር ብዬ አሰብኩ። በየደቂቃው «መልዕክት አለ?» አያለ ወደ ሱቋ ሲመለስ ነበር ማለት ነው። ደስ አለኝ። ይሄ ምን ያስደስታል?

ጥቂት የመሸኮራረም ወሬዎችን ተወራወርን። ድንገት...

«ነገር አለሙን ተውሽው?» አለኝ

የኔ ነገር አለም ሌላ ሳይሆን አይቀርም ስል አሰብኩ። ሁኔታዬ ሁሉ የፍቅር እንደሆነ እየተገለጸልኝ ነው። የተሸማቀቀ ግንባሩ ላይ አተኮርኩና የተጠየኩትን ትኼ...

«አፍቅረህ ታውቃለህ?» አልኩት።

ደነገጠ መሰለኝ አውራ ጣቱን በሰራ ጠመዳት፣ ጢሙን ዳመጠ። መደንገጡ የጥያቄዬን ትክክል አለመሆን የሚጠቁም መሰለኝ። ሲፍተለተል ቆይቶ «አዎ» ብቻ አለኝ።

«አንዴት ያደርጋል?» ትምህርት አስተዳደግን እንደማይገሰው ዛሬ ገባኝ። ስለፍቅር ለማውራት አንዲህ መጨነቅ ነበረብን? ስል አራሴን ጠየቅኩ። ማህበረሰባችን ለምን ፍቅርን እንደማያበረታታ ትምህርቴን ተንተርኼ ምላሽ ልሰጥ አቸል ይሆናል። ግን ደግሞ ማህበረሰቡ ላይ እንደጉድለት ያየሁትን ከትንተና ባሻገር በተግባር ለመተርጎም ችግሩ በኔ ላይ ይገለጻል... ምናልባት ግን የፍቅር ስሜት ውስጥ ስላለሁ ይሆናል የከበደኝ ስል አክልኩበት።

«አንዴት ይገለጽ ይሆን?» እያለ አድፈኝ። ያ ድንገት ግንፍል የሚልብኝ ሀዘን ቅልቅል ብስጭት መጣብኝ። በዚህ ብስጭት ምክንያት ዛሬም በድጋሚ ከሙሉጌታ እንዳልለይ ተጠነቀቅኩ። «ምን እንዳማረኝ ታውቃለህ?» አልኩት የብስጭቴን ማስተንፈሻ ስፈልግ ቆይቼ «አንተ እስከትሰክር አጠገብህ ሆኜ ማጠጣት። እኔም መጠጣት። ግን ጠጥቼ አላውቅም»

«ጥሩ ነበር» አለኝ። ግን ገንዘብ የለም ሊል እንደሆነ ገባኝ። ግልጽ ሲሆንልኝ፣ ችግሩን ሲነግረኝ ለምን መውደዴ እንደሚገር አላውቅም።

«አዚህ አካባቢ አይደለም የምንጠጣው፣ አራት ኪሎም አይደለም፣ ራቅ ያለ ቦታ... እኔንጃ በኮንትራት ታክሲ እንሄዳለን...» ይገጄው የመጥፋት ፍላጎቴ በሌላ አቅጣጫ ሲመጣ ይሆን? «ብር አታስብ»

«አሺ» አለኝ።

«ከባንክ እናወጣለን» አልኩት።

«አስር ሰዓት ሆኗል ባንክ ይዘጋል» አለኝ፤

«ከቤት አመጣለሁ።»

«አሺ»

«በኮንትራት ታክሲ እንሄዳለን»

«አሺ»

«ብር ላይ ትጠብቀኝና አመጣለሁ»

«አሺ»

እሺ... እሺ... እሺ፣ ለከርከር አልመች አለኝ «ለምን? ማለት አያውቅ ይሆን?» ስል አሰብኩ።

«አሺ» እንዳለኝ አመሸን አቅጣጫ ሳንለይ ከተማው ውስጥ በኮንትራት ታክሲ በረርን። «ጥብ» የሚል ጽሁፍ ሳንብ እንግባ አለዋለሁ «አሺ» ይለኛል። እሱ ቢራ እኔ ወይን አዛለሁ። ያስቀዳሁትን ብርጭቆ ሁለቴ እንደተጎነጨሁ እንወጣ አለዋለሁ «አሺ» ይለኛል፣ «ብር» የሚል ጽሁፍ ሳይ እንግባ አለዋለሁ «አሺ» ይለኛል፣ «ብርና ሬስቶራንት» እንግባ አለዋለሁ፣ «ናይት ከለብ» አያለሁ «አሺ» ይለኛል። እሱን ለማስከር ያቀድኩት ብዙ ፋት እያልኩ እራሴ ሰከርኩ። የወይት መንምዘዝ እየቀረልኝ መጣ። የሰካር ስሜት ምላሽ ላይ ያለ መሰለኝ። የምላሽ መደንዘዝ ደግሞ ያሻን ለመናገር ያደፋፍራል ልበል?

«ለምን ቀኑን ሙሉ ትተኛለህ? አትተኛ!» አለዋለሁ።

«አሺ»

«ደግሞ ሥራ ፈለግ»

«አሺ»

«በዚህ ላይ ጫማህን አታሰርም፣ አሰር»

«አሺ»

እሺ... እሺ... እሺ ብዙ እሺ። «ለምንድነው ዝም ብለህ እሺ... እሺ የምትለው? እሺ አትበል።»

«አሺ»

«አሁንም እሺ ትለኛለህ?»።

«ጥቅሙን ስለማውቅ» እሱ አልሰከረማ።

«ጥቅሙ ምንድነው?» እኔምኮ አልሰከርኩም። ምክንያቱም ደስ ያለኝን ማድረግና መናገር ቻልኩ እንጂ እራሴን አልሳትኩም።

«ጥቅሙማ የእንቢታ ተቃራኒ መሆኑ ነው» ሳቅ አለ። የፈዘዘ ሰልፈኛ ጥርሶች አየሁ። የማላውቃቸው፣ ሰቆ አያውቅም ነበር ማለት ነው? ስል አሰብኩ። «እናቴ ለሁሉም ነገር መልሷ እንቢ ነበር። አያቴ ደግሞ እሺ። እንደ እናቴ ቢሆን ኖሮ እኔ ሰው አልሆንም ነበር ብዬ አስባለሁ። አያቴ ግን ሁሉንም በእሽታ እየተቀበሉ አነጹኝ»

ንግግሩን እያብሰለሰልኩ ዝም አልኩ። ጭንቅላቴ እንደወትሮው አልፈጥንልኸ አለኝ። ስካር ይሄ ይሆን?

«እንሂድ በቃ» ብናኝ ሂሙን አስተኛ።

«ሳትጠጣ?»

«በቃ እንዴት ይሁን? እንቺ ሰባት አንገት ጠጥተሽ ቀድመሽ ሞቅ ያለሽ መሰለኝ» አለና «ወይ ከእንግዲህ እኔ ልጠጣ፣ እንቺ እየተጫወትሽ ብቻ ቆይኝ» የፈረደበትን ጉዳተኛ ጢሙን ዳመጠ።

«እንዴት?»

«እንቺ በቃሽ እኔ ልጠጣ»

«እሺ» እሺታ እንደተሰበ የተጋባብኝ መሰለኝ። ቀዝቃዛ አምቦ ውሃ አዘዘልኝ

«ጥያቄ ግን መጠየቅ ይቻላል?» አልኩት

«እሺ ግን መታወቂያ አሳዩ፣ የጋዜጠኝነት» ብሎ ጉንጩን ቆንጠጥ አደረገኝ። አባቴ አንገቴን ዳበስ ሲያደርገኝ የሚሰማኝ በሰው የመከበብ ስሜት መጣ። ይሄ ሰው ማነው? እንደአባቴ የባይተዋርነት መድኃኒት የሆነኝ?

«አየቀለድኩ አይደለም» አልኩት።

«እሺ»

«ለምንድነው... እዚያ... አራት ኪሎ ሆነን ሊያሰለቅሰኝ የነበረውን ጉዳይ ያልጠየከኝ?»

«ያንቺ ጉዳይ ነው ብዬ። መጠየቅ ነበረብኝ?»

«አዎ»

«እሺ»

«እሺ ምን?» ቀዝቃዛውን አምቦውሃ ተጎነጨሁ በጋመው ጉሮሮዬ መካከል ሲያልፍ አንድ ገለል ያለ ነገር ሲሰፍን ተሰማኝ።

«እሺማ ንገራኝ ነዋ!»

«እንዲሁ እንዴት እነግርሃለሁ? ትንሽ እንኳ አታግደረድረኝም?» የሚያቅበጠብጠኝ ምን እንደሆነ አላወቁም። ብቻ ሙሉጌታን ፈተሬ ሰይዘው ደስ አለኝ።

«ንገራኝ፣ ምን ሆነሽ ነበር?» አለና ጢሙን እንደ መስታወት ላይ ጉም በአውራጣቱ ጠርጎ «ይኸው አግደረደርኩሽ» ደስ የሚል የፊት ብርሃን ተጎናጽፏል።

አልቅሽ-አልቅሽ የሚለኝ ምክንያት አልባ ስሜቴ መጣብኝ «ይቅርታ ግን፣ አይ-ፊል ሶሪ በቃ አዘንኩ። መንደራችሁን ገዝቶ የሚያፈናቅላችሁ አባቴ ነው። ይሄን ቀደም ሲልም አውቅ ነበር። ግን እንደማላውቅ ሆኜ ቀረብኩህ» ይሄን ተናግሪ ለመሰለል ለማወቅ ደብዘዝ ባለው ብርሃን አተኮርኩበት። ያዘነ መሰለኝ፣ አዝኖ ሲጨርስ ጥሎኝ ይሄድ ይሆናል። ከማውቃቸው፣ ከቀረብኳቸው ጥቂት ሰዎች እንዲገኝ ላጣ ነው። ግን ለምን ነገርኩት?

«ምነው ዝም አልክ? ተቀየሞክኝ? እንደከዳሁህ ቆጠርከው?» አፍንጫው እንደ አርባ ሻማ አምቦል በርቶ ፊቴ ላይ የተደቀነ መሰለኝ። ቅድም ሰከሬ ከነበረና ስካር ያኩሆነ በደነገጡ፣ በፈሩና ግራ በተጋቡ ሰዓት ጥሎ የሚሸሽ ከዳተኛ ስሜት ነው ማለት ነው። በረደኝ።

ጭንቅላቴን እንጋሎ ወደላይ እያየ «አውቃለሁ» አለኝ።

ግራ የሚያጋባ ሁኔታ ውስጥ ነበርኩ «እንዴት? እንዴት ልታውቅ ቻልክ?» እስኪነግረኝ ድረስ ያለችው አፍታ አንድ ሺህ ጊዜ የምታስተነፍሰኝ አረጅም ሆነችብኝ።

«አባትሽ መጥቶ አነጋግሮኛል፣ ትናንት»

«ምን ብሎ?... ሉፍ! ቶሎ ንገረኝ»

«መነጋገር አይባልም... ማስፈራራት አይነት ነው። ከልጄ ጋር ያለህን ግንኙነት አቀም አለኝ። ቀላል አይደለም ለኔ ከባድ ፋው አለኝ። እንቢ ካልከ አደጋው ይከፋል ምናምን አለኝ...»

«የምን አደጋ...?» ቅዝቅዝ አለኝ ደሞ ያልበኛል

«አደጋ ያልኩሽ እኔ ነኝ። አሉ አገድልሃለሁ ነው ያለኝ»

መጥፎ ስሜት ለአፍታ ውልብ አለብኝ። ወደዚያ ቤት ያለመመለስ... አባቴን የመጥላት... ሙሉጌታን ደግሞ የመውደድ...

«ታዲያ ከኔ ጋ ያለህን ግንኙነት መቼ ልታቆም ነው?» አልኩት ቅዝዝ እንዳልኩ።

«እንቺ ስታቆሚ፣ ወይም ስሞት» አለኝና የተረበሸ መንፈሱን መደበቅ ተሰኖት

«ሲጋራ እናጭስ? ማለቴ ላጭስ፣ አጫሽኳ አይደለሁም... ብቻ...» አያለ ተደንቃቀፈ።

«አሺ» አልኩት ትከሻዬን ወደ ትከሻው አያቀረብኩ «ብርዶኛል ትታቀፈኝ?»

«አሺ»

ለስላሳ መጻፉን በትከሻዬ ላይ አሻገረውና ከርኔን ጠበቅ አድርጎ ወደሱ አስጠጋኝ። በጀርዬ «አባትሽ በጣም ይወድሻል» አለኝ «በጣም! የእሱን ያህል በወደድኩሽ»

እስሩ እንደተሸጎጥኩ ቀና ብዬ አየሁት፣ አቆልቁሎ ተመለከተኝ። ትይዩ የነበሩት ከንፈሮቻችን ገጠሙ፣ ሳመኝ። የተሰማኝን ይሄ ነው ብዬ የምገልጸው አልነበረም። አላውቀው... ብቻ ድንገት እንደፈነዳች አበባ ሁለመናዬ ፍ ት-ት-ት-ት ሲል ታወቀኝ። ምኞት ምኞት ብቻ ሆንኩ። ምኞቱ ሲያልፍልኝ ሀፍረት ተከለብኝ። በዚያ ሀፍረት ውስጥ ሆኜ «ይሄንን መሳሳም ነው እንደቀልድ ፊልም ውስጥ የሚያሳዩን?» ስል አሰብኩ።

ስድስት

እኔ የሚሰማኝን ልንገራችሁ። እናንተ የምትፈልጉትን ትርጓሜ ስጡት። ከዚህ ቀደም ያልነበረ አገልጋይነት ይሰማኛል። ሙሉጌታን በጽኑ የማገልገል ስሜት ውስጤ ገብቷል። እንደ ህንዳዊዎቹ የካልካታ የጋሪ ሰዎች እሱን አሸበልብዬ እኔ ብዳከር ብማስን አመኛለሁ። ስንገናኝ ግን ሁኔታዬ ስሜቴን ሳይከተል ቀርቶ እሱን ማስጨነቅ ያረካኛል። እንዳልተገራች ባዝራ ስቅበጠበጥ እኔን ለማረጋጋት የሐሳብ ልጓሙን ጠበቅ-ላላ ሲያደርግና በኔ ጉዳይ ሲጠመድ ደስ ይለኝ ጀምሯል። ደስ ብሎኝ ደግሞ አይቀርም፣ ያሳዝነኛል።

«ጥናቴን ተውኩት» አለዋለሁ ድንገት

«አሺ» ይላል ላመሉ። ቀጥሎ ጉዳዩን ያበሰለሰልና «እኔ ብሆን ግን አልተወውም ነበር» ይለኛል።

«እኔ እንተን አይደለሁም» አለዋለሁ። የሆነ አካሉ ስብስብ፣ ኩርምት ሲል ይታየኛል። የበለጠ ያሳዝነኛል። «በሚቀጥለው ዓመት አመረቃለሁ። ኮርሶቹን ብቻ በዚህ ዓመት አጠናቅቃለሁ።»

«አሺ» ይለኛል ለአፍ ልማዱ። ሲጨነቅ እንደሚያደርገው ሊኳኩል እንዳስበ ቀይ ዶር አውራ ጣቱን ወደ ጢሙ ያሰግጋል። መካከል ላይ አይዝበታለሁ።

«ይሄን ልማድ እንድትተው አፈልጋለሁ»

«አሺ»

«አሺ... አሺ-አሺ» እዚህ ላይ የእውነት አበሽቃለሁ። በእሱ ላይ ለራሴ የሰጠሁትን ስልጣን ባግባቡ መያዝ እንዳለብኝ እያሰብኩ የተንጠራራ መንፈሴን ለመሰብሰብ አጣጣራለሁ። እውነቱን ለመናገር እጅግ አድርጎ ያሳዝነኛል። ከቅብጥብጥ ባዝራ ላይ ተስፈንጥሮ የወደቀ፣ በእሺታ ለመግራት የሚሞከር ፈረሰኛ ሆኖ ይታየኛል። ባቅፈው፣ አይዞህ ብለው ያምረኛል። ሁኔታዬ ግን አምሮቴን አይከተለውም። በመቅበጥጤ አቀጥላለሁ። ለእሱ ያረቀቅሁትን ከውሃ የቀጠነ ደንብ ለማስፈጸም እፍጨረጨራለሁ።

መቅበጥጤና ደንቤ ስቅዘው ሲይዙት ከዚህ ማምለጫ ጨዋታ ያመጣል። ስላነበበው መጽሐፍ ይነግረኛል። ወይንም እንዳንድ ውስብስብ ሐሳቦችን

ያፍታታልኛል። ይሄን ጊዜ እንደሰማይ ሰፍቶ እንደ ወፍ የለቀቀኝ ያህል ይሰማኛል። መቼም ቢሆን ከአሱ አድማስ ጋር የመጋጨት አቅም አይኖረኝም ብዬ አደመድማለሁ። አንድ ጊዜ ድንገት በጨዋታ መሃል...

«ባዮ-ዳይቨርሲቲ ታውቂያለሽ?» አለኝ

«አዎ።» አልኩት

«ምንድነው?» አለኝ

የማያውቀውን ሲጠይቀኝ የዕውቀት እኩያው ያደረገኝ መሆኑ ተሰማኝና ደስ አለኝ «ባዮ-ዳይቨርሲቲ ብዝሃ-ሕይወት አየተባለ የሚተረጎመው ነው። የአካባቢ ጥበቃ ፅንሰ-ሀሳብ ነው። ለምሳሌ አንድ ዛፍ ቢቆረጥ አካባቢያችን የሚያጣው አንድ ዛፍ ብቻ አይደለም። አላዩ ላይ ጎጆ የሰሩ ወፎች ይሰደዳሉ፤ ነፍሳቶች ይወድማሉ፤ አፈር የሚያለሙ ትላትሎች ይጠፋሉ፤ ዛፉን ጥላ አድርገው የሚበቅሉ ብዙ ዓይነት ተክሎች ይወድማሉ። የዚህን ሀብር ነው ባዮ-ዳይቨርሲቲ ወይም ብዝሃ-ሕይወት የሚሉት።»

አየተካከዘ አውራ ጣቱን ወደ አፍንጫው ገደማ ሲሰድ መካከል ላይ ያዝኩበት። ብንን እንደማለት ብሎ አየኝና ፈጣ አለ-በሩህ ፈጣታ። ቀጥሎም፡-

«ከቅርብ ጊዜ ወዲህ እኛ መንደር ላይ ይሄ ሀብር ሲናጋ ይታየኛል። ጠቀመም ጎዳም መንደራችን ሲፈርስ አብሮ የሚጠፋ ሕብር አለ። አንደትላትልን እንደነፍሳት ልትቆጥረያቸው ትችላለሽ። ግን አንድ የመንፈቀቅ ገድል ጨርሶ ሊጠፋ ነው። መንደርተኛው ብቻ አንደ አንድ ቤተሰብ ሆኖ ሲያበካው የኖረ፤ ምናልባትም የተዘነጋ የሰው ልጅ ሁሉ ታሪክ። ኤቨርሊን ሪድ «ውመንስ ኢቭሎሽን»ን ስትጽፍ ከአንድ ኋላ ቀር መንደር ተነስታ የሴቶችን ሁሉ ታሪካዊ አመጣጥ እንዳሳየችው። የኛም መንደር የሰው ልጅ የአንድ ሰሞን ታሪክ የመጨረሻ ማሟጠጫ ትሆን ይሆናል» አለኝ።

ከዚች ዕለት ጀምሮ «የመንፈቀቅ ገድል» ሲል የሰየመውን ማስታወሻ አየጻፈ ይሰጠኝ ጀመር። ማስታወሻዎቹ እኔ ላይ ያሳደሩብኝን ስሜት መግለጽ እናንተ ንባብ ላይ ተፅዕኖ ማድረግ ሆነብኝ። ስለዚህ በሌጣው እንድታነበት መልቀቅ ተገቢነት ሳይኖረው አይቀርም።

ማስታወሻ

፩

መንደራችን ለቤተ-መንግሥት ቡና የሚያጣጣ ርቀት ላይ ነው ያለችው። ለፓርላማ ተጎራባች ነን። እንደውም በየቤቶች ሽንቁር አጮልቀን የምንመለከተው የፓርላማን ሰዓት ነው። በየሩብ ሰዓቱ የሚደውለው የፓርላማ ሰዓት ሳንጠራው በየቤታችን ጎራ እያለ ጊዜውን ያስታውሰናል።

ከአቢሬ ተነስቶ በፓርላማ ግርጌ አድርጎ ወደ እሪ በከንቱ የሚዘልቀው የአስፓልት መንገድ ገና የትራፊክ መብራቱን ሻገር እንዳለ በስተግራ ከሥጋ ቤቶቹ መደዳ የመጨረሻው ጫፍ ላይ ነው የመንደራችን መጀመሪያ ያለው። ይሄ የመንደራችን መግቢያ በር «መቆሚያ ጣቢያ» ብለን ነው የምንጠራው። የመንደራችን ሴተኛ አዳሪዎች የሚቆሙበት በመሆኑ ነው «መቆሚያ ጣቢያ» መባሉ። ያ እንደጉሮሮ የቀጠነው መንደራችን መግቢያ ብዙ በጣም ብዙ ሴተኛ አዳሪዎችን አስተዳድሯል። ዛሬ-ዛሬ ያሉት ነባር ሽርመጦች በጣም ጥቂትና በዕድሜያቸው መግፋት ብዙ መቆም ስለሚቻግራቸው በርጩማ ላይ የሚቀመጡ ብርዱንም ስለማይቋቋሙ አሳት በማንደጃ የሚታቀፉ ናቸው። ሁሉም የሲጋራ ሱስ ያለባቸው በመሆኑ የመንደሩ ወንዶች ሲገቡ «እስኪ ሲጃራ ግዛልኝ» የሚል የመረታት ጥያቄ ያቀርባሉ።

ሴተኛ አዳሪዎቹ የአንድ ዘመን ትውልድ መሆናቸውን የሚያሳይ አንድ ዓይነት ፀጉር አበጣጠርና አኳኋል አላቸው። የዚህ አይነቱን የፀጉር አበጣጠር በጥንቱ የነብዙነሽ በቀለ የቴሌቪዥን ዘፈን ላይ ተመልክቼዋለሁ። ዘመን ያልሻረው የጥንት ሴተኛ አዳሪዎች ባህሪም አላቸው። እያስካኩ በመሳቅ ቀልብ መሳብ፤ ብክትከት ያለ ስድ ማከናከብ... «ሴቶ! ነይ እስኪ ሱሪሽን አውልቂው!» እያሉ ወንዱን መሳደብ። በፍቅር ጊዜ አፍ አፍ ብሎ ሳምንት ሳይሞላ መሰዳደብ።

አንድ ሦስቱን በእካል ባስተዋወቅሽ አይሻልም?

አንዷ አልማዝ-ሚኒቄ ናት። ቅጭጭ ባለው አካሏ ላይ ድፍን የድሮ ሂል ጫማ አድርጋ ስትሄድ ስለምትመቅ ነው ሚኒቄ ያሏት። ሌላዋ ማሜ-ባሊ። ባሊ

የተባለውን ቅፅል ሥም ያገኘው በሁለት ጉዳይ ነው ይባላል። አንዱ ወገን ባለ ሰርቃ ነው ሌላው ሌላኛው ወገን ግን ብዕራ ጫፍ ባልደፈረው ጉዳይ ነው «ባሊ» የተባለው አያለ ያማታል። ሦስተኛው ምንጊዜም እንደ ልጃገረድ የምትሸከረመመውና የምትሞላቀቀው ሮማን «ሲ» ናት። «ሲ» ያሏት የአካባቢው ወጣቶች ናቸው። አሷ ቆማ የምታመሽበት (የምታድርበት ማለት ይቻላል) አካባቢ የተደረገውን እንድም፣ ሳይቀር ስለምታወራ የተዘረፈ፣ የተቀማ፣ የተነጠቀ ሳይቀር ስለምትናገር ለዚህ ፀባይዋ «ሲለዩ» (አቃጣሪ) አሏት። ሲያሳጥሩት «ሲ»።

እነዚህ ሦስቱ እንደ ከአንዷ ጋር አትጣላ ከተጣሉ ዓለም ትበክታለች። ሰው መሆንሽን እንድትፀየፈ ነው የሚያደርጉሽ። እኔ እንዳንዴ ስድባቸውን ስለማ «ሰው የሚሉት ፍጥረት እንዲህ የበከተ ነገር ነው ይዞ የሚዞረውን» አልና ለተወሰነ ጊዜ ሰውን ሁሉ አፀየፋለሁ። የነዚህ ሴተኛ አዳሪዎች ፍቅራቸውም እንደዚያው «በን» ያለ ነው። አብሮ በልቶ፣ አብሮ ጠጥቶ እየተጋዘዙ ሌላውን በሰድብ ማብኘት።

ከእነዚህ ከሦስቱ ሴተኛ አዳሪዎች አንዷ አልማዝ-ሚኒቄ በቅርብ የሞተች ሲሆን ሁለቱ ግን ከተቀናናሽ ኑሮአቸው ላይ ይበልጥ ተቀናንሶ የዘቂጠ አፈኗር ላይ ይገኛሉ። ማሜባሊ ሲበዛ ሱሰኛ ናት። ሲጃራ ጫት፣ መጠጥ... ከመተለቁ የተነሳ የሚያስፈራ ዓይን አላት። ፊቷን ዓይን ብቻ የሚያስመስለው የአካሏ መቀጨጭና የቁመቷ ማጠር ይሆናል። ሥራዬ ብላ ወንድ ጥበቃ አሳቷን ታቅፋ የምትቀመጠው ከምሽቱ አምስት ሰዓት በኋላ ሰማይ-ምድሩ ሲሳከር ነው። ከዚያ በፊት ግን የአካባቢውን ወጣቶች አርጣ በማነቅ እንድ-ሁለት ብር እየለመነችና እያጠራቀመች ነው የምታመሽው። አካባቢው ላይ ኖራ ወደማርጆቱ የተቃረበች በመሆኑ የሚጨክንባት የለም።

ከምሽቱ አምስት ሰዓት ከሞላ በኋላ አሳቷን ታቅፋ እንደተቀመጠች በቁመቷ ማጠርና በአካሏ መቀጨጭ ልጅ እየመለሷቸው ሰካራሞች አብረዋት ለማደር ይሰማሉ። ይሄኔ ወንዱ ከሚሰጣት ብር ሌላ የሰካራሙን ቀሪ ገንዘብ መዘረፏ የማይቀር ነው። ገንዘብ ካገኘች ደግሞ እስኪነጋ አላደርስ ስለሚላት ሰውየውን ባዶ ሽቦ አልጋ ላይ እስተኝታ ፍራሹን በማውረድ ጫት ገዝታ አጫጭሳ ብሮችንችን ያለ ሌሊት

ለማሳለፍ ትሞክራለች። በሽቦው ቅዝቃዜ ያለካራም ሳይነጋ ሊበርድለትና ሊነቃ ይችላል። ኪሱን ሲፈትሽ ባዶ።

«አንዴ?...? ገንዘቤሰን?»

«አንጃ አባከ!!» ማሜ ባሊ ከወሰደችበት ወንድ ጋር ከመደራደር ይልቅ ፀብ ትመርጣለች። ወንዱ ሰው እንዳይሰማበት የሚፈልግ ከሆነ ዝም ብሎ እንዲሄድ፣ አለበለዚያም ለሰው ደንታ የማይሰጠው ከሆነም መግሉበለቧን ትቀጥላለች።

«የትም በየቦታው ስትደፋ፣ እኔም ወንድም አለኝ ብዬ አልጋዬን ለቅፄ ባላደርኩ? እፀድቅ ብዬ ባዝላት ተንጠልጥላ ቀረች አለ። አሰፍሰፈው ሲጠብቁህ የነበሩት ማጅራት መቼዎች ጥርስ በገባሁ እንደገና እኔት ሌባ??... እንዲህ ከሆነ ያደርክበትን ሳትከፍል ከዚህ ቤት አትወጣም!!...» ተለማኝዋ አሷ ትሆናለች።

ሮማን ሲ ጠይም፣ መልኩ-መልካም፣ የሴት ወይዘሮ ውፍረትን ቁመት ያላት ናት። ሲጃራዋን እየሳበች በረጅሙ ትኳልና በሲጃራው ጭስ አንድ ዓይኗን ጨፍና በጊዜ ወጥታ እስኪደከማት መገተር ነው። ከዛ በኋላ ነው በርጫማና አሳት የሚያስፈልጋት። ሮማን ሲ-ስለራሷ ያላት ግምት ሊገርምሽ ይችላል። «ልጅ ነኝ» ከማለቷ የተነሳ ሰው ስታናግር (በተለይ ወንድ) ለመከላከልታቸው ይዳዳታል። ለኔ አዋቂ መሰላ የምትታየኝና እሷም ትልቅ አዛውንትነት የሚሰማት አመሻሽ ላይ ከሽንት ቤት ስትወጣ ወደ ጀንበር መውጫያ ፊቷን መልሳ እግዚአብሔርን ስትወተውት ብቻ ነው። ከመንደሩ የጋራ ሽንት ቤት አለፍ ብሎ ያለው ቀጭን መተላለፊያ ለሮማን-ሲ ቤተክርስቲያኑዋ አሉ ነው። ዕድሜ ልኳን ቤተክርስቲያን ስትሄድ አይቻልትም። ብቻ አመሻሽ ላይ ቀጭኑን መተላለፊያ መጥኝ ብላ ማነብ-ነብ ነው።

ሮማን አዘውትራ የምታወራው ወንድን ለማስተናገድ አካሏ እንደማይችልላት ነው «ማህፀኔ ጠባብ ነው» ትላለች። ለራሷ ሁሌም ልጅ ናት። ወንድ ሲያነጋግራት ካጋጠመኝ ምንም የማታውቅ ልጃገረድ ትመስለኝና የምመለከተውና የማውቀውን የገረጀፈ አቋሚን አጠራጠራለሁ። ለካ የተዋናዮች ሜካፕ እና አልባስ የድክመታቸው ማገገጥ ነው። ሮማን «ሲ» ሁልጊዜም ንጮንጭ ይቀናታል። የመንደር ሰዎች «መቆሚያ ጣቢያ» ጋ ሰው አግኝተው ለትንሽ ሰከንድ ቆም ካሉ።

«ወንዱ በየት በኩል ይግባ?» ብላ ትነጫነጫለች። እኔ አመጧን ስለማውቅ እዚያ አካባቢ ላለመቆም አጠነቀቃለሁ። ሸክክ ብዬ ሳልፍ «ሙልዬ ደህና አመሸህ?» ትለኝና «እስኪ ሲጃራ ግዛልኝ?» ትለኛለች። ብቸል ገንዘብ አይደለም ለሷ መስጠት የምፈልገው፣ የሲጋራ ሲሷን መንጠቅ።

ሮማን-ሲ ሲበዛ ጉልበተኛና በቴስታ ስለምትማታ ከመንደራችን ውስጥ የምትፈራው የላትም። ከኛ ሠፈር እንደልቧ የምትናገራት አንድ ቲያትር ቤት በጽዳት ሥራ የምታገለግል የነበረችው አባይነሽ-ዲናም ብቻ ናት። ዲናም የፊት ጥርስ የሌላት በመሆኑ ስትናገር እየተኮላተፈች ምራቁን እየረጨች ነው። በይበልጥ ሰው ለማማት ሆነ ሳንቲም ለመለመን ወደ ጆሮ ጠጋ ብላ ስታወራ ጆሮሽን ኮርኩራ-ኮርኩራ ያሰኝሻል። ከመንደሩ ወጣቶች ጋ ሲበዛ ስለምትግባባ ነው ሮማን የምትፈራት። ግንክ እሷም ሀይለኛ ናት።

«ዲ-ዲ-ዲ...» የመንደሩ ጎረምቶች ይወዷታል።

ዲ-ሮማን-ሲ የቆመችበት ሄዳ የሲጃራ አሳት ትካፈላትና አብረዋት ለማይጠፉት ወጣቶች እንዲህ ትላቸዋለች እየተጣቀሰች

«አንተ «ኤ» ነህ፣ አንተኛው «ቢ» ሮማን ደግሞ «ሲ» እኔ «ዲ» ትልና በቅኔ ተሳድባ ሮማን ሲን በማይወዷት ጎረምቶች ታስቅቧታለች።

አባይነሽ-ዲ በይበልጥ የደሞዝ አካባቢ ጠጥታ ስትመጣ ማንንም አትፈራም። ጋ/ሚካኤል አፋፋ ግኳ ቢሆኑ ጠርታ ትሳደባለች። «ነፍናፊ፣ የዘንድር ሽታ እንኳን ላንተ አፍንጫ ለኛም ያዳግታል» ትላለች። አፋፋ በመናደድ ለአንድ ሰዓት ሆን ብለው በመስከር ይጠብቋታል። ዲ-ትጠነቀቃለች።

«እኔ ቀጭኗ ማንንም አልፈራማኬ» እየተውረገረገች። አውነቷን ነው ማንንም አትፈራም። እኛ መንደር ያልሰደበችው ሁለት አዛውንቶችን ብቻ ነው። «እኔ ቀጭኗ! እንቆቆ ሁሉ! የመንግሥት ሠራተኛኮ ነኝ» እያለች በጥርስ አልባ ድዲ በምትከረታትፈው ንግግሯ በጅምላ ሠፈርተኛውን ትሳደባለች።

እሷ ቤት የሚገቡት ወጣቶች እየተሳሳቁ ሲከፈሉት ዲናም ከሰከረች ወጥ በምትሰራበት ድስት ሽንቷን ትሸናበታለች ይላሉ። ግድ የላትም። በ-ና ካፈላች የቡና ሲኒ ስለሌላት በፈሊት ቆርቆሮ ክዳን ነው የምትጠጣው፣ ሞሰቧ የላውንደሪ ወረቀት፤

የቤቷን አይጦች እንደ ልጅ ትቀጣቸዋለች አሉ። እሷ ከውጭ ስትገባ ትርምስምሳቸው ይወጣል፤ «ማናባታችሁ! ምናባታችሁ!» እያለች ለመለኮፍ ትሞክራለች።

አባይነሽ-ዲ አራድነቷ ለወጣቶች የሚሰማው ነው። ገንዘብ ካላት ወጣቶችን መጋበዝ ነው። የምትጠጣበት ግርሰሪ ደግሞ ማምታታት፣ ማጭበርበር፣ በሰዎች ማሸፍና መተረብ። ከቻለች ፀብ ማስነሳት... ስለዚህ ወጣቶች ሲበዛ ይወዷታል።

«ዲ-ዲ-ዲ»

ለምን «ዲናም» እንደተባለች አላውቅም። እኛ ሠፈር ከመምጣቷ በፊት ነው ስሙ የወጣላት። ተወልዳ ያደገችው ከኛ መንደር በስተጀርባ ካለው «ኩባ ሠፈር» ነው። እየሰከረች ስትበጠብጥና ሠፈሩ የሰላማዊ ሰዎች መኖሪያ በመሆኑ አምጥተው እኛ መንደር ከመሰለቱ ጋር ቀላቀሏት። አንድ ሀብታም ነጋዴ ወንድም አላት። ዞር ብሎ እያያትም እሷም ካጋጠማት ሙልጭ አድርጋ ትሰድበዋለች። ታዲያ ወንድሟ የጉራ መንፈያዋና የዱቤ መጠየቂያ ደረሰች ነው።

«የእናቴ ልጅ ከዳር አገር ዕቃ አምጥቶልኛል። የዚህ ሠፈር ሰው ዓይን እንደሆነ የምታውቁት ነው። ምቀኝነታቸውስ? እኔ ምኔ ሞኝ ነው? እሱን ቸብ! አደርግና ለሰፈሩ ተሰማሚ ሶፋ እገዛለሁ። በተራረፈው ደግሞ ለደስ-ደስ አንድ ሌሊት ሙሉ መጨፈር ነው...» እያለች የምድረ ካቲካላ ሻጭ ጉርሮ ማጮህ ነው። በብዙ ዱቤ መብቸንኸን...!

ወይንም፡-

ከወጣት ዳዶቿ አንድ ሁለቱን ይዛ እቤቷ ትገባና አፋፋን በውሽት ስታጓጓ «...ወንድሜ ያስገባልኝ ቅርጫ ነው። ያውልህ ቋንጣ አውርድና ብላ። ሽረ ብላ! ጠላታችን አፈር ይብላ! ብላ! ያውልህ እዚያ ሳጥን ውስጥ አሳይኝ ያልከኝ ወንድሜ የላከልኝ 20 ሜትር ጨርቅ። እድሜ ለወንድሜ! ቴሌቪዥኑ አንተ ጋ ይቆይ ብዬዋለሁ... የኛን ሰፈር ሰዎች ታውቃቸው የለ? ይሄንን በሬን ሳለሰራ አምጥቼ ምን አደርገዋለሁ?... ያውልህ እዚያ ጠርሙስ አረቁ ከፈትና ጠጣ?...» ትልና በመጨረሻ «ማን አፍንጫ አለውና ያሸታል ብለህ ነው የፈራኸው?» ትመርቅበታለች። ይሄኔ አፋፋ ካልሰከሩ ይቸሏታል። ከሰከሩ ግን በወዲያ ይዞሩና በጅን በቡጢ፣ ነርተው-ነርተው አልከፈት ሲላቸው ጥለው ይሄዳሉ። ዲ በተዘጋ ድምጿ ለመጮህ ትሞክርና

ቀበሌ... አብዮት ጠባቂዎች ስለሰለገባቸው «አዝማሪ ሠፈር አንሄድም!» ማለት ጀምረው ነበር። እሺ ብለው ከመጡም ከነሱ ጀርባ ሆኖ ጣቷን እፍንጫዋ ላይ እየጣደች እፋፋ ታሳያቸዋለች። እፋፋ ተግባራዊ ይላሉ። «ይኸው ይኸው ገና ሲያዩኝ ተግባራዊ ይላሉ እኔ ምን እንዳደረግኩት እንጃ!» ትላለች።

አባይነሽ-ዲ ከእፋፋ ጋር ከተጣላች ይደበድቡኛል ብላ ስለምትፈራ ከሚወዷት ወጣቶች አንድ ሁለቱን ይዛ በመምጣት እቤቷ ታስገባና።

«ሽለቃ ዝም ብለው ይሰሙልኝ! ይሄ ቆራጣ እፍንጫ የሚለውን ለመስማት አይደል የመጡት?... አብዮት ጠባቂዋ አልቻለውም ያው እንደተነጋገርነው አዛው ከርቸሌ ስደዱት...» ትላለች እፋፋ የሰከሩ ከሆነ።

«ቆይ አንቺ ፊብ አፍ! እኔ ኃይለሚካኤል...» ይላሉ። እኛ ስለሰመድነው እንጂ የሚሉትስ አይሰማም። ብዙ ፊደሎች እየከሸፉ አይተኮሱላቸውም። «ሽ-ሽ-ሽ-ፋ-ፋ-» የሚል ይበዛዋል ገግራቸው።

ልጆች ሆነን እኔና ዳደሮቼ እንደምንም እናጠራቅምና ሃምሳ ሳንቲም ሲሞላ ዲናሞጋ መብረር ነው። እሷ ታዲያ ትሰበስበንና ወደ ትኬት በጫቂዎቹ ጋ ታቀርበናለች።

«ጋሼ መሐሪ! ይኸውሎት የአሁኔ ልጅ ያልኮት ይሄኛው ነው። ከአዲሱ ቄራ ድረስ ዳደሮቼን ሰብስቦብኝ መጣ!» ትልና ወደኔ ዞራ በውሽት ቁጣ «አንተ? አፈር ብላና ጉልበት አትሰምም?» ብላ ጉልበት ካላመች በኋላ እንደምንም ተለማምጣ ታስገባናለች። ወዲያው ከበስተኋላችን ትመጣና አንድ ገግድ በግ ቆጥራ በሃምሳ ሳንቲም ሂሳብ ትቀበለናለች። እኛ ሃምሳ ሳንቲም ካላጣን ነጋ ጠባ ይሄው ነው። በተለያዩ ምክንያት ጉልበት ስሞ መግባት። እንዳንዴ ሀጻናቶች አሥር-አስራ-አምስት ሳንቲም ከያዙ ፊልም ልታስገባቸው ቃል ትሰጥና ሲጃራ ገዝተህ ና ትላቸዋለች። ...ከባሰም አመሽሽ ላይ መቆሚያ ጣቢያ ወጥታ ትቆማለች።

«የበለጣችሁኝ እንዳይመስላችሁ ዲ እኔ ቀመኗ ምን አጥቼ!» ትላለች ለችግር ጊዜ ሽርመጥና ማስተባበያ።

አንድ ጊዜ አዲሱ ቄራ እካባቢ በና ቤት የነበራት እህቷ ትሞታለች። ወንድሟ ስላልፈለገ ያለ የሌለውን የእህቷን ዕቃ ጠራርጋ እቤቷ ታስገባለች።

እንዳሰበችው ለሳምንት ይሁን ለአስራ አምስት ቀን ቤቷ በውድ ዕቃዎች ይሞላል። የእህቷን ዕቃ በከብር ማስቀመጧን ታውራ ነበር ተሸጦ እስኪያልቅ ድረስ።

«አሁኔ የእናቴን ውቃቢ የተቀበለች ናት። የሷን ዕቃ እከብሬ ካላስቀመጥኩ መቅኖ ቢስ አሆናለሁ» ትል ነበር። በእርግጥም ዕቃውን ለመጠጥ ሸጣ እንደጨረሰች አልጋ ላይ ዋለች። አንድ እጇና አግሯ በድን ሆነ። መናገር የማትችል አገጫን የማትሰበሰብ፤ ለሃጫ የሚዝረበረብ ታማሚ... አንዳንድ ቀን እንደ ዲ ያሉ ሰዎች ከዚህ ሠፈር ተነቅለው ምንድነው የሚሆኑት እያልኩ አብከከናለሁ። እውነት ዛሬ ዲ ሕይወት ያለው መቀጫ ሆናለች፤ እና ከአራት ኪሎ ተነቅላ እዚያ ስትተከል የሞት ፍርድ አይሆንባትም?

አሠፋ ደርጉ አዋጅ የሚያነበው ጋዜጠኛ ከማርሽ ሙዚቃ በኋላ «ከጊዜያዊ ወታደራዊ መንግሥት የተሰጠ መግለጫ

«ሠፊው የኢትዮጵያ ሕዝብ ሆይ!

በአምባገነንነትና በማን አለብኝነት የአገርህን ዳር ድንበር በመድፈር ተጠብቆ የቆየውን የነፃነት ታሪክ...

«...ሁሉም ወገን አራሱን፣ ቤተሰቡንና እገሩን ለመከላከል ዝግጅትን ማጠናቀቅ አለበት...»

መቼም የዚህን ጋዜጠኛ ድምጽ ሲሰማ የማይርድ የለም። ሱማሌ የኢትዮጵያ ምሥራቃዊ ክፍል በመውረርና በወቅቱ የነበራት ኃይል አዲስ አበባ ሊያስገባት ይችላል ተብሎ ስለተፈራ በጊዜያዊ ወታደራዊ መንግሥት በኩል ይሄ መግለጫ ተሰጥቶ ነበር።

በዚህ ሠዓት ላይ እኛ ቤት አያቴ አልጋው ላይ ቁጭ ብሏል። እኔ ሁልጊዜም የምቀመጥበት እግሩ ስር ካለች በርጩማ ላይ ተቀምጫለሁ። አያቴ በንዴት የያዘውን በአረቄ የፈለ ሻይ ለኔ ሰጥቶ ጊዜውን ይረጋግም ጀመር።

ሴት አያቴም አየተርበተበቱ መላ-መላ ያሉትን ሁሉ ለወንድ አያቴ ያማከራሉ። ወንድ አያቴም አልፎ አልፎ «ፍሬ-ፈርስኪሽን ተይው!» እያለ ይቆጣቸዋል።

ትዝ ይለኛል ከሴት አያቴ መላ አንዱ በረብሻ ምክንያት ከቤት መውጣት ባይቻል የመንደራችንን ቤቶች ግድግዳ እየቀደዱ (ተያዦኸ ነውና) አንዱን ቤተሰብ ከሌላኛው ቤተሰብ ጋ ውስጥ ውስጡን ማገናኘት ነበር። በእርግጥም መንደራችን ካቀፈቻቸው ከሰባ በላይ ቤቶች ግድግዳዎቻቸው ቢነደሉ አንድ ጥሩ ዋሻ ይወጣቸዋል።

ያለማጋነን አንድ ሰው ከጣሪያ ላይ ሳይወርድ መንደራችንን ሊያካልላት ይችላል። የአንድ አርምጃ ያህል ኳን መራራቅ በየቤቶቹ መሀል አይገኝም። እንደቤቶቹ አሰራር ሁሉ የመንደሩ ነዋሪዎች ገመናቸውን ሳይቀር ደበላልቀው ነው የሚኖሩት።

«ጎረቤት አያውቀው ምስጢር፤

ወንፊት አያጠራው አፈር፤ የለም» ይሉሻል እኛ መንደር ነው። እያንዳንዱ የመንደሩ አባል ማን-ምን እንደበላ እና ማን ጸሙን እንዳደረ በየጎረቤቶች መዝገብ ላይ ሰፍሮ ይገኛል። ከዚህ ድብልቅልቅ ማህበራዊ አኗኗር ውስጥ ማፈንገጥ አይቻልም። መንደርተኞቹ ሲያድሙ እና ሲተባበሩ አንድ አንድ ሰው ሆነው ነው።

የመንደራችን ነዋሪዎች ኑሮ እየሸነፉጠች የምታረፉጣቸው በመሆኑ እንደ ግራዋ አበባ በየአቅጣጫው ይረጫሉ። በዚህም ምንም ተደብቃ የምትደረግ ነገር የለችም። ከተበተኑበት ሲሰበሰቡ አፋቸውን ገጥመው ስላጋጠማቸው መረጃ መለዋወጥ ነው።

-ዛሬ አገሌ ከአገሌ ሚስት ጋር እዚህ ቦታ ታይተዋል።

-የእገሌን ልጅ ፎሊስ እያዳፋ ወስዶታል።

-አትዬ እከሊት ውቃቢ ቤት አድረው ሲወጡ ታይተዋል።

ትዝ ይለኛል፤ ልጅ ሆኜ ከት/ቤት ከፎረፍኩ አንዷም ሳትቀር የነበርኩበትና ያደረኩት ለሴት አያቴ ጀር ይደርሳል። እኔ አገር ሰላም ብዬ ስመለስ...

- ዛሬ ቢያሳ ምን ታደርግ ነበር?

- መርካቶ ያየህ ሰው አለ።

- ይሄ ሲሊማ አይቀርም?

- የምን ባስቴ ነው ስትበላ የነበረው? ይሉኛል። ማን እንዳየሽ እንኳን ሳታውቂ ትታያለሽ። በመረጃ አሰባሰብ በኩል የመንደራችን ነዋሪዎች ለሌላ መንደር ይተርፋሉ። አንዳንዴ አካባቢው በአሉባልታ አሳት ይጋያል።

የመንደራችን ሴቶች ትብብራቸው ወሰን የለውም። አንዷ በአንዷ የግል-ሕይወት ላይ ያላት መብት ዳር-ድንበር አልባ ነው። አንድ ጊዜ አንዷ የመንደራችን ሴት ወዴት እንደሆነ አንጃ ትሄዳለች። በዚህ ጊዜ እጅሬ ባል ሲያደፍጥ ቆይቶ ሲመሻሽ አንዲት ሴት ይዞ ይመጣል። በሴቶቹ ታይቷል። ምን አገባን? አላሉም «ለኛም ጊዜ ይኸው ነው» ተባባሉ። በነጋታው በሌሊት ተቀሳቅሰው ሰውዬው በር ላይ ቁጭ። ሴትዮዋ በየት ትውጣ? ግራ ገባት! ቢጨንቃት ጋቢ ተከናንባ ለመውጣት ትሞክራለች። ከዚያም ምኑን ትጠጃቀሳለች? ወንዶቹ ናቸው ነፍሷን ያተረፋት። ያ-

አጋጣሚ የመንደራችንን ወንዶች እንዲማሩ አጃቸውን ይዞ ነው የሥነ-ምግባር ፊደል ያስቆጠራቸው።

የመንደራችንን ጉዳንጉድ በአንኳሩ ካልሆነ በዝርዝር የሚዘልቀው የለም። ሴት አያቴ ሲነግሩኝ ከሰላሳ እና ከአርባ ዓመት በፊት የኛ መንደር የከተማችን ሁሉ አዝማሪዎች መኖሪያ ነበረች አሉ። አሁንም የምትታወቀው በዚህ ስሟ «አዝማሪ ሰፈር» በመባል ነው።

የስም ነገር ሆኖ እንጂ አሁን እንኳን ያሉት አዝማሪዎች ብዛት ከአንድ እጅ ጣት የሚዘሉ አይደሉም። በፊት ግን አሁን በባህል ዘፈን ታዋቂ የሆኑት እነ አሰፋ አባተ እና አንድ በዋሽንት ስርቅርቅታው የሚወደድ አዚሁ እኛ መንደር ኗሪና ተመላላሽ ነበሩ።

አሁን በኔ ዕድሜ እንኳን መንደራችን የነበሩት አዝማሪዎች በጣም ብዙ ነበሩ። አንድ ሴት ውስጥ እስከ ሰባት ቤተሰብ ድረስ በደባልነት ሲኖሩ አስታውሳለሁ። ታዲያ እነዚህ አዝማሪዎች በነበሩበት ጊዜ ሌሊቱን በእንቅልፍ ማሳለፍ የመንደራችን ባህርይ አይፈቅደውም ነበር። አዝማሪዎቹ በየመጠጥ ቤቱ ሲዘፍኑ አምሽተው እኩለ-ሌሊት ላይ ሲመለሱ የገንዘብ ከፍፍል ፀብ አይቀርም። የሚገርምሽ ባልና ሚስት ሆነውኳን ያገኙትን ይከፋፈላሉ። ትዳር እንዲመሰርቱ የሚያደርጋቸው ማሲንቆው ብቻ ነው። አለበለዚያ ሴቶቹ በሽርካ ለመዝፈን ብዙ ጣጣ አለባቸው። ወንዶቹ ማሲንቆ መምታት ብቻ ሳይሆን መዝፈኑንም ስለሚችሉ ሴቶቹን በሚስትነት ካልሆነ በስተቀር በሽርካት ማስከተልን አይፈልጉም። ሴቶቹ ወንዶቹን ስለሚገታቸው ማግባት ግድ ይሆንባቸዋል።

ታዲያ ያኔ እነሱ በብዛት በነበሩበት ጊዜ ሌሊቱን በድብድብ ወይም በዘፈን ገትረው ያነጉት ነበር። ለሥራቸው ሲዘፍኑ አምሽተው እቤታቸው ሲገቡ ደግሞ ለስሜታቸው ይጀምራሉ። ይህን ጊዜ ወንድ አያቴ

«አጎት ምናምንቴ፤ አጎተኛበትም?» ሲል ድምጹን ከፍ አድርጎ ይሳደባል። ይፈሩታል ወይም ሲቸግራቸው አሉጋ ለብድር ስለሚመጡ የግዳቸውን ያከብሩታል። ወይም ዝም ይሉታል ወይም...

እነዚህ አዝማሪዎች የዋዛ አይደሉም። ሲበዛ አሽሙረኞችና አብሻቂዎች ናቸው። እርስ በእርሳቸውም ሆነ ሌላውን ሲያበሽቁ ነው የሚውሉት። አንዱን ጀባ ልበልሽ...

...ሁለት አዝማሪዎቻችን ወደ አንድ ግርሰሪ ለመጫወት ሲገቡ አንዱ ጠጪ ይመለከታቸውና «በዝንጀሮ ተወረርን አይደለምዴ?» ይላል አሉ።

ሰውዬው በእርግጥም ትክክል ነበር። ወንዱ አዝማሪ አቦዬ ይባላል ጥቁር፤ መላጣ እና ፊቱ ላይ ፀጉር የማይጠፋ ጎስቋላ የጦጣ ሳቅ ያለው ቀንጥንጥ ሰው ነው። ቀልዱ ሙዝዝ ያለ ከመሆኑ የተነሳ ሰው ለማሳቅ ሲል በላይም በታችም እስከ ማግሣት ይደርሳል።

ሴቷ አዝማሪ አሰለፈች ትባላለች «ቅምቅም» ብለው ቅጽል ስም ያወጡላት አዝማሪዎቹ ናቸው። እኗን ስትመለከቸው የተቀመቀመ ጠይም ጨርቅ ስለሚመስልሽ ነው ቅምቅም ብለው የሚጠሩዋት። ቂጢኝ ይመስለኛል ፊቷን ጠባብሶ አበላሽቶታል። ሰውየው ለዚህ ነው «በዝንጀሮ ተወረርን አይደለምዴ?» ማለቱ። የቅምቅምን ድምጽ አታንሺው (ጣት የሚያስቆረጥም ነው - ለዘፈን ባይባልም) አዝማሪዎቹ ሲያበሽቅትም ይሁን እንጂ አንዳንዶቹ ጠጪዎች ፊትሽን ወደ ግድግዳ መልሰሽ ዝፈኝ ይሏታል አሉ።

ሁለቱ አዝማሪዎች ያንን ተሳዳቢ ሰው እንዳልሰማ ሆነው ይቀመጡና ዘፈን ሲጀምሩ፤ ቅምቅም ነጠላዋን እየቋጩች እንዲህ ስትል የግጥም መልስ ሰጠችው።

«ሆዱ እንደርጉዝ ሴት ከተንገፈጠጠው

ዝንጀሮ ይሻላል ርጦ የሚያመልጠው»

የዚያ ተሳዳቢ ጓደኞች ከፋኛ ተንፈቀፈቁ። ግጥሙን አስደግመዋት ብዙ ብር ሸለሟት።

ይኸውልሽ አሰለፈች ከሞተች ወደ አራት ዓመት ሳይሞላትም የሚቀር አይመስለኝም። ድሮ-ድሮ ኢትዮጵያ ሬዲዮ ሄዳ የተቀረፀችውን ዘፈኗን አልፎ አልፎ በባህል ሙዚቃ ፕሮግራም ላይ አስማዋለሁ። እኗ በሬዲዮ ከዘፈነች ሴት አያቴ፡-

«ምናለ የሞተ ባያስለፈልፋ» ይሉና ያማትባሉ።

ቅምቅምን ባሰብኩ ቁጥር ትዝ የምትለኝ ትንሽ ከከፋት እና ከሰው ከተጣላች እኛ ቤት ፊት-ለፊት የተተከለችውን ያድባር ድንጋይ እያማረረችና እየተለማመነች የምታለቅሰው ነው።

«ምናባሽ አንቺ አድባር፤ ሸረ ተይ ሸረ ተይ...» ትላታለች እንባዋ በጥበብ-በስ ፊቷ ላይ እየተንገዙባቸዋል። ይቺ አድባር ሆኖ የምናመልከባት ድንጋይ በፊት የአያቴ የድንጋይ ሙቀጫ ነበረች። ወገቧ ላይ ቀበቶ ያሰረች የሚያስመስላት ቅረጽ ተበጅቶላታል። እኗ ስለተሸራረፈ ነው አያቴ የጣሏት። ወንድ አያቴ ደግሞ በእኗ ተከላት። እሱ እዚያ ቦታ የተከላት ለመቀመጫነት ነበር። ነገር ግን ቦታው በፊት የግንቦት ልደታ ማከበሪያ ስፍራ ስለነበር ቀስ በቀስ ቅቤ ሲቀቧት፤ ሰንደል ሲያጨሉባት፤ በመጨረሻ ያች ሙቀጫ የምናመልካት አድባራችን ሆነች። ያቺን ድንጋይ ቅምቅም ስለምታለቅሰባት ዛሬ ድረስ የቅምቅም አድባር እያሉ ይጠሩዋታል። በዋነኛ ግን የገብሬ ባቂሎ አድባር ነው የምትባለው።

ስለአድባሯ ካነሳሁ አይቀር ስለሚያስገርሙኝ አንድ ሰው ላጫውትሽ ኃይለሚካኤል ሳቦሬ ይባላሉ። ጫማ ሠፊ ናቸው። አፍንጫቸው እንደቀነጨረች ባቂላ ቁጥርጥር ብላ ተከማትራለች። የቂጥኝ ግርሻ አፍንጫቸውን ጥንጥን ሆኖ እንደበላው ይነገራል። ቂጥኝ ብሽሽታቸውን ስለአበላሻሸው ሲሄዱ ፈንገል ፈንገል እያሉ ነው። አንዳንዶቹ ደግሞ «የለም፤ ቂጥኝ አይደለም» ይላሉ። «እርግጥን ነው» የአንዲት ባለውቃቢ ገንዘብ ተበድረው በማስቀረታቸው ነው አሉ። አበዳሪዋ ወ/ሮ ሚልኮ የተከዱት ገንዘብ ስላበሳጫቸው አገራቸው ድረስ ነገሩን አጥብቀውባቸው መጡ። አሳቀሉዋቸው ተባለ። ኃይለሚካኤል ይታመሙ ይታመሙና ሊያገግሙ ሲሉ ወይዘሮ ሚልኮ ወቃቢያቸውን እንደ ልጅ ይቆጡታል።

«እ ሰርቶ ሊበላ? የለሆነ፤ ጨሌቱን አበጥሳለሁ» የዛችውን ቀን ጀንበር ሳትጠልቅ ኃይለሚካኤል ሽምቅቅ አድርጓቸው ያድራሉ። አንዲህ እንዲህ ብለው በመጨረሻ አፍንጫቸው ከሰመች። መከሰም ብቻ ሳይሆን በአግባቡ ፊደል አልተከሰ አለች። ብዙ ፊደል ይከሸፍባቸዋል። «ቱሽ» እንዳለ ጥይት በፊደሎቹ ትንፋሽ ይበዛባቸዋል። ልጅ ሲያጫውቅ «ላፋፋ» እያሉ ነው። ስለዚህ «ላፋፋ» እንላቸው ነበር። አይቀየሙም «ሬብ ሁሉ» ብሎ የመሳደብ ልምድ አላቸው እኛ ተርጉመን

አወቅነው እንጂ አሳቸው «ዮቭ ሁሁ» ነው የሚሉት። እንዴት እንዳወቅነው እንጃጂ አንድ ቀን ጽፈው ሳይሰጡን አይቀሩም። ካልሰከሩ ጥሩ ሽማግሌ ናቸው። ትንሽ ከቀማመሱ ግን በደህና ጊዜ ችላ ብለው ያለፉትን ሁሉ እያነሱ መጣላት ነው። «ሬብ ሁሉ» ፈንገል ፈንገል እያሉ መጥተው «እኔ ኃይለሚካኤል» ካሉ ሰው ሁሉ ገሽሽ ነው።

አድባራችን ትዝ ባለችን ቁጥር እኚህን ሰውዬን ማስታወሴ አይቀርም። የግንቦት ልደታ በጠዋት ተነስተው የአድባር መዋጮ ብር ይሰበሰባሉ። በግ ይገዛል። በተረፈው ጠጅ በባሊ፤ አረቄ በጠርሙስ። ሴቶቹም በፊናቸው ዳቄትና ጥራጥሬ አዋጥተው አነባብሮ ይጋግራሉ። ንፍሮ ይቀቅላሉ። ቡና ተፈልቶ የቅምቅም አድባር ቅቤ ትቀባለች። ሰንደል ይጨስባታል፤ የማሽላ ቆሎ የተበተነበት ቄጠማ ይጎዘጎዛል።

ከቀኑ አስራ ሁለት ሰዓት ላይ መንደርተኛው ሁሉ ተሰብስቦ በብረት ምጣድ የተጠበሰውን የበግ ሥጋ ይታደላል። አነባብሮ፤ ንፍሮ... ሽማግሌዎች ተነስተው ስለአብርካታችን ዲስኩ ያሰማሉ። ከዚህ በኋላ የደረሰላቸው ስለታቸውን ያስገባሉ፤ አንዳንዶቹ ለአመቱ ይሳላሉ። ከዚህ በኋላ መጠጡን መጠጣት ይጀመራል። እስከዚህ ሰዓት ድረስ ኃይለሚካኤል አስተናጋጅና የሚሏቸውን ስሟ ይሆናሉ። ወደ መጨረሻ አካባቢ ግን ይጠጡና «ዮቭ ሁሁ። እኔ ኃይለሚካኤል» (ሬብ ሁሉ። እኔ ኃይለሚካኤል!) ማለት ይጀምራሉ። ይሄን መንደርተኛው ወደ የቤቱ መከተት ነው። የእፋፋ መደምደሚያ አድባሯን ከቦታዋ አንስተው ትቦ ውስጥ ከትተው ከሷ ጋር ሲጣሉ ማደር ነው። «ሬብ ሁሉ! ለድንጋይ እየሰገዱ፤ ሬብ ሌባ-ሁሉ!»

አድባሯ አሳቸው ከጣሉዋት ቱቦ ውስጥ የምትነሳው የዓመቱ ግንቦት ልደታ ሊደርስ አካባቢ በአሳቸው ነው። ቦታዋ መልሰው አካባቢውን እየደለደሉ ያስተካክሉታል። ከዚያም በከሸፈ የፊደል ጥይት «አድባር አውጡ! አድባር አውጡ!» እያሉ ይለፍፋሉ ማታ መልሰው ካድባሯ ጋር ሊጣሉ።

መንደራችን በሁለት የሥሜት ግንፍልታ ውስጥ ቁልጭ ቁልጭ ትላለች። ለምታደላው ግራ ስትጋባ አልቀረችም። ከቤታችን በስተጓፎ አንዲት እውዳት፣ እሽከማት የነበረችና ያደገች ትንሽ ልጅ ተድራ ይሁን ቀለበት አስራ ይጨፈራል። ከበስተፊት-ለፊት ደግሞ በቅርብ ጊዜ በመኪና አደጋ ወንድማቸውን ያጡት ረታች ወ/ማሪያም በምን ቅልብሽ አንዳላቸውጃ ያለቅሳሉ።

መቼም የእማማ ረታች ለቅሶ ለቅሶ ነው ማለት ይከብዳል። ለአፍ መክፈት የቀረበ ነው። አመል ብሎባቸው ሲሰዳደቡ፣ ሲጠራሩና ሲያለቅሱ የመንደሩ ሰው ቧሬ አፋቸውን ከፈቱ ነው የሚላቸው።

«ተውኑ፣ ምነው ረታች!» የማለት ልምድ አለባቸው። እኛ ልጆች በነበርንበት ጊዜ መተት እየሰራን አበራቸው ስንጥል በስንጥሩ እግራቸው ላይ የተከመረ ሰውነታቸውን እየወዘወዙ ተሳድበው፣ አስፈራርተው በመጨረሻ ሲያለቅሱ የአተር-ፍሬ ከሚያካክሉት ዓይኖቻቸው የሚፈልቀው የእንባ ጎርፍ አይጣል ያሰኛል። አንድ ቀን በእንባቸው ፈረሰኛ አይኖቻቸው ተፈነቃቅለውና ተጠራርገው ጡታቸው ሥር እንዳይገኙ ያሳስባል።

ባለቤታቸው ገረመው ሲበዛ ቀልደኛ ነበሩ። የመንደሩ ሰው ይወዳቸዋል። «አባ-ብዳው» እያሉ በቅጥል ስም ይጠሩዋቸዋል። ደስ ነው የሚላቸው። አሳቸው ካሉ ሐዘን ቤቱ ፌሽታ ቤት ሆኖ ነው የሚያመሸው። አብዛኛው ለቅሶ ደራሽ «አባ-ብዳው» እያለ ስለ ብልግና እንዲያውሩ ይገፋፋቸዋል።

«ቺ!» የማለት ልምድ አላቸው «ቺ! እኔ ገሬ! አልዋሽም! ያጥፋኝ አልዋሽም!!!» ይሉና የጠቧት ሳትቀር እያወሩ ለቅሶ ደራሹን ያስቁቃል። በእርግጥም ኑርአቸውን እራሱን የምር የሚኖሩ ሳይሆን ለለቅሶ-ቤት ቀልዳቸው የሚፈጥሩበት ተመክሯቸው ነው የሚመስለው።

ባለቤታቸው ይወግሩዋቸዋል -- ሲፎክሩኳ፡-

«እኔ ገሬ፣ ሚስቱ የምትመታው!» እያሉ ነው። ሁለቱ አይስማሙም። ልጆች በነበርንበት ጊዜ አባ ገሬ ቤት እንጂና ከባለቤታቸው ጋር ሲሰዳደቡ እንሰማ ነበር።

«አንቺ የብርቄ ልጅ!» ይላሉ አባገሬ «አናትሽ በሞተችና አድሬን በበላሁ»

«አንተ የወይኒቱ ልጅ!» ይላሉ ረታች። ሁለቱም የባለቤቶቻቸውን ወላጆች ባርች ናቸው እያሉ ነው የሚሳደቡት። በመጨረሻ ሲካረሩ እማማ ረታች ጉልቤ በመሆናቸው ያስፈራራሉ።

«ዋ! ዋ-አጥረገርከሃለሁ፣ እውሉኝ ብቻ ይሄ እስኮናኝ፣ የሰው እስኮናኝ» ይሏቸዋል።

ይሄ አባ-ገሬ እንጀታቸው አርር እያለ ሽቦቶ ጭንቅላታቸውን እየነቀነቀ እንደልማዳቸው «ቺ!» ይሉና በጨረፍታ ያጨበጭባሉ «አንቺ ወንድ እኔ ሴት!»

ሁለቱ ባልና ሚስት ካሉ የሁለቱ ፀብ እገር ያውካል። በእርግጥም አባገሬ ሲያወሩ «ልጆችም ሆነን አዘናግቼ ካልሆነ አልችላትም ይቺ ባሪያ ይላሉ። አባ ገሬ በየዋህነታቸው፣ በግልጽነታቸው፣ በቀልደኝነታቸው የመንደሩ ሰው ሲበዛ ይወዳቸዋል።

«አልዋሽም! ያጥፋኝ አልዋሽም» ካሉ አይዋሹም። አብዛኛውን ጊዜ መንደርተኛውን በሳቅ የሚያፈርሱት ስለመወገራቸውና ስለሴት አይምሬነታቸው እያወሩ ነው። በይበልጥ በሚስታቸው ስለመወገራቸው።

«አንድ ቀን የምችላት፣ የምችላት መሰለኝና ምናባቷ ብዬ በሩን ዘጋሁ። በኋላ ያዝ ሳደርጋት ሲሌዩን ለቀም አድርጋ አልጋው ላይ ድብ! አደረገችኝ። ሕ እያለች በምን ልቻላት። በጓሮ በር ጎረቤታችን ገባ። እሱን ሳየው አፈርኩና በአዝማሪ ቋንቋ ከላዩ ላይ እንድትነሳልኝ ለመንኳት ሕ እያለች እምቢ ብትለኝ ወደ ጎረቤታችን ዞር ብዬ እኔ ሚስቴን ስቀጣ አትምጣብኝ አላልኩም? ብዬ ተቆጣሁታ!!!» ቤቱ ያወካል።

«አንድ ጊዜ ደሞ...» ይቀጥላሉ «አንድ ጊዜ ደሞ ቀን ሥራ ድንጋይ ሸከማ ገባሁና ሰራርቼ ስመጣ እንደው ለካከፈችኝ። ብስጭት ብዬ መቆሚያ ጣቢያ ወጥቼ እንደቆምኩ አንድ ወፈፌ ብጤ የጠጅ ቤት ጓደኛዬ መጣና ምን እንደሆነኩ ጠየቀኝ። ብስጭት ብዬ ብነግረው «ና-ምናባቷንስና» ብሎ ፊት-ፊት ቀደመኝ። እኔም «ገሽ የወንድ እጅ አሳይልኝ» ብዬ ተከተልኩት።

«ስንደርስ ረታች በር ላይ ቀጭ ብላለች። «አንቺ?» አላት «ምን ሆነሽ ነው ለፍቶ ሲመጣ የሚበላው የምትከለከይው?»

«ና! ወንድ ከሆንክ ሌማት ከፍተህ አንተ ሰጠው» አለችው «ሂድ የወንድ እጅ አሳይልኝ» አልኩት። ዳደኛዬን ስንገጥም ቢያቀምስልኝ እንዴት አንጀቴ ቅቤ በጠጣ ነበር። ገና ጠጋ ሲላት አ አላችና ጠቅልላ ተወችው!! ቤቱ ያውካካል፡- ፀቡ ላይ የነበሩ ቀሪ ነገር ይጠይቃሉ። «ታዲያ ያኔ ዳደኛዎት ሲመታ እርስዎ ምን አሉ?»

«ምነው እኔ ብቻ፤ አንተም ቅመስጂ አልኩታ»

ለቅሶ ቤቱ የፈሸታ ቤት መስሎ ቁጭ ይላል።

አባ ገሬ ሲበዛ ደግ ናቸው። ባለቤታቸው ኳ እንደዛ እየደበደቧቸው ትንሽ ፍራንክ ያገኙ እንደሆነ «አባ ያቺ ረታች ባዶ ቤት ሳትሆን አትቀርም» ብለው ወስደው ይሰጧቸዋል። ብዙ ጊዜም ቤታቸው ጽዋ ገብቶ ሲደገስ ማህበርተኛ ከመግባቱ በፊት የድግሱን ምግብ እየጨረሱ ባለቤታቸውን አስለቅሰዋል። እንዲሁ የአመት በአል ጊዜ ረታች ከቤት ወጣ ያሉ እንደሆነ ገልብጠው ማብላት ነው።

አባ ገሬ ከደግነታቸውና ከቀልደኝነታቸው ውጪ የሴት አመል አለብኝ እያሉ በግልጽ ይናገራሉ። አርጅተው እንኳ ደንደን ያለ የሴት ዳሌ ያዩ እንደሆነ ወደ አፍንጫቸው ጥግ ተቀራርበው በተርታ የተሰለፉ ትናንሽ ዓይኖቻቸውን ተከለው አይነቅሉም። ሰው አይቶ ከሳቀ «አያምስልባትና ውሽማዬ የነበረችው የእንጀራ እናቴን ትመስላለች» ብለው ወጋቸውን ይቀጥላሉ።

አርግጥም ሴት ካገኘ አይምሩም። አንድ ጊዜ የውበነሽ የምትባል ቆንጆ ሰካራም ሴት ቤታቸው ተዳብላ አንቀው አስጨሽዋታል። ካደረጉም ከማውራት ወደኋላ አይሉም። ለሳቸው፡- ኑሮ የቀልድ ምንጭ ነዋ ምን እውነት አለበትና በሚሰጥር ይጠበቅ? አንድ ሰዓት አኖረውን ሚስት አበቡን ቀምሰው ኖሮ አኖረው እንደለመዱት «ያይ ፋሲል ዘር!» እያሉ ሰካር ቀመሰ ወግ ሲጀምሩ አባገሬ በግጥም እንዲህ ብለው ዝም ያሰጁቸዋል።

«አንተ ቀሚስ ግዛ እኔ መቀነቷን?»

የጋራ ሚስታችን አትሂድ አራቁቷን።

አባገሬ ግልፍተኛም ናቸው።

አንድ ጊዜ ቀበሌ ስብሰባ ላይ አንድ አብዮት ጠባቂ ስለሥራው ሪፖርት ሲያቀርብ የኛን መንደር «አዝማሪ ሠፈር» ብሎ ስለጠራ በሕዝብ መሀል ግልፍ ብሏቸው በመሳደባቸው ከርቶሌ ሊወርዱ ነበር አሉ።

በግልፍተኝነት ላይ ደግሞ ማዘናጋትና ማጥቃትም ያውቃሉ። በፀብ ጊዜ «እኔ ገሬ አዘናግቼ ነው» ይላሉ። በእርግጥም አዘናግተው አይለቁም። ሚስታቸውን እንኳ አዘናግተው ብዙ ጊዜ ይፈነክቷቸው ነበር። አንድ ጊዜ አቦዬ አዝማሪው ከገሬ ጋር ይጣላና አዘናግተው ይፈነክቷታል።

የከዚህ ቀደም ገደብ ስለነበራቸው ከከሰላቸው መቅለጣቸው በመሆኑ ያቺን አንድ ሌሊት እንደምንም አሳልፈው ወደ መርሃቤቴ ለመሸፈን አውቶቢስ ተራ ይሄዳሉ። አውቶቢሱን አግኝተው እንደተሰለፉ ያገደብ ጥሰው የፈነከቱት አቦዬን አዚያው ያዩታል። ለካስ አሉም የአባገሬን ዛቻ «እንደጀመርኩ አጨርሰዋለሁ» ያሉትን ፈርቶ መሸሽ ኖሯል። አባገሬ ነገሩ ይገባቸውና «የታባቱ!» ብለው ወደቤታቸው ሲመለሱ አሁንም አቦዬ ቀድሟቸው መጥቷል። ለካስ አሉም አይቷቸው «በቃ ሽሽቷል» ብሎ ወደቤቱ መመለሱ ኖሯል። ከዚያ ሁለቱም ልብ ለልብ ተግባብተው አርፈው ተቀመጡ።

እንዲሁ አንድ ጊዜ አባገሬ ከጋደለሚካኤል አፋፋ ጋር ተጣልተው፡- «አንተን ማን እጅ በእጅ ይያያዛል? አዘናግቶ ነውጂ» ብለው ማታ አፋፋ የቀኑን አረስተው አገር ሰላም ብለው የተኙበት አባገሬ በሩን ከፈት አድርገው አፋፋፈን ሦስት ቦታ ፈንከተዋቸዋል በድንጋይ ጨበጣ።

ከአባገሬ አስቂኝ ባህርይና የዋህነት አንድ በጣም ግርም የሚለኝ ነበር። አንድ ጊዜ በልጅነቱ አገራቸው ጥለውት የመጡት ልጃቸው ከመርሃቤቴ ይመጣል። ቁጭ ብለው ሲያወሩ በመሃል የከነከናቸውን ፍንጭ ጣል ያደርጋሉ፡- «አባትህ ደህና ናቸው ለጤናቸው?» ብለው ይጠይቁታል። ልጁም፡- «እንዴ? አባቴ አንተ አይደለህም?» ሲላቸው እንደ አዲስ እንደገና ተነስተው እያለቀሱ ሳሙት። ለካ አባ ገሬ ባለቤታቸው ከሳቸው ደብቀው ከሌላ የወለዱት መስሏቸው ነገር ቋጥረው ኖሯል።

አንድ ጊዜ አምሸቼ ወደቤት ስገባ አባ-ገሬ ቤት ጫጫታ ሰማሁና ቆም አልኩ። አባ ገሬ አራሳቸውን እየገጩ ያለቅሳሉ። ብውስጥ ሱሪ አራቁታቸውን ናቸው።

ከመረሃቤቴ መጥቶ ውትድርና ጦርሜዳ ቆሰሎ የተመለሰው ልጃቸው ከእናቱ የወረሰውን አተር አይን እያቀለጩለጩ «አህ! ምን ማለታችሁ ነው? አባት ይመታል'ዴ?» ይላል።

አባ ገሬ ይዋሻሉ የሚል የለም። እንባቸው እየተናነቃቸው ደጋግመው «ቺ!» ይላሉ። «ወርወሮ ጣለኝ ያጥፋኝ አልዋሽም!» እንደባህሪያቸው «አዘናግቼ...» አላሉትም። ልጃቸው ነዋ።

የዚች መንደር ደረቅ የአኗኗር ሳሏን በቀልዳቸው የሚያለዝቡት አባ ገሬ ናቸው። በወንደላጤ ኑሮ የተሰላቸው ከምሩ አባገሬን ስለሚስት ሲያማከራቸው መልሳቸው፡-

«ጥቁር ናት'ጂ የኔ ሚስት አለችልህ» ነው

የአባገሬ አዘውትረው የሚያውቁትን አንድ ገጠመኝ ልንገርሽ። አንድ ጊዜ አባገሬ በአቡንደጅ በር ላይ ሲያልፉ አቡንደጅ ቤቷ የገባ ወንድ አልወጣ ብሏት ትሟገት ነበር። «ገሬ! ገሬ...» ብላ ትጣራና «ጥለሽኝ ትሄድ? ጂረ ስለነፍሱ» ትላቸዋለች።

አባገሬ ጣጋ ብለው በበሩ ቀዳዳ «አትወጣም?» ይላሉ

«አልወጣም!» ይላል ወንዱ።

«ቺ! ምነው ገሬ!» ይሉና ግልፍ ብሏቸው ዱላቸውን ለምክቶሽ አስተካክለው በሩን በመበርገድ ይገባሉ። ወንዱም ቶሎ ብሎ የቤቱን መቀርቀሪያ ያነሳል። ይገጥማሉ። ለካ ሰውዬው አንደ አባ ገሬ ስሙ ገረመው ኑሮ «ገሬ! የማለት ልምድ አለበት... ገሬ! ገሬ! እየተባባሉ ትንሽ እንደተመካከቱ በመጨረሻ አባገሬን «ገሬ!» ብሎ እናታቸው ላይ መቀርቀሪያውን ያሳርፍና የተጋደመበት ተራምዷቸው ወጥቶ ይሄዳል።

«ቢሆንም እንዳሰብኩት ከቤት አስወጥቼዋለሁ» ይላሉ አባገሬ በወሬያቸው መደምደሚያ ላይ።

፬

ቤት አያቴ እናቴን ወለዱ፤ እናቴም እኔን ወለደች በቃ። ይቺው ናት የዝምድና ሐረጎችን ርዝመቱ። እኔም እንደ እናቴ ያለ ወንድምና አሁን አያቴ ቤት አደኩ። እናቴ አያቷ ቤት በማደጋ ለእናቷ ያላት ስሜት እኔ ለሷ ካለኝ ስሜት የተለየ አይመስለኝም። «አትዬ» ብላ ነው የምትጠራቸው። እኔ አሷን በስሟ ስጠራት አያቴን ደግሞ «አንቱ አማማ»

በልጅነቴ ሲበዛ ታማሚ ነበርኩ። አያቴ ሲያውሩ አንድ ጊዜ ሳንባ ነቀርሳ ሐኪም ቤት ይዘውኝ ሄደው ሲመለሱ የጆሮና የአንገት ወርቃቸውን በተስፋ መቁረጥ አውልቀው ለሐዘን በመዘጋጀት ነበር።

ቤት አያቴ ለኔ ዝምድና ማሳየት የጀመሩት እየበረታሁ መታየት ከጀመርኩ ወዲህ ነው። እናቴ እኔን ለመውለድ ከአምስት ቀን በላይ አምጣለች በመጨረሻ ስትገላገል አያቴ ከኔ ይልቅ ለልጃቸው ነበር ትኩረት የሰጡት። እኔ በክርታስ እንደተወለድኩ ወዲያ ብለውኝ ልጃቸውን በስስት መመልከት ጀመሩ። አሁን ድረስ «አከስቴ» እያልኩ የምጠራት የክርስትና አባቴ ሚስት «ውይ ነፍስ አለው!» ትላለች። ማንም ስለኔ የተጨነቀ አልነበረም።

አያቴ፡- «አንኳን ልጄን የለቀቃት ጂ የራሱ ጉዳይ!» ይላሉ።

«አከስቴ» ናት አንስታ ያጣጠብኝኝ።

እንግዲህ ዛሬ ለአያቴ ከልጃቸውም በላይ ዓለም ላይ ያለሁት አንድ ብቸኛ ዘመዳቸው እኔ ብቻ ሆኛለሁ። በአፋቸው ባይናገሩትም እኔ አንድ መሆኔ በውስጣቸው ያበሰለሰሱታል። ካወጡትም የቆጫቸው ላለመምሰል እየተጠነቀቁ ነው። «የልጄን ሆድ ረግጦ ወጥቶ» ይላሉ። አንድ ልጅነቴ ሕይወታቸውን አንስፍስፍ አድርጎታል።

ትዝ ይለኛል አድጌ የትም በምዘርበትና እንደውም አንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት በገባሁበት ዕድሜዬ አያቴ እኔን አቅፈው እንጀራ ይጋግሩ ነበር። ጎረቤቶች ሲያዩ ይሰቃሉ። «እኔን ካልከበደኝ...» ነው የመልሳቸው መከፈቻ። አንዳንዴ መቼ ይሆን የምክብዳቸው? ብዬ አስባለሁ። አሁንም ቢሸከሙኝ ለአካላቸው'ጂ ለመንፈሳቸው አልከብዳቸውም እርግጠኛ ነኝ።

በሽታዬን በልጅነቴ አጣጥሜ ሳድግ ሙሉ ጤነኛ ሆንኩ። ቢሆንም በምትኩ ከፍተኛ የመሞላቀቅ በሽታ ያደረብኝ ልጅ ሆንኩ። ሴት አያቴን ከፋኛ ሰበጠብጣቸውና ግራግብት ሲላቸው እጅን ይዘው ወደ ማዕድ ቤት ያስገቡኝና ከታሰረው የሴት ሽኩም ቅጠል ላይ እርጥብ አመልማሎ ይመዛሉ። ይሄ እርጥብ ቅጠል የሚመዘዘው በሰንት ጥናት ተገላብጦ ታይቶ ነው። የደረቀና ቅጠሉ የረገፈ ከሆነ አንደኛ አንጀት ውስጥ ገብቶ ያንሰፈሰፋል ሁለተኛ ልጅ በደረቅ አይመታም። በእርጥብ ከሆነ ግን ወዲያውም ምርቃት ነው ብለው ያስባሉ።

እንግዲህ በዚያ አመልማሎ «ቸብ! ቸብ!» ማድረግ ይጀምራሉ። አያምም እኔ ግን አንዴ ቸብ! ሲያደርጉኝ አለፈልፋለሁ ወይየው! ሞትኩ ሞትኩ! በሁለተኛው አወድቅና ጩኸቴን አግለበልበዋለሁ። በሶስተኛው ቸብታ ግን ሩሁን እንደሳተ ሰው ፀጥ አላለሁ።

አያቴ ከፋኛ ይደነግጣሉ።

«ሙሉዬ? አንተ? ምናባኩ...» ውኃ አምጥተው ያርከፈከፋቸዋል። በዚህ ሁኔታዬ ትንሽ ብቆይ እንደሚጮሁ አውቃለሁ። እንደመባተት ስል ያንጋጥጡና «ተመስገን! እኔ ተው እጄ መጥፎ ነው አለዋለሁ። አይሰማኝ...» እያሉ አቅፈው እያንዘለዘሉ ቤት ይወስዱኛል።

እርሳ የማይቀር ቢሆንም ሌላ የምፈልገውን ተጨማሪ ይገዙልኛል። አስካሁን ድረስ «ያንተን ነፋስ ደግፎ ያቆየው እርሳ ነው» እያሉ ያውሩልኛል። ትንሽ የህመም ስሜት ከተሰማኝ እርሳ እንድጠግ ይመከሩኛል። ይሄ ምክራቸው ለኔ እንዴት ያለእርሳ የሆነ ትዝታ ይቀሰቅሰብኛል መሰለኝ?

የአያቴን ቁመና እንዴት ልገልፀው እንደምችል አላውቅም። እንደ እናቴ ባይሆንም ረጅም ሴት ናቸው። ጣይም። የፊት አንድ ጥርሳቸው ወልቋል ሰፊራችን ጤነኛ አይደለምና ሰከረው እንዳይመስልሽ። ድሮ ወንድ አያቴ ቤት ውስጥ አስሮ ከሚቀልባቸው በጎች ውስጥ አንዱ በለጡ ትባል ነበር። አታርፍም። የታሰረችበት ሆና ከግራ ቀኝ ስትወዘወዝ መሸቶ ይነጋል። የታሰረችበት ገመድ በጡዛት ከሳምንት በላይ አይቆይም፤ ይበጠሳል። ታዲያ አማማ እስከ ምን እንደሚሰሩ እንጂ እንዳንነበሱ ነበር

በጭንቅላቷ ገጭታ ጥርሳቸውን ያወለቀቻቸው። በወቅቱ አያቴ ሰው ሰራሽ ጥርስ ቢያስተከልላቸውም አሁን በጊዜ ብዛት እየላላ መውለቅ ጀምሮ ከወራት በፊት ጠፋ።

ከዚህ ሌላ አማማ አንዴት ሊገለፁ እንደሚችሉ አንጃ። ሰልካካ አይደሉም። ፋንጋም አይደሉም። ብቻ የአፍንጫቸው ቀዳዳዎች በፊት ለፊት ቁልጭ ብለው ይታያሉ። እረጋ ያለ፤ ብዙ ጊዜ ከራሳቸው አልፈው ስለሰው የሚያፍሩና በይበልጥ ለኔ አስተሳሰባቸው የሚሰማማ። አንጃ ብቻ ...የእግራቸው መጫሚያ ከመተለቁ የተነሳ ሽፋፋ ሳያስመስላቸው አይቀርም። አንዳንዴ የቻይና ሽራ ጫማ ልገዛላቸው ስል ለአሳቸው የሚሆን ቁጥር በመከራ ነው የሚገኘው። 40 ቁጥር 39 እየጠበበ...

ወንድ አያቴ ሲበዛ ጨቁኗቸው ስለኖረ በይበልጥ ጭቅጭቅ አይወዳም። አንዳንዴ ጎረቤቶቻችን ንዝንዝ ከሰሙ «ጭቅጭቅ ምንድነው? አንዴ ተማቶ ማረፍ ይሻላል!» ይሉና ይንፈገፋሉ።

ወንድ አያቴ እውቅ ጨቅጫቃ ነበር። በይበልጥ አቅም እያነሰው በመጣበት ሰዓት ላይ እርባ ስምንት ሰዓት የመነዛነዝ ጉልበት አበጅቶ ነበር። መልስ ሲሰጠው «ዝም በሉ!» ዝም ሲባል «ንቀት ነው?» በሁሉም መንገድ ጭቅጭቁ ማብቂያ የለውም ነበር። ለዚህ ነው እሱ ንዝንዝ አጥግቦን ዛሬ ቤታችን ውስጥ ከሦስት ምልልስ በላይ የሚዘልቅ ያለመግባባት ንግግር የለም።

ቤታችን ገነት ናት ንዑስ

ወንድ አያቴ የወንድነት መለኪያው ማሸበር የሚመስለው ሞገደኛ አዋኪ ሰው ነበር። አማማ ሲያወሩ እሱ ከሥራ ሲመጣ ለማሞቅም ቢሆን ድስት አሳት ላይ ተጥጾ ማየት አይፈልግም። ካጋጠመው አዲዩ! ብዙ ጊዜ በካልቾ ብሎ ወጡን ለግድግዳ ዳርጎታል። በዚህም እያበቃም ዳላ ያስከትላል። አማማ ከሱ ጋር ከተጣሉ ለመሸምገል የሚሞከር መንደርተኛ የለም። አማማ ሲያወሩ ሌላው ቀርቶ እቤቱ እንድገባበት የሚፈልግ የለም ይላሉ። ይሄንን አንስተው አሁን ሲጫወቱ አየሳቁ።

«ምናምን እንደቀመስ ውሻ እኔ ስሄድበት ሁሉም ደጃፋን ይዘጋል» ይሉና ሳቃቸው ጠየም ብሎ «አንድ ቀን መሐል እናቴን ተርከከውኝ ብቻዬን ፎሊስ ጣቢያ ስሄድ በኋላ አማረች ቢገድሉኝም ይግደሉኝ ብላ ተከተለችኝ» ይላሉ። ወንድ አያቴ ፀብ ያለሽ በዳቦ ስለሆነ ሰው ሁሉ ጽጠነቀቃል።

የአያቴ አንድ ግርም የሚለኝ ባህርይ ነበረው። ከቤቴ አልፎ ተርፎ የሰው ልጆች ይቀጣል። ይሁን ልጆች ናቸው፤ የሰው ሚስትም የሚደበድበበት ጊዜም አለ። «ምናባቷ ሆኖ ነው ወንዱን ልጅ እንዲህ አድርጋ የምታዋርድ ይቺ ውሻ ሻጭ!» ይላል በገዛ ባሏ።

ወንድ አያቴን በቅጡ የማስታውሰው በጡረታ ተገልሎ ቤት ውስጥ መዋል ከጀመረ ወዲህ ነው። ከዚያ በፊት «ሊጋባ ቢር» ከሚባለው መሥሪያ ቤት ወስዶ ሚዳው ላይ ሲለቀኝ... ይዞኝ ጠጅ ቤት ይገባና ለኔም አንድ ብርሌ የሚያስቀዳልኝ... ነበር «ልጅ አይደለምዬ?» ሲሉ አያቴ ያፈጥና «ምናባህ? ወደሥራህ!» ሲላቸው። ያቺን አንዷን ብርሌ ገንጨዬ ስመጣ፤ እማማ ሲያዩኝ እንደሰከረ የምሆነው... እ-ማማም «ልቡን አፈንድተው ይግደሉት» አያሉ አያቴ ሳይሰማ የሚያልጋውን መቶትና በጠዋት ተነስተው እርጎ የሚያዘጋጁት...

ከዚህ ሁሉ በምሬት የማስታውሰው የቤተክርስቲያኑን ነው። በቅዳሴ ሰዓት ሲነሱ ቆሜ... ሲያገነብሱ አቀርቅሬ... ሲንበረከኩ ተንበርከኩ... ከዚህ ዝንፍ ካልኩ «ቋ» ኩርኩም።

ወንድ አያቴ ሲበዛ ጥንቁቅና ጠርጣሪ ነበር። በሱ አስተያየት የወንድ ልጅ መስፈርቱ ብዙ ነው። «ወንድ ልጅ እንዴት ደጃፍ ሳያዘጋ ሱሪውን ያወልቃል?» ይላል። የኛ በር የሚዘጋው ከምሽቱ 12 ሰዓት ላይ ነው። «ከዚህ በኋላ የሚመጣ እኔ ነኝ ብሎ አስከፍቶ ይግባ የተባረረ ይመጣል፤ እየሰከረ ያበደ ይመጣል...» ከዚያች ሰዓት በኋላ የሚገባም ሆነ የሚወጣ የለም።

ቤቴ አስራ ሁለት ሰዓት ሆኖ በሩ ከተዘጋ በኋላ ሁሉም ነገር በሱ ቁጥጥር ስር ይውላል። ፀጥ! እረጭ! አልጋው ላይ ቁጭ ይልና አግሩን አግዳሚ በርጨማው ላይ ያስቀምጣል። እኔ ፈጠን ብዬ ጫማውንና ካልሲውን አውልቄ ለአግሩ ድልዳል አበጅቼ አስቀምጠዋለሁ። ሁሉም ነገር የየራሱ ስርዓት አለው። ሌላው ቀርቶ ያቺ አግዳሚ በርጨማ አስራ ሁለት ወርቅማ ምስማሮች በአንድ ተርታ ተመተውበታል። ያ-የወርቅማ ምስማር ድርድር አቅጣጫው መሆን ያለበት ወደ በሩ ነው። ተሳስቶ ወደ ውስጥ ከሆነ ከፋኛ ይቆጣል ከተደጋም ይማታል። ከዚያ እማማ ሲያዙኝ ለጣት ውኃ አቅርቤ አስታጥባለሁ። የፍቅሩን ፊቴ ላይ ውኃ ፈንጠቅ ማድረግ የተለመደ ነው።

ከዚያ እማማ እራት ያቀርቡና እየተበላ በተለመደ አባባል «አሳንቀህ ትገድለኝ?» ይለኛል፤ ቀደም ብዬ የገዛሁትን ጠጅ እንድቀዳለት።

ጠጁን ሰቀዳለት «ቅመሰው» ይለኛል። አቀምሰዋለሁ ነው የሚባለው አጋምሰዋለሁ። ከወንድ ልጅ መስፈርት አንዱ ሳያስቀምስ አለመጠጣቴ ነው። ወንድ ጠርጣሪ መሆን አለበት ያጎርሰኝና ከዳዳ አወጣለሁ። ከዚህ በኋላ ሁለቱ አያቶቼ እራት በልተው ሲጨርሱ እዚያው ቦታ ላይ ገበታው ከፍ ሳይል እኛ ልጆቹ እንጠራለን። ከእራት በኋላ አያቴ እጁን የሚታጠበው በጠጅ ነው። ሲያብራራ፡-

«ጠላ ጂ ጠጅ ግፍ የለውም። እገራችን ሴቶች ደጅ ይወጡበታል» ይላል። ይሄ አባባሉ አይቀርም። ከዚያ ጠጁን እየጠጣ ልጅ ልጆቹን ማብላት ይቀጥላል «ጎሽ-ጎሽ፤ ይቺን-ጎሽ፤ እኔ እስካለሁ ብሉልኝ ከዚያ በኋላም የራሳችሁ ጉዳይ...» ይላል። ሊያልቅ ሲል እማማ ላይ ያፈጣል «ጨምራላቸው!» ሳንጨርስ በቃን ካልን ደሞ «ይሄንን አስተርፋችሁ ምን ታደርጉት?» ይልና ያፈጣል። አንዳንዴ እያለቀስን የምንበላበት ጊዜ አለ። ይሄን ተጣልቶን ነው ከገበታ ላይ የሚነሳው። «ብሉ ባልኩ ለቅሶ?? ወደ አባቴ ያስብላችሁ...»

ሁልጊዜም ከኩዳዋ ላይ የምትተርፈው ግማሽ ብርጭቆ ጠጅ የኔ ናት። ከዚህ በኋላ ሻይ በአበሻ አረቄ ጠጥቶ ነው የሚተኛው ሬዲዮ ከፍቶ እያዳመጠ የጠጣውን ሻይ በአረቄ ከግማሽ ትንሽ ዝቅ ሲል በማንኪያ የሚጠጣበትን ትልቅ የቻይና ሽከላ ሲኒ ይንኳኳል።

«ቂጫል!»

በዚህ ሰዓት ካለነው ከሦስታችን ተሸቀዳድመን መቀበል ነው። እኔ በሴቶቼ ከተቀደምኩ አሣሬን እያታለሁ። «ፈዛዛ! በሴት ትቀደም? አፈር ብላ!» ከቀደምኩ ደግሞ እራሴን እየደባበስ አግሩ ሥር አግዳሚው በርጨማ ላይ ቁጭ ብዬ በከብር አጠጣለሁ። «ጎሽ ልጄ! የታባታቸውና ደሞ ሴቶች ይቅደሙህ?»

የአያቴ ወግና ሥርዓቱ ብዙ ነው። እነዚህን ወግና ሥርዓት የተላለፈ አሣሩን ያያል። በይበልጥ እኔ ልብ ስላልነበረኝ ለቅጣቴ እንደተጋለጥኩ ነበር። አንድ ጥፋት ካጠፋሁና ጥፋቱ ከበድ ካለ «በይ እራቱን ሰጪው» ብሎ ያዛል። እኔ እራቴን የምበላው እንደወትሮው ከእሱ ፊቱ የተነሳውን አይደለም። ያ-ለኔ እንደ አንድ ቅጣት

አድርጎ ያስበዋል። የታጠፈ ንፁህ እንጀራ ቀርቦልኝ ከቤተሰቡ ቀድሜ ከበላሁ በኋላ «በል ዘነበችን አምጣ» ይለኛል። (ዘነበች ከቆዳ የተሰራች ባለብረት እጆቿ አለንጋ ናት።) ደብቄ ከሆነ ደብቄ ካስቀመጥኩበት አመጣታለሁ።

ይህንን ሁሉ ደረጃ በደረጃ ሲያዝ ረጋ እንዳለ አየላቀ ነው። በዚህ ሰዓት ለተመለከተው ሰው ምህረት ሊያደርግ የተዘጋጀ አድርጎ ይወሰደው ይሆናል። ግን በፍፁም! ልክ አለንጋዋ እጁ ስትገባ ፊቱ ይለዋወጥና መግረፍ ይጀምራል። የቤታችን በር ግልጥ ብሎ የተከፈተ ቢሆንኳ እኔን ለመገላገል የደጃፋችንን ደፍ የሚያልፍ የለም። አማማ ከፋኛ ይርገዝባሉ። ይወጣሉ ይገባሉ። ገርፎኝ ሲያበቃ ፊት-ለፊት ያስቆመኝና የተወሰነኝ ደቂቃ ይሰጠኛል። እንባዬን አጠርጋለሁ ታግዬ ስርቅርቅታዬን አቆማለሁ። ከዚያ የመጨረሻ ጥያቄ፡-

«አራት ትበላለህ?» ድጋሚ መሆኑ ነው «በቃኝ» ያለ ኩርፊያ አለበት ማለት ነው። አልለቀቅም በግዴ አበላታለሁ።

ለቀላል ጥፋት ደግሞ ቅጣቴ አያቴ አልጋው ላይ ተቀምጦ ወይም ተኝቶ ረጅም ዘንግ አጠገቡ ያስቀምጥና ይጠብቀኛል። እኔ ተንበርክኬ እጆቼን ግራና ቀኝ አዘረጋለሁ። እጆቼ በድካም ዝቅ ሲሉ በዚያ ዘንግ «ቋ!» ለምን ያህል የጊዜ ርዝመት እንደሆነ አይታወቅም። ይሄ ሲያበቃ አቆምና ወደ ላይ እንድዘል ያዘኛል። ስዘል እሱ እንዲህ እያለ ያወጣልኛል።

«ቢጨንቀኝ ነው በል»

«ቢቸንከኝ ነው፤»

«ቢጠበኝ ነው»

«ቢጠበኝ ነው»

«አሬን በላሁ» ያወጣልኛል

«አሬን በላሁ፤»

«ፈሴን ጠጣሁ»

«ፈሴን ጠጣሁ፤» ይኼን ያስደጋግመኛል። በመጨረሻ ምህረት ይደረግልኛል። በዚህ ሰዓት ከኔ የሚጠበቅ ነበር አለ። መጀመሪያ መሬት መሳም።

ከዚያ ከአያቴ ጀምሮ ቤቱ ውስጥ ያሉትን ሰዎች ሁሉ የልጆቼንም ጉልበት መሳምና እጅን ወደ ኋላ አድርጎ ምክር ተቀብሎ መቀመጥ።

የዚህ ሁሉ አልጻን በአያቴ ላይ የምወጣበት አንድ ዘዴ ነበረኝ። ውሪ ጓደኞቼን አለምንና ማታ የቤታችንን ጣሪያ በድንጋይ ማስቀጥቀጥ። አያረፈ አያረፈ የቤቱ ጣሪያ በድንጋይ ሲበን አያቴ «የጠቅል አሸከር!» እያለ ሲፎከርና «መቼም አታድጉ...» እያለ ሲራገም እኔ በሆዴ ደስታዬን መኮምኮም። ታዲያ የዚህን ጦር ወረራ ቀድሜ ለአማማ ሹክ አላቸዋለሁ። እንዳይደነግጡ እንዳይናደዱ፤ አላቸውም።

«የ-ያወቀብህ ጊዜ ነፍስህን ነው የሚያወጡት» ይለኛል።